

**NATIONAL ASSEMBLY OF
SEYCHELLES**

*Wednesday 06th December
2023*

The Assembly met at 9am

National Anthem

Moment of Reflection

Mr Speaker in the Chair

MR SPEAKER

Bonzour Manm Onorab. Bonzour nou zofisye Lasanble. Bonzour nou piblik ki swiv nou. Mersi pou zwenn nou pou sa lazournen travay. Manm i a war dapre *Order Paper* nou pe kontinyen avek *Public Bills* e *Bill* nou pe pran bann lord, dan lord ki ti'n mete lo *Order Paper*.

E nou annan *Revenue Law*. Madanm Clerk i a konfirman avek mwan. Mersi mon'n demann Madanm Clerk pou confirm avek mon ki nou pa ankor gannyen konfirman pou 7 zour pou depi *First Reading* sa *Bill* e nou pou bezwen Mosyon pou *waive 7 days notice*. Onorab LGB ou'n pare pou sa?

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Speaker. Bonzour Mr Speaker. Bonzour

Madanm Clerk, Madanm Deputy Clerk, tou bann Manm Onorab e tou dimoun ki pe swiv nou.

Efektivman Mr Speaker etandonnen ki nou pa'n ganny sa 7 zour depi *First Reading* sa *Bill*, mon *move* ki nou sispann *Standing Orders* pou ki nou kapab lir *the Revenue Law (Amendment) Bill* en Dezyenm Fwa. Malgre ki sa peryod 7 zour depi son *Premye Reading* pa ankor pase. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Nou a ganny segonnman. Onorab Esparon.

HON REGINA ESPARON

Mersi Mr Speaker. Bonzour tou dimoun. Mr Speaker, mon segonn Mosyon pou ki nou sispann *Standing Order*, pou nou kapab pran sa, sa *Bill* parske napa 7 zour depi ki in ganny lir pou *Premye Fwa*. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Nou a pran vot lo sa Mosyon. Manm ki an faver lev lanmen silvouple? Manm ki kont. Lo Mosyon pou *waive 7 days requirement for the Second Reading for the Revenue Law (Amendment) Bill, 2023*.

16 Manm in vot pour, 9 kont, 0 in *abstain* nou aprouv *waive 7 days notice* e nou kapab prosede pou sa *Bill*. E

madanm raporter i ava silvouple apel delegasyon ek Vis Prezidan.

Bonzour Vis Prezidan Ahmed Afif e egalman Mr Patrick Payet Sekreter Deta dan Minister Finans, *National Planning and Trade*. Madanm Seylina Joymon Direkter Zeneral pou *Domestic and International Tax Policy* dan sa Minister.

Ms Rebekah Labiche *Senior Policy Analyst* dan sa Minister. Ms Roseline Lepathy *Director Compliance Program and Policy Unit* dan *Seychelles Revenue Commission*.

E Miss Julia Jean *Legal Draftsperson* dan *AG's Office*. Mersi pou vin dan Lasanble pou partisipasyon lo sa *Bill*. E avek sa Mosyon pou *Second Reading* sa *Bill* Onorab Georges.

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Speaker. Bonzour Vis Prezidan e ou delegasyon. Mr Speaker an akor avek *Order 69(2)* mon *move* ki *the Revenue Law (Amendment) Bill, 2023* i ganny lir en Dezyenm Fwa. Mersi.

MR SPEAKER

Nou ganny segonnman? Onorab Esparon?

HON REGINA ESPARON

Mersi Mr Speaker. Mon segonn Mosyon pou ki *the*

Revenue Law (Amendment) Bill, 2023 i ganny lir en Dezyenm Fwa. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Mosyon in ganny segonde. Nou ava envit Vis Prezidan pou prezant sa *Bill* ek Lasanble.

VICE PRESIDENT AHMED AFIF

Mersi bokou Mr Speaker. Bonzour Mr Speaker. Bonzour *Leader Biznes Gouvernman, Leader Lopoziyon*, tou bann Manm Lasanble e tou dimoun a lekout.

Mr Speaker, mon vin devan Lasanble ozordi pou prezant ek zot Prozedlwa *Revenue Law (Amendment) Bill, 2023* oubyen Lalwa Reveni.

Sa Prozedlwa i enkorpor lamannman dan 4 Lalwa Taks. Sa i Lalwa Administrasyon Reveni, *Revenue Administration Act*, Lalwa Taks lo Saler ek Benefis Non Monneter, *Income and Monetary, Non-Monetary Benefits Tax Act*.

Lalwa Taks Biznes, *Business Tax Act* e katriyenmman Lalwa *Tourism Marketing Tax*. Lobzektif sa bann lamannman i pou siport lenplimantasyon sistenm ki'n ganny met an plas pou zesyon taks, *Tax Management System* nou apel li.

Sa sistenm i annan bi pou asiste pa zis bann *taxpayers* me osi Komisyon Reveni Sesel. An gro sa *Tax Management System* nou apel li *TMS* i ede pou fer 5 keksoz. Premyerman pli byen zer reveni an rezilta amelyorasyon dan koleksyon taks.

Dezyenmman, fasilite konformite bann *taxpayer* anver zot lobligasyon lo en baz volonter e amelyor ledikasyon bann *taxpayer*.

Trwazyenmman, amelyor nivo e lefikasite servis *SRC*,

Katriyenmman, furni sistenm nimerik.

E dernyerman senplifye e moderniz prosedir lanrezistremman en *taxpayer* soumisyon en *tax return* e peyman taks. Parey mon ti'n mansyonnen o komansman, bann lamannman i kouver 4 Lalwa Taks.

Mon a pran li enn par enn premye, premye sa Prozedlwa i konsern lamannman anba Lalwa Administrasyon Reveni. Nou pe met azour definisyon anba seksyon 2 *return* sa oubyen deklarasyon sa Lalwa pou fer enkli bann nouvo form ki pe ganny entrodwir.

Sa i *withholding tax remittance form* ki ganny soumet anba Lalwa Taks Biznes. E en *payroll withholding statement* anba Lalwa Taks lo Saler ek Benefis

Non Monneter. Anba sa menm seksyon nou pe osi amann definisyon pou *revenue decision*.

Pou li enkli *Environmental Protection Tourism and Environmental Sustainability Levy Regulation 2023*, sa ki nou konn li koman *levy*. Swivan lentrodiksyon sa *tourism environmental sustainability levy* sa lannen.

Mr Speaker, en lot amannman ki nou pe prezante dan Lalwa Administrasyon Reveni, i dan seksyon 3 avek seksyon 20.

Seksyon 3 i preskrir ki en *taxpayer* pa'n soumet son *return* anba okenn Lalwa Taks. Si en *taxpayer* pa'n soumet son *return* anba okenn Lalwa Taks. Komisyoner Zeneral pou *SRC* i annan pouwar pou donn en notis an ekri pou sa *taxpayer* egzize ki i soumet son *return* avan sa dat endike lo sa notis.

Seksyon 20 li fer provizyon ki gouvren koleksyon reveni ki baze lo sanmenm sa bann form anba seksyon 3, ki sipoze ganny peye avek Komisyoner Zeneral.

A sa pwen i bon nou note ki an se moman sa de provizyon pa, pa spesifye dat limit pou soumet *monthly return* e peyman taks.

Sa i aköz i ganny preskrir dan sakenn son Lalwa Taks.

An plis sa de provizyon pa fer okenn distenksyon dan dat limit si en *tax payer* i decide soumet son *tax return*, e pey son taks an personn dan Biro SRC, ou swa *online* lo platform elektronik SRC ki nou apel li en *portal*.

Sa lamannman ki nou pe anmennen ozordi Mr Speaker, anba seksyon 3, e seksyon 20 pou donn *taxpayer* de diferan dat pou soumet zot *monthly return*.

E fer peyman taks depandan lo lekel mwayen ki zot servi si zot vin an personn oubyen si zot vin *online*. Si zot fer li an personn dat limit pa pli tar ki le 21 sak mwan. Si zot fer li *online* lo platform elektronik SRC sa dat limit i pa pli tar ki le 23.

Bann *large taxpayers* pou selman kapab soumet zot *monthly return* e pey zot taks lo sa platform elektronik e pa an personn. An plis en biznes ki pe fer peyman taks par lao R50 mil pou bezwen pey son taks selman lo sa platform.

Sa de lamannman i en fason pou ankouraz *taxpayer* pou fer zot tranzaksyon *online*.

Katriyenman konponan pardon, katriyenm konponan ki Gouvernman pe revwar anba Lalwa Administrasyon Reveni i dan dezyenm *schedule*.

Sa lamannman pou enkli dan dezyenm *schedule* bann

nouvo *self assessment returns* ki ganny devlope atraver sa *tourism marketing* anba sa TMS - pardon. Sa i *self-assessment return* anba Lalwa Taks valer azoute.

Lalwa *Accommodation Turnover Tax*, Lalwa Taks lo Saler e *Benefit*, bann Benefis Non-Monneter. Lalwa *Tourism Marketing Tax* e regilasyon lanvironnman proteksyon.

Avan sa lamannman, ti annan zis en provizyon lo GST ki en Lalwa ki pa egziste ozordi. Mr Speaker, dezyenm parti sa Prozedlwa i konsern lamannman anba Lalwa Taks lo Saler e Benefis Non-Monneter.

Gouvernman pe propoz lamannman anba seksyon 10 pou sanz sa form ki mannyer i bezwen ranpli tou le mwan. Sa form pou aprezan apel en *payroll withholding tax* dan plas en *withholding tax statement*.

Akoz lo taks lo saler i nou fer li pli presiz nou apel li en *payroll withholding tax*. Mr Speaker, lot parti lamannman ki nou pe prezante dan Lalwa Reveni i dan seksyon 73 anba Lalwa Biznes Taks.

Sa Lalwa i pe senpleman retire e ranplas sa seksyon ki pou permet en dimoun ki pe *withhold tax* soumet avek Komisyon, Komisyoner Zeneral en *withholding tax*

remittance form dan en peryod letan.

E dan en form ki ganny preski dan regilasyon. Gouvernman in deside sanz sa provizyon, akoz menm si an se moman Lalwa i dir ki sa dimoun ki pe *withhold tax* i sipoze soumet en *withholding tax statement*. En deklarasyon pandan 2 mwan avan lafen lannen, ouswa dan nenport letan ki Komisyoner Zeneral i akorde, sa dimoun i aktyelman bezwen soumet sa form avan le 21 tou le mwan.

Sa lamannman pe senpleman koriz sa langaz ki ti'n ganny servi oparavan i pa pe sanz nanryen an pratik.

Mr Speaker, nou pe osi anmenn devan Lasanble ozordi trwa lamannman dan *Tourism Marketing Tax*. Premyerman lamannman pou ganny fer dan seksyon 4 sa Lalwa, anba sa nouvo sou seksyon 5 en dimoun ki soumet en *return* pou en lannen, i pou ganny konsidere li in fini ganny fer son *self-assessment* lo son *turnover* oubyen son *chiffre d'affaire*; son biznes dapre sa ki ganny enkli dan son deklarasyon.

An plis de nouvo, de nouvo provizyon ki pe ganny azoute. Anba seksyon 5 se pou pey taks selon seksyon 20 Lalwa Administrasyon Reveni ki nou fek koz lo la.

E osi soumet en deklarasyon selon seksyon 3 sa menm Lalwa, ki ankor nou fek koz lo la. En nouvo form pe ganny entrodwir anba trwazyenm *schedule* - Lalwa *Tourism Marketing Tax*, pou bann deklarasyon ki relye avek sa taks.

I bon note ki oparavan ti napa en deklarasyon spesifik pou sa taks e sa *taxpayer*, ti selman bezwen ranpli son *business activity statement* ou *BAS* parey bokou nou i konn li.

Mr Speaker, parey mon'n dir oparavan avek lenplimantasyon sa *TMS*, Komisyon Reveni in devlop bann nouvo, bann *returns*, bann fason deklare ki pou ganny met anba sak Lalwa Taks respektivman.

E enn parmi se pou *Tourism Marketing Tax*. Vwala Mr Speaker avek sa prezantasyon mon pe prezant avek Lasanble Nasyonal, sa Prozedlwa *Revenue Law (Amendment) Bill 2023* pou zot konsiderasyon e zot laprovasyon e mon kont lo zot sipor. Mersi bokou.

MR SPEAKER

Mersi Vis Prezidan pou prezantasyon. E avek prezantasyon, nou kapab komans deba avek entervansyon bann Manm.

Nou a komans avek Onorab Phillip Arissol.

HON PHILLIP ARISSOL

Mersi Mr Speaker. Bonzour Mr Speaker. Bonzour VP avek ou delegasyon e tou koleg Onorab e tou dimoun ki pe swiv nou. Mr Speaker, mon pran laparol ozordi pou adres Lasanble lo size enportan lo *Revenue Law (Amendment) Bill 2023*.

Sa Prozedlwa i prezant en letap esansyel dan zefor kontinyel pou reform e amelyor nou sistenm zesyon taks. Sa i enportan, sa i, i en repons proaktif e pert dan reveni ki'n ganny idantifye dan nou Lalwa Reveni aktyel.

Mr Speaker, lamannman ki pe ganny propoze dan sa Prozedlwa, i annan lentansyon moderniz nou sistenm zesyon taks alor ankouraz plis efikasite dan koleksyon reveni.

Spesifikman sa Prozedlwa pe amann Lalwa lo *administration tax revenue*, Lalwa Taks lo reveni e Biznes non-monnetter, Lalwa Taks Biznes e Lalwa Taks *Marketing Touris*. Atraver sa bann lamannman nou bezwen abord *loopholes*, senplifye prosis e asir koleksyon ekitab e optimal dan reveni.

I nesese alor pou rekonnet, ki zesyon efikas reveni i fondamantal pou fonksyon e devlopman pou

soutenir nou sosyete. Resours ki prodwir atraver taksasyon i zwe en rol enportan dan finansman servis piblik, lenfrastruktir e program esansyel, ki benefisyen tou nou sitwayen.

Alor wi, Mr Speaker, i nou responsabilite pou kontinyen fer zefor, pou en sistenm taks solid e zis ki, ki servi lentere tou sitwayen.

Lavantaz dan lamannman Lalwa lo reveni, i enportan e larz. Mr Speaker, lamannman i senplifye e moderniz Lalwa e prosis taks. Sa i rann li pli fasil pou *taxpayers* konform avek lotorite fiskal e pou lotorite administre e aplik Lalwa.

Lalwa Taks ki pli kler e ki pli relevan i ankouraz kontribiter pou respekte e konform avek Lalwa, kot zot agree pou pey zot taks. E an retour diminyen *tax invasion* e ogmant reveni taks an zeneral.

En sistenm taks ki'n byen fer i ankouraz e promot efikasite ekonomik par minimiz deformasyon e dekourazman ki pli prezan dan Lalwa Taks ki egziste. En rezim taks transparan e previzib i ede par en lamannman byen fabrike, i kapab amelyor konfyans investiser e ankouraz krwasans ekonomik.

Mr Speaker, lamannman sa Lalwa i nesese pou asire ki

Lalwa Taks i reste an larmoni avek standar e bon pratik taks enternasyonal, ki pe evolue.

Lamannman i enkli provizyon ki ankouraz renovasyon resers e devlopman e lenvestisman dan sektè kle ankouraz krwasans ekonomik e konpetisyon.

Lamannman i ganny fer pou asire ki fardo taks i ganny distribye ekitableman atraver diferan kous sosyete, pou ankouraz plis zistis sosyal e zistis dan sistenm taks. Lalwa Taks ki kler e senp ki rezilta lamannman, i kapab diminyen depans pou fors *taxpayers* pou konform avek Lalwa, sirtou pou pti biznes.

E redwir bezwen pou rod konsey avek profesyon taks Lalwa ki'n amande i pli fleksib e a sanzman e sikonstans ekonomik e sosyal. Sa i permet reaksyon pli efikas pou, pou tandans e defi ki pe aparet.

Mr Speaker, lamannman i entrodwir mezir pou senplifye proses pou ranpli taks e peyman diminyen fardo administrativ pou *taxpayers* e osi pou lotorite taks. Lamannman i kapab enkli provizyon vize ver amelyorasyon bann zouti ranforsman.

Tel ki amelyorasyon dan partaz lenformasyon, lareg kont *tax avoidance*, penalti pou non konformite tou sa i

tradwir dan en ladministrasyon taks ki pli efikas e solid.

En sistenm taks ki byen striktire e ki efikas sa i enportan e ranforsi konfyans piblik dan lazistis e efikasite rezim taks ki ankouraz konformite volonter. Mr Speaker, avek sa de mo, mon pou siport sa *Bill*. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Okenn lot Manm ki le entervenir lo sa *Bill*? Tenir en pti moman. *Ok*, mon annan 4 Manm kote 5 kote Lopozisyon. Nou a komans avek zot selman nou a demann bann Manm osi pou pa tro retisan pou lev zot lanmen pa esper lo dernyen moman.

Nou a komans avek Onorab Aglae.

HON EGBERT AGLAE

Mersi Mr Speaker. Bonzour *VP* ek *panel*, e tou Manm ki a lekout e manm piblik. Mr Speaker, Lalwa ki la devan nou i pe pran bann mezir avek en seri rezim taks dan li menm. E mon konpran poudir nou bezwen anmas taks e osi moderniz nou sistenm e fason fer.

Koleksyon kot i konsern reveni taks isi dan pei. Me selman Mr Speaker, mwan mon letan mon pe regard sa

bann lamannman ki'n vin ase vitman mon poudir lo li menm.

I poz mon serten kestyon lo kote nou bann *stakeholders*; savedir bann ki dan biznes ki pe kontribye e ki pe permet Gouvernman par zot bann aktivite fer bann koleksyon reveni atraver taks. E depi boner sa lannen mon war bann mezir ki dayer Gouvernman in vin avek.

E ki VP dan lepase li menm li in pronons son lekor pou ki zot pou vin avek en meyer sistenm taksasyon dan li menm.

I enn ki pou ekilibre e enn ki pou balanse dan en sans. Me selman nou pa ankor tro war sa arive nou pa ankor war sa. E letan mon pe get serten sa bann lamannman ki la devan nou i poz, i poz kestyon akoz bann ki pe ganny enpakte par bokou sa bann mezir, mon kestyon se eksi zot in ganny petet konsilte dan en fason.

Nou ti war boner sa lannen avek sa *tourism levy* ki zot ti anonse, ki'n kree en kantite lenpak negativ mon poudir, akoz ziska prezan bann landrwa letablisman touristik, zot ankor war zot dan difikilte.

Akoz besman premyerman dan lakantite kliyan ki zot resevwar. Plizyer *booking* in bezwen ganny kennsel e menm i annan

etranze ki ti krwar poudir sa ti en *scam* ki pe ganny *run*, atraver nou *Tourism Department*.

E sa in koz bokou, bokou lenkyetid e letan ou'n regard bann pri si ou al lo bann platform, platform *online* ki fer bann *booking*, ou war poudir ler ou konpar avek 2 an-3 an pase pri in ogmant konsiderableman.

E sa taks li menm ki'n ede osi pou fer sa bann kou monte, e nou pa pe vin en destinasyon dan li menm ki konpetitiv e atraktan.

Malgre nou annan en labote; malgre nou en pei ki en bizou en trezor mon kapab dir. Me nou bezwen fer sir, akoz nou annan nou bann konpetiter osi ki dan en fason preski pe sey balans lo menm nivo avek nou.

So pou mon sa premyerman sa i en *issue* mon krwar Gouvernman ti devret byen kalkile, byen reflesir lo la. E an menm tan la avek sa lamannman ki zot pe fer, menm nou war poudir sa fason ki koleksyon sa taks ti ganny fer, pou ganny fer ti pe koz serten kontrent administratif.

Akoz baze lo reveni ki zot pou kolekte letan zot pe deklare byensir i pou *subject* pou en lot kalite taksasyon. Letan zot kalkil zot *turnover*.

So mon war zot pe seye pou sey tir sa pou sa bann biznes ki dan touris pou zot pa neserman al pey en lot taks, lo sa taks ki zot pe kolekte.

Me mon krwar si zot ti'n fer serten *homework* ase pridan, ase *in depth*, en kantite keksoz ti kapab, kapab evite. Sa i enn.

Dezyenman Mr Speaker, letan nou dir poudir e *VP* dan son ladres, in sit bann benefis ki sa bann lamannman pe, pou anmennen, bokou pou al lo platform nimerik *ok*, ki fer ki bokou bann ki dan sa bann biznes ki tonm dan sa kategori pou pey sa bann taks.

Pou bezwen premyerman prepar zot e yer nou'n war en Lalwa ki'n vini osi ki pou pran lefe nek lannen prosen. Ankor i kestyonn preparasyon letan ki ou bezwen donn nou bann akter pou zot kapab prepar zot.

Pou zot met zot azour pou zot kapab *adhere* e ki arive si i arive ki zot pa pe kapab *meet* sa bann rekomandasyon anba Lalwa ki zot pe mete. I kapab so koz serten fristrasyon li menm ouswa serten problem pou sa bann biznes kontinyen *run*.

E byensir pou fer sa bann kalite travay ou pou bezwen annan en *proper* resours imen en bon kad administratif an

plas pou kapab *delegate* sa bann travay ganny fer.

So ankor i poz en *layer* pou, pou sa bann, sa bann biznes byensir si ou'n antre dan biznes ou bezwen annan ou bann kad kot ou bezwen annan ou bann anplwayer ki pou fer ou *payroll*, ki pou organiz tousala.

Be *still* nou war poudir si i annan ki pa ase azour dan sa fason, i pou bezwen war li pe al fer serten lenvestisman an plis. Lot pwen Mr Speaker, anba sa Lalwa, i konsern, lot pwen Mr Speaker i si nou krwar ouswa nou panse poudir, atraver serten sa bann lamannman, i pou permet Gouvernman li menm li anmas otan reveni, otan reveni avek bann sirtou bann ki nou konsider bann ki pe *default*. Ouswa bann deklarasyon ki pa neserman korek sa ki nou apel bann *false declaration*.

Eski sa osi pou pe ede kapab evite ki okenn biznes dan son bann deklarasyon taks ki ganny fer i korek? E osi eski zot pou war akoz nou'n tann bokou koze dan lepase kot sa nou dir poudir serten biznes ki sipoze pe pey taks sa pe peye?

Ouswa sa ki zot, zot pe deklare pa pe neserman me selman tou kou nou pa war bann fe. E osi ou pe war lagrandisman serten sekter

dan biznes isi. Ki dir ou pa pe fer byen i pa pe fer profi me selman ou pe war zot kontinyen grosi, grosi.

So eski sa osi sa formil ou kapab petet ede pou kapab detekte si i annan move pratik ki pe ganny fer, en mannyer ki SRC i a kapab anmas tou son bann taks ki i merite. Avek sa Mr Speaker, mon poudir ou mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Mon a donn laparol Onorab Wallace Cosgrow?

HON WALLACE COSGROW

Mersi Mr Speaker. Bonzour Mr Speaker. Bonzour *panel*. Bonzour tou dimoun dan Lasanble e bann ki pe ekout nou lo radyo, televizyon.

Mr Speaker, mon pran laparol bomaten. Mon le koz lo 3 keksoz prensipalman mon pou sey fer li *as brief as possible*. Me selman mon le koz lo 3 keksoz.

Premye keksoz mon le koz lo la Mr Speaker, i an sa ki konsern kominote biznes ozordi. I annan en konsern parmi kominote biznes ki deplizanpli sa taks sistenm ki nou annan, pe vin en pe pli *cumbersome*, en pe vin en pe pli difisil pou zot sirtou bann pti biznes en, bann pti e mwayen biznes.

Pou zot kapab *manage* zot bann lobligasyon ki zot annan anver SRC, anver *tax system* pou ki zot pa vin, zot pa vin *in default of* zot bann lobligasyon. E ki zot kapab zer zot biznes, an mezir ki zot pe fer sir zot *adhere to* bann diferan legzizans ki SRC i met devan zot.

Bokou sa bann biznes i bann biznes ki napa - napa en gran kantite resours imen par egzanp, pou zot kapab, pou zot kapab fer, fer sir ki zot *meet* sa bann legzizans. E petet souvandfwa zot war zot dan en sityasyon kot zot an retar, ouswa zot pe bezwen al rod led pey isi pey laba pou zot kapab *meet* zot bann legzizans taksasyon ki Lalwa i fer provizyon.

E sa i fer ki bokou sa bann biznes pe demande ki i annan en *simplified tax system*. En *tax system* ki pli senp dan lafason ki zot menm zot, zot enterakte avek SRC dan lafason ki SRC i enterakte avek zot.

Akoz mon konn en kantite bann biznes par egzanp, ki dir ou mon konn enn an partikilye i dir ou koumsa i, in *submit* tel keksoz apre lannen, lannen prosen apre *the next tax year*, komans dir ou ti annan tel zafer ti manke, ti annan tel isi ti manke ou bezwen re amennen, re *submit*.

Refer let biznes pa pe *operate* i dir ou koumsa i pa'n ganny lenformasyon - SRC sa en? I dir ou i pa'n ganny lenformasyon ou bezwen aprezan gran mersi sa dimoun i en dimoun ki, kit tou son zafer lo son masin, lo son *computer*.

I ale i re *print* sa zafer, i re anvoy sa zafer ki mon ti anvoy ou lannen pase. Konmsi i annan en pake ale, vini - mon pa pe dir ou dan tou, me selman i annan en bon pe. Sirtou bann pti biznes ki napa, ki napa gran resours sirtou resours imen pou kapab *deal* avek bann diferan lobligasyon ki zot annan.

Akoz pa bliye zot annan lobligasyon taks zot osi annan lezot lobligasyon atraver *Pension Fund*, atraver zot bann dimoun ki zot *deal* avek. Zot bann ek labank avek zot bann *suppliers and all* e i annan en kantite keksoz ki bezwen ganny fer dan sa biznes.

Prezan ler taks i vini i vin avek en lot bann sistenm konplike i fer li pli difisil pou zot kapab zer zot biznes. E fer li pli *expensive* pou zot kapab zer zot biznes.

So bokou bann biznes pe demande ki nou annan nou en, en *more simplified tax system* pou zot kapab *cope* avek zot bann legzizans ki zot bezwen sa.

E mon kestyon ki mon pe demande, so eski sa ki nou pe anmennen ozordi la, i pou al ver senplifikasyon sistenm taks pou bann pti biznes?

Mon war bokou in sakouy latet petet ti pe rode kote mon pe ale. Me mon kestyon ozordi la se ki, eski sa ki nou pe anmennen la, i pou viz ver en sistenm taks pli senplifye pou bann pti biznes.

Well to biznes an zeneral pou ki zot kapab parey mon'n dir *meet* zot bann legzizans. E sa i pwen kardinal pou bokou biznes ozordi.

Mon dezyenm pwen ki mon le koz lo la Mr Speaker, eski sa ki ozordi nou pe gete an term reform dan bann Lalwa Reveni eski i form parti en pli gran program. I an relasyon avek sa ki mon fek dir pli, pli boner en eski i form parti en pli gran program, pou armoniz nou bann diferan Lalwa Taks, pou armoniz nou bann diferan egzizans ki bann dimoun i bezwen fer atraver zot peyman taks.

E pou fer sir ankor pou fer li vin en sistenm pli senplifye. So eski i annan en program ater eski Gouvernman i annan en program. Ouswa zis nou pe fer bann lamannman kot nou war i annan bann trou ki nou bezwen bouse e nou pe fer bann lamannman *ad hoc*?

Akoz si nou pa pe fer en program lonterm *or medium term* armonize byen. Nou pou war nou dan problem pli tar kot nou pe zis aziste an mezir nou pe ale. E kot nou war en pti *loophole* nou bous en *loophole* apre i pet en pli gro *loophole* laba e nou ale nou bous sa pli gro *loophole* e nou pa pe get *the bigger picture*.

So, e sa i en keksoz ki bokou bann ankor bann *businessmen* bann biznes deor pe, pe, pe fer resorti. *Ok* enn de ki mon'n koz avek eski nou annan en, en, en pli gran portre ki manner nou anvi war sistenm taks 5 an-10 an dela pou nou kapab fer biznes osi.

Akoz bann biznes i fer *tax planning* zot plan zot gete i annan ki sey rod en fason ki manner pou pey mwens taks. Bezwen rod en fason pou pey mwens taks, pou li kapab zer son biznes. Pa pou vol taks, me selman pou rod en fason ki manner i kapab redwir lakantite taks.

Akoz i osi i bezwen, i bezwen kapab maksimiz son reveni. E Gouvernman li i rod en fason ki manner pou anmas plis taks.

So, zot pe rode pe gete si i annan en pli gran program Minister Finans ki fer Polisi taks eski zot annan en Polisi *looking forward* 5an-10 an ki

manner nou anvi war sistenm taks isi.

E pa zis ale an mezir nou ale nou bous bann trou kot nou war i annan serten, serten *issues*. Mon trwazyenm pwen Mr Speaker i an sa ki konsern konsiltasyon, *ok?*

Lo kote sa latap nou koz bokou lo konsiltasyon, wi. Akoz nou'n war pandan sa dernyen 2-3 an, kot i annan bokou bann keksoz ki'n ganny anmennen, ki ganny anmennen par Gouvernman. Bokou ki'n pas par devan Lasanble Nasyonal e bokou ki'n nou'n war lo, lo medya. Onorab Aglae in donn legzanp sa *tourism levy* ki en legzanp klasik.

Kot malgre lot fwa Minis ti dir zot in fer konsiltasyon, me i pa paret ki sekter dan *trade* laba deor, ti satisfè ek konsiltasyon. *Or* ti santi ki zot *input* dan konsiltasyon ti'n ganny met devan. I enportan nou dir sa akoz parey ankor enn fwa mon dir biznes i fer plan.

Biznes i *plan* pou 1 an, pou 2 an, pou 3 an, pou 5 an. E zot annan en, en plan pou zot lagrandisman biznes, pou *growth* dan zot biznes e pou war kote zot pe ale dan *medium term* e dan lonterm. So konsern i se ki i napa bokou fwa konsiltasyon.

So eski ler zot in fer sa bann diferan lamannman,

eski in annan konsiltasyon avek bann diferan group? Akoz i annan 4, i annan 4 seksyon plizoumwenn ki pe ganny amande, ki pe ganny anmennen.

Enn i *Tourism Marketing Tax* so eski in annan serten konsiltasyon avek Sekter Tourizm, tourizm pou gete, eski sa ki nou pe anmennen i annan serten lefe lo zot lenpak lo zot?

Eski i pou fasilite lafason ki zot *operate* zot biznes? Eski i pou kree en pli gro pa problem. Me selman eski i pou kree plis *burden* lo lafason ki zot raport zot bann, zot bann aktivite biznes?

Mon dir sa akoz semenn pase mon ti zwenn en madanm Grand Anse Praslin.

Sa madanm i dir m WAn, mon krwar mon ti eksplik sa dan *Bills Committee* an bref. I dir mwan i annan sa *tourism levy* mon krwar si mon pa tronpe ki i al *submit* son peyman.

Akoz mon krwar i bezwen al *submit* kot SRC ler i vini i vin avek tou son zafer - parey i fer PIT i ranpli tou son bann zafer son *return* i ekri. Zofisye i dir li, be mon pa bezwen sa ki la mon, mon bezwen zis sa peyman.

So, mon pa konnen si sa osi i relye avek en problem konsiltasyon, en problem kominikasyon. Kot petet nou

pa'n eksplik dimoun kan mannyer ou sipoze *submit* sa bann ou taks ou'n anmanse.

Akoz si mon pa'n *submit* en *return* kot ou, i riske mon, mon fer *under declaration*. So eski in annan bann sistenm, bann *established system* k'n ganny met an plas. Ki dir letan nou anmenn sa nou raport sa. Dan *schedule* mon pe gete i annan enn ki'n amande zot in amann *schedule 3*.

kot lafason ki ou fer *tourism marketing tax return*.

So, i donn ou bann diferan lenstans ki ou bezwen met dan sa form pou dir kwa ki ou pe anmennen, kwa ki ou pe deklare. Me pou *levy* osi mon sipoze - i sipoze devret kapab parey.

Akoz *otherwise* nou pou war nou dan en sityasyon kot SRC or Gouvernman, pou *plan* en serten kantite reveni ki i pe ekspekte anmase avek sa *levy*, me apre vi ki nou pa pe deklar li byen, nou riske war kot i annan *under declaration* e Gouvernman pa pe anmas sa ki i sipoze anmase.

E *operators* pa pe pey sa ki zot sipoze pe peye. So tousala i *boil down to* konsiltasyon e donn dimoun ase letan. Donn dimoun letan davans pou li kapab organiz son lekor, plan son lekor. E fer sir ki i *submit* son bann keksoz byen.

An zeneral Mr Speaker, mwan mon napa problemm avek revwar nou Lalwa, pou fer keksoz pli byen. Mon napa problemm ek sa. Me mwan mon anvi ki Gouvernman letan i pe fer sa legzersis revwar Lalwa, pou fer keksoz pli byen, i bezwen kapab annan konsiltasyon e mazin sa bann dimoun ki dan biznes.

Parske se zot ki fer sa biznes. Se zot ki zener sa reveni e se zot ki donn Gouvernman sa abilite pou kapab anmas larzan, anmas taks, pou kapab fer *whatever* ki annan pou fer. E menm prezant en Bidze ki nou fek pas lo la semen pase.

So mwan mon enplor avek Gouvernman, pou vin en pe pli *open*, pou konsilte plis dan diferan sekter lekonomi. Konsilte plis, ganny bokou plis nide, ganny bokou plis lopinyon ler nou pe fer bann Lalwa koumsa.

Sirtou Lalwa ki konsern koleksyon reveni, ki afekte i tous bokou sa bann biznes. Avek sa Mr Speaker, mon pou aret la mon osi e mon ava ekout repons Vis Prezidan taler. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Loze ou annan laparol.

HON JOHAN LOZE

Bonzour Mr Speaker. Mr Speaker, letan ki nou ti fer *electronic submission of payroll for PIT purposes*, pou bann *companies* ki annan plis ki 25 *employees*, ti annan bokou konplent *at the time from businesses* ki zot ti pe ganny difikilte avek sa *electronic portal*.

Mon pa konnen si zot in aranze. Si sa in rezourd or si i ankor parey an se moman. Rezon ki mon pe demann sa, set akoz avek lamannman ki devan nou la. Nou annan sa *submissions for payment* pou 50 mil 50k i pou *online electronic*.

So nou annan en konsern ki ankor eski sa *portal SRC* in pare - *up and running* e i pou *sustain* sa trafik ki pe vin lo la? E eski zot in fer li dan en fason, ki i pa pou aport difikilte, pou zot bann kliyan e neserman pou zot menm *SRC*?

Mr Speaker, devan nou, nou annan en *Bill* ki pou *SRC*, ki annan pou fer avek koleksyon reveni pou pei. Nou osi annan Gouvernman Sesel, ki li i annan son bann prozeksyon reveni ki in *set out*. E ki i bezwen annan en nivo koleksyon ki alaoter, ki pou soutenir Bidze pou *provide* bann servis ki pei i bezwen.

E *SRC* li i la pou kolekte reveni pei. *Issue* ki devan nou *however*, se zot bann kliyan

SRC - biznes. E *of primary concern* se bann pti biznes. *Now*, eski sa bann lamannman Lalwa ki devan nou pou *set out* en semen pli fasil, pou nou bann Seselwa ki pe kontribye dan lekonomi Sesel, atraver zot aktivite biznes?

Eski nou pe fasilite zot lavi e fer keksoz pli senp pou zot? Ouswa eski nou pe met en lot *layer of* difikilte, pou zot ki pou fer en sityasyon difisil, ki deza difisil vin ankor pli difisil e konpleks pou zot?

Malgre ki bokou nou pa pou admet Seselwa ki dan biznes i dan difikilte an se moman. Zot dan bokou difikilte.

E sa sityasyon pe ganny *compounded* par lefe ki Gouvernman li i bezwen anmas reveni. Be non selman i bezwen anmas reveni i bezwen *raise funds from* bann labank. E i *tap into* menm kapital ki en biznes ti pou al prete avek en labank. E Gouvernman i anmas sa atraver bann pre ki li i fer.

So, i annan en sityasyon difisil la ater. I annan en sityasyon difisil pou Seselwa ki pe sey *operate*, pou kre larises, pou soutenir sa menm lekonomi ki nou tou nou pe sey viz ver pou *betterment*.

E alors kekyon ki retourn kot nou, eski nou pe amelyor zot lavi? Eski nou pe

amelyor latmosfer biznes sirtou pou bann Seselwa ki ti dan pti e mwayen biznes? Si nou pa fer li biznes pou kontinyen fermen e i annan bokou biznes ki pe fermen la deor.

Alors eski dan bann *future amendments* ki zot kapab konsider anmennen, zot kapab *work into it* sa laspe zot bann kliyan? En konsiderasyon aport en *certain amount of ease*, pou sa Seselwa ki la deor pe *struggle*, akoz zot pe *struggle*.

Sa Seselwa ki pe fer sa pti biznes la deor ozordi, i trouv li dan en sityasyon difisil. *It is tough out there*. I war li pe bezwen balanse e i war li pe bezwen onor son bann responsabilite, enn parmi pli enportan se son bann responsabilite anver SRC.

E lo lot kote ou annan ou Gouvernman, la pa SRC. La Gouvernman atraver Minister Finans. Nou annan nou en Gouvernman ki pa'n *see fit* pou balans son Bidze. I pa'n *see fit* pou li *rein in* son depans. I pa'n *see fit* pou li anmenn en *balanced budget whereby* i pe *earn* R4, i a depans 3.50.

Be nou annan en nou en Gouvernman, ki'n deside dan son *wisdom* i pe *earn* R4 i pou depans 5.50.

Apri i a *borrow*. Apri i a *raise funds*. Apri nou pou pezi lous avek en *tax burden* lo tou dimoun ki pe *struggle* pou sey fer 2 bout zwenn. E sa i pa SRC sa i mon Gouvernman ki'n deside *this is* direksyon ki zot le al ladan.

In spite of the fact ki koleksyon reveni atraver taks in fel pou *meet* lekspektasyon.

Bon Mr Speaker, mon pa la pou dir Gouvernman ki pou fer sa i zot. Nou annan en Lalwa devan nou *tant bien que mal* i bezwen pase. Selman mwan mon ti pou enplor *panel*. Mon ti pou enplor tou dimoun konsernen, annou konmans apros nou Seselwa ki pe sey kre larises, ki pe sey fer sa pei marse.

Annou apros zot ek en pe konpasyon. Annou pran konsiderasyon pou sa sityasyon ki zot ladan.

Nou kapab kontinyen vin devan koz mansonz, dir lekonomi i bon, fantastik, pe fer byen, *revenue* in desot lekspektasyon par sepa konbyen milyon. *Tourism* nou annan dolar par bilyon pe antre ki personn pa zanmen trouve kot i ale. Nou kapab kontinyen koz sa bann mansonz.

Koz nou mansonz be pran konsiderasyon pou realite ki sa Seselwa i pe viv la deor silvouple. Aksyon ki ganny pran atraver

Lezislasyon i bezwen benefisyab pa pinitiv pou Seselwa. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Gervais Henrie.

HON GERVAIS HENRIE

Mersi Mr Speaker. Bonzour tou dimoun e byenveni *panel*. Mr Speaker, avan mwan i annan 3 Manm Lopoziyon ki'n entervenir e zot in lev serten sezi ki prensipalman, i pa evalye merit sa bann lamannman ki devan nou. *The pros and cons whether* sa bann lamannman a sa moman dan Sesel i enportan.

Onorab Aglae, dabor in dir i konpran nesosite anmas taks e moderniz sistenm koleksyon. Me i demande i plito dir ki lamannman in vin tro vit e demande eski *stakeholders* in ganny konsilte. E i dir ki i pa ankor vwar en meyer sistenm taksasyon ki Gouvernman ti promet.

E atraver ou Mr Speaker, mon le dir Onorab ki zisteman, ler ou get bann reform ki pe propoze, reform ki pe fer i konsider. E vwala kot mon agree pou dir in byen kalkile e byen reflexir lo la, pou enkorpor bann nouvo fason armoniz *return* bann taks koleksyon i annan diferan.

E alor i enportan ki i annan en armonizasyon dan koleksyon tou sa bann taks, ki enkli *tourism marketing tax, income and non-monetary benefit returns, residential rent, tax return, withholding tax*, eksetera.

Onorab in osi demande, eski i pou ed Gouvernman anmas otan reveni. Byensir. Akoz nou krwar par egzantp nou pe bouz nimerik, sirtou pou bann ki pey taks plis ki R50 mil e i vin en obligasyon pou bann *large taxpayers*.

Letan zot fer sa *online* i a osi met SRC dan en meyer sityasyon demen pou fer odit lo sa bann *taxpayers*.

So, mon persyade poudir wi, i pou permet Gouvernman ranmas plis taks. Onorab Cosgrow lo son kote in lev 3 pwen.

I dir i pou koz lo 3 keksoz. Dabor kominote biznes. I dir ki sistenm taks i *cumbersome* sirtou pou bann pti e mwayen biznes. E sa kominote i oule ki SRC i senplifye sistenm taks. In osi dir - dezyenm pwen ki reform dan Lalwa reveni, eski i form parti en pli gran program? Apre ankor in koz lo konsiltasyon.

E la Mr Speaker, atraver ou, mon ti ava envit Onorab pou lir plan stratezik Komisyon Reveni Sesel SRC 2020-2022 ki form parti

stratezi devlopman nasyonal pei 2019 a 2023.

E 2019 Onorab ti ankor en Minis dan *Cabinet!* Savedir i konnen poudir *or* i ti dwatet konnen pou dir sa bann reform sirtou Sesel an konsiltasyon avek son bann partener enternasyonal, parey *World Bank, IMF* i form parti en program lonterm.

E pou dir ki nou pe bous trou anmezir ki nou ale pou servi son parol, mon krwar i en lensilt pou bann profesyonnel dan sistenm taksasyon nou pei.

Parski SRC i pa en lenvansyon LDS an Oktob 2020. SRC lontan i la. E sirtou letan mon mazin ansyen Komisyoner Taks Madanm Veronique Herminie, ki'n fer bokou travay dan son manda e mon remerisi li dayer pou travay ki in fer. E felisit pou son lapwentman konman nouvo *Chairperson Board African Tax Association Forum, Women in Tax Network*.

This is a long-term work pou pei. E yer dan zot labsans mon ti dir zot. I annan serten size ki irespektiv ki kote politik nou lo la, nou bezwen tonm dakor pou pei. Bann sezi parey sitwayennte, later e taks.

Akoz taks i enportan ki nou bezwen zwenn kek par dan milye ant sa de kote politik. Ler nou konsider Bidze ki nou fek fini pase, koleksyon

ki SRC pe ranmase 2021 dapre zot rapor anyel R6.5 bilyon. Ki poursantaz Bidze sa? *It's almost two third.* Savedir SRC i en lorganizasyon ki enportan nou annan en *common understanding* lo la.

I telman stratezikman enportan pou pei, dan labsans resours natirel ki pou le moman nou pe zis *rely* lo lapas, *tourism* en pti pe prodiksyon. Alor i enportan ki i annan en *understanding* ant le 2 kote e nou donn koudmen kot nou kapab, e nou met bann propozisyon konkret ater Mr Speaker.

Onorab Loze, in koz lo konsern primordyal pou pti biznes. E i demande si bann lamannman ki pe anmennen, i *set out* en semen pli fasil pou pti biznes ki kle dan nou lekonomi. E ouswa i demande ouswa sa bann lamannman i en lot *layer* difisil dan en semen deza difisil pou fer li ankore pli difisil.

Be Mr Speaker, permet *quote* Manmzel Sheryl Barra ki Direkter *Taxpayers Education and Service Delivery* kot SRC, dan en latelye ki sa lorganizasyon ti fer pou bann *businessman* an Out 2023. Nou Desanm la Out ti avantyer.

I dir, kotasyon *"this transformation stems from our commitment to enhance taxpayers' services*

streamlining processes and facilitating effortless payments as we adapt to changing needs." SRC i konsyan lekel son bann *taxpayers*.

Zis par egzantp Sekter Tourizm mon satisfè poudir i annan en kantite konsiltasyon. E dayer bann reform ki pe anmennen i zisteman akòz konsern ki sa sekter in leve lo fason ki zot ti pe pey VAT.

Alor Gouvernman i dir *ok* nou ava separ sa bout *rate* lasanm avek peyman VAT. So, sa i en *long-term plan* ek konsiltasyon i en konponan enperatif dan sa zafer la.

Alor Mr Speaker, mon 100poursan agree avek Onorab Philip Arissol. Son prezantasyon mon'n vremen kontan.

Akòz in donn nou en *overview* akòz sa ban reform i bezwen ganny fer. E mwan letan mon'n lir sa bann lamannman, mon satisfè poudir i pe senplifye moderniz prosedir e prosesis sistenm zesyon taks.

E VP dan son prezantasyon, in dir nou i pe fer 5 keksoz. Sa bann ki mon'n kapab retenir zer reveni taks pli byen dan pei, amelyor ledikasyon *taxpayers* i enportan sa dan bann kestyon ki Lopozisyon in demande lo zafer konsiltasyon. Amelyor nivo e efikasite SRC.

Ankor osi enportan akoz la kantite larzan ki sa lorganizasyon i ranmase, pou soutenir devlopman sa pei. E partikilyerman permet sak travayer anmenn repa lo latason fanmir. Akoz Bidze pei *almost 11 percent* i garanti saler.

E sa gras a SRC mon felisitasyon pou tou bann travayer, pou tou sa ki zot pe fer pou nou e pou pei toulezour.

Katriyenm pwen ki VP in koz lo la se promouvwar servis nimerik, ki form parti plan Gouvernman dan en lekonomi nimerik. E finalman senplifye soumisyon peyman taks.

Alor Mr Speaker, mon rekonforte poudir sa bann reform i neserer a sa moman. Akoz pei ki bezwen e nou konman en Lasanble - mon not dayer Lopozisyon in vot kont.

Mon repete in vot kont Mosyon pou nou sispann *Standing Orders*, pou permet pran sa *Bill Dezyenm Reading*. Konmsi pei i bezwen sa larzan. Nou bezwen en sistenm taks pli modern. Akoz ou pou vot kont nou fer sa?

E si zot ti annan *the numerical figure on the Floor* be nou pa ti pou kapab fer sa travay. Zot vwar ki mannyer i danzere pou US annan lamazorite dan Lasanble? Akoz zot pou *hijack* pei! Se sa

sinifikasyon sa vot. Bomaten sinifikasyon se sa!

Alor pou bann Seselwa la ki pe ekoute modernizasyon sistenm taks i enportan pou nou. Akoz i konsern ou vant. I konsern ou saler pou ou ki travay dan servis piblik.

Menm si ou dan prive bann lakonpanyen prive ki ganny kontra avek Gouvernman, ki ganny larzan atraver *Appropriation Bill*, pou kapab permet ou anmenn manze. Vwala sansibilite e lenportans sa size ki devan nou ozordi.

Alor mwan mon napa okenn difikilte, akoz mon konsyan mon responsabilite koman en Manm Elekte pou Distrik Mont Buxton, pou asire ki nivo lavi dan Sesel sak bann sitwayen dan mon distrik i reste sa oter. E alor mon pou siport tou zefor posibil, pou nou kapab moderniz koleksyon e sistenm taks dan nou pei. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Mon ti a kontan donn le 2 dirizan Lasanble zot privez pou adres a lafen dernyen. Donk, mon le zis fer sir ki napa okenn lot Manm ki le entervenir lo sa *Bill*. Tre byen. Mon a donn laparol Onorab Sebastien Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi bokou. Mon le swet premyerman bonzour tou bann profesyonnel ki dan lasal. I annan detrw zot la ki mon konnen personnelman. Bann ki ti etidyan ler mon ti en *teacher* e mon kontan vwar zot in ariv tre lwen dan zot karyer. Bonzour Vis Prezidan e Sekreter Deta. Bonzour pou tou dimoun ki pe ekout nou e pe swiv Lasanble ozordi bomaten.

Mon kontan tande ki mon annan privez dan Lasanble. Byen kontan tande ki sa privez i aplik a bann moman ki nou le aplik li. So, i byen e mon ti a swete ki nou aplik li a tou moman.

Mr Speaker, mon pran laparol mon pou si oule mon'n sey analiz sa bann Lalwa *best* ki mon kapab. Mon pa en *expert* dan taks. Mon'n sey fer serten konsiltasyon aköz nou pa'n bokou letan, pou nou kapab dizer sa Lalwa. E pou nou kapab ganny en lopinyon *from* bann diferan sekter.

E sa in en problem pou nou. E alors mon pou sey fer mon bann largiman otour bann lenformasyon ki mon annan. E bann *inputs* ki mon'n gannyen *from* bann dimoun, bann *stakeholders* ki pe ekout nou.

Premyerman en keksoz ki mon ti a kontan dir avek Gouvernman LDS, aret kasyet deryer profesyonnel ler zot

ganny en kritik. Aret kasyet deryer profesyonnel. Zot pare pou zot kasyet deryer sa bann profesyonnel, me selman zot pa pare pou koz ditou ler in ariv ler pou lo *schemes of service* sa bann profesyonnel.

In fact, enterven an avan mwan i enn ki pann dir nanryen lo okenn *schemes of service*, pou bann profesyonnel ki swa dan SRC, ki swa dan Gouvernman - nanryen! Ni ler pou koz lo en logmantasyon. Ni ler pou koz lo donn zot meyer kondisyon i pa'n pare pou koze.

Me selman i taye pou kasyet deryer profesyonnel. Annou arete sa e ler nou ganny en kritik annou aret pran li personnelman. Aköz apre sanmenm ki fer nou dir dimoun pa kontan nou. Napa person ki pa kontan nou. Nou zis le aplik Lalwa dan nou fason aköz ozordi nou ki an mazorite.

Mon'n asize la mon'n ekoute pandan pres en 10 minit. E ou koman – mon bezwen demann mon lekor ki mannyer Lasanble i fonksyonnen. Ki en Manm pann koz nanryen lo merit sa *Bill*, nanryen i pann dir lo merit Lalwa. Sa ki in fer se reponn sa ki 3 Manm lo sa kote latab in dir.

Konmsi pou mwan mon war li drol sa e sa i *ok* avek zot pou zot fer li. I *ok* ozordi pou

zot fer keksoz dan sa fason. Me selman yer nou ti pe ganny lektir lo ki mannyer nou bezwen aplik *Standing Order*.

Konmsi pou mwan in ler pou nou arete sa bann keksoz. E pou nou aret mal pran keksoz ler kritik i vini. Kritik i normal e i anrиси sa ki nou fer.

E si nou pou koz lo desizyon *US* ozordi bomaten. Mon pou sezi loportinite pou eksplik lepep Seselwa. Ki ou pa kapab anvoy en Lalwa kot nou ou pa donn nou preski ditou letan pou fer konsiltasyon, ni 7 zour napa. E nou bezwen pran li *First and Second Reading*.

E sa ki enteresan get mannyer lipokrizi i antre. Sa menm dimoun ki'n dir sa ki'n kritik nou pou nou desizyon. Atraver ou Mr Speaker, Onorab Henrie li menm li i ti vot kont *First and Second Reading* ler Gouvernman *US* ti an mazorite ti anmennen dan Lasanble.

Konmsi ki ou kapab konpran avek en dimoun? I dir *l'homme* dan lopilans i bliy son nesans. Li menm li ki ler i ti dan Lasanble ek son *Caucus SNP*, ti koz lo ki mannyer nou bezwen revwar totalman sa sistenm taks ki Gouvernman *SPPF* in met an plas.

Zis sa ki mon war zot pe fer ozordi Mr Speaker, e mon mesaz i al pou bann biznesmenn an deor, i al pou

bann dimoun ki pey taks, sa ki mon war Gouvernman pe fer ozordi se zis pyeste e akomod sa sistenm taks ki *SPPF* in met la.

Napa nanryen nouvo ki zot pe anmennen. Sa ki zot in anmenn nouvo se konplikasyon e problem, e apre tay deryer profesyonnel pou dir nou pe kritik profesyonnel. Napa nanryen pou fer ek profesyonnel.

E se sa ki fer bokou dimoun demande si se sa sanzman ki zot ti vote an 2020. Pou nou, nou bezwen *être* realis e ler Gouvernman i prezant en Lalwa nou. Nou konman Lasanble i normal pou nou ganny letan, pou ou kapab diskite sa Lalwa avek bann *stakeholders*.

Akoz i *involve* bann dimoun ki zot, zot ganny pen se fer sa biznes marse, pran bann risk e fer li marse. Sanmenm mwan mon'n toultan dir poudir dan en pei nou devret fer si ki politisyen pa antre dan biznes.

Akoz zot antre an konpetisyon avek biznesmenn, apre zot fer lavi biznesmenn difisil.

Mr Speaker, nou bezwen regard sa Lalwa dan konteks ki in vin. E mwan mon ankor enn fwa war ki i annan en bon pe travay. E mon le dir ki bann dimoun ki'n drafte sa Lalwa, zot in fer zot mye pou zot onor

lobligasyon ki Gouvernman. I pa zot ki nou pe targete. Nou pa target zot. Zot in resevwar en *Cabinet memorandum* en *Cabinet note*. E zot in drafte Lalwa dapre *Cabinet note*.

Be lekel ki *Cabinet*? *Cabinet* i Prezidan Larepiblik, son Vis Prezidan, tou son bann Minis. Se zot ki pe pran desizyon dan sa pei e pe donn sa bann profesyonnel. Ler desizyon i al mal zot tay deryer profesyonnel. Ler desizyon i al mal nou ganny dir poudir dimoun ti pe fer fristre dimoun. Nou pa pran responsabilite pou nou desizyon.

E la permet mwan Mr Speaker, pou pran serten pwen dan sa Lalwa ki devan nou. Ler nou regard sa bann lamannman ki pe ganny propoze, mon war li i enteresan ki serten sa bann lamannman pe vin la. Rezon mon dir mon war li enteresan aköz an 2022 *leadership LDS* ti ankor prezant nou avek en lamannman dan Lalwa Taks.

E sa Lalwa ti ganny amande an 2022. Me sa ki pou mwan mon war li remarkab, serten eleman ki ti'n devret antre byen avan ki nou ariv la a sa moman prezan ki pe antre. Par egzanp Mr Speaker. Sa ki pli *strike* mwan ozordi se aprezan ki sa Gouvernman i decide fer antre sa *sustainable*

levy dan definisyon. Prezan ki zot fer sa antre.

Apre ki in annan tou sa vatevyen lo sa size, prezan ki zot fer antre. E esansyelman fer antre sa depi lo konmansman ti ava donn en lendikasyon kler biznes kote Gouvernman i oule ale. Me *leadership LDS* pa oule tande sa.

E a plizyer repriz mon bezwen dir Mr Speaker, mon pa pe *impute improper motives*, ki mon dezapwente avek Vis Prezidan. Aköz i pann vin koz laverite ek pep Seselwa.

Premye fwa ler i ti ganny *interview* lo sa size i ti dir poudir i ti'n ganny konsilte. *SBC* i vire i ale i al *interview* bann otelye i dir napa konsiltasyon.

So dezyenm fwa nou retourn ankor prezan ti dir in fer konsiltasyon. *SBC* i retournen i al regard konsiltasyon e i dir ou poudir lamazorite otelye pa ti le donn zot lopinyon.

Konmsi mon ti a kontan ganny en konpran kan eski zot pou koz laverite konman en *leadership* dan sa pei? Kan ki zot pou dir dimoun ki pe pase?

E ler nou regard sa ki pe ganny propoze Mr Speaker, kot pe ganny dir poudir dan sa definisyon kot nou pe fer antre *environmental protection tourism*, ki *tourism Environmental Sustainable*

Levy Regulations 2025. I enteresan sa. Malgre tou refi - pa refi me malgre tou zefor lo lapar bann akter dan sa sekter, pou dir poudir be akoz SRC pa kolekte sa *levy in the first place*?

Ou konnen ki zot ti ganny dir? Zot ti ganny dir poudir Gouvernman in fer en desizyon Lalwa i ganny aplike. Onorab Henrie, pa koze lo la atraver ou Mr Speaker? I bliye ki ti ganny dir lo televizyon par Prezidan e par Minis Hassan? Ki sa bann biznesmenn ti ganny dir ler zot ti pe konplent *regarding* ki mannyer zot pou kolekte sa *levy*?

Biznesmenn ti menm propoze ki sa *levy* i ganny kolekte par *Travizory*. Gouvernman ti refize. Biznesmenn ti propoze ki sa *levy* i ganny kolekte par SRC. Gouvernman ti refize. *And then* ou a blanm mwan ler mon vot kont pou ou vin fer *First and Second Reading* en Lalwa ki napa 7 zour.?

Be mon pe akt lo *behalf* dimoun la deryer mwan. *At least* mon pe zwe mon rol. Oli rol ki zot lamazorite pe zwe ki zot ti demann dimoun pou donn zot en mazorite? Zot pa pe zwe zot rol!

Mr Speaker, i esansyel pou nou tous sa. Akoz mwan pou mwan sa size i ankor reste konplike. E mon pe war en keksoz ki ti sipoze ganny

adrese par egzanp. An se ki konsern sa *levy*, ler sa dimoun i *advertise* son *rate* lasanm lo *booking.com* lo lot la. *Booking.com* i pran en larzan lo li.

Eski sa dimoun pou met larzan lo sa lasanm ankor ler i pe *advertise* deor? Akoz Gouvernman pa al takse *booking.com*? Akoz i pa oule? Rezon pou sa i senp se akoz ankor enn fwa Gouvernman pe fer keksoz *half measure*.

Nou ti'n ganny lagreman ki pou asire ki bann ki - ler en kliyan i war en *rate* lasanm i sanze otomatikman i *click* lo sa enn ki pli ba. E nou bann biznes, nou bann letablisman touristik pe perdi lo la. Par ki zot pou konpran.

Me selman mon krwar poudir akoz i annan serten dimoun ki byen avek sistenm ki zot, zot war keksoz i *ok* pou zot. E i *ok* nou les li marse. Me selman pou en kantite dimoun i pa leka.

Yer menm Mr Speaker, mon'n fer li mon devwar pou koz avek bann biznesmenn ki bann *sole traders*. Pou mwan vwar ki mannyer bann *sole traders* i war lanvironnman biznes ozordi.

E si nou admet Mr Speaker, ki bann *sole traders* Sesel, se zot bann dimoun ki pli aktiv an se konsern kre diferan kalite biznes. Ennler

sa bann boug i dan mekanisyon.

Ennler zot fer *building* enn ler zot – zot aktiv. Partou kot zot ale zot kre lanplwa, zot kre larzan. Be ki Gouvernman pe fer? Gouvernman pe ser lanmen bann *sole traders* e apre zot ava vin dir mwan poudir zot pe fer lavi biznes pli fasil.

E ki mannyer Gouvernman pe ser lanmen bann *sole traders*, be dan lot kote larg bann dimoun ki annan kantite kapital? Par lefe ki i pa kapab *meet* son target koleksyon reveni, Gouvernman i bezwen al *raise* bann sekirite avek Labank Santral savedir *treasury bills*.

E ozordi dan Sesel *VP* parey mwan i konn tre byen. SS i konn tre byen osi ou annan dimoun ki annan *over* R400 milyon ki pas zot letan zis *bid* dan *treasury bonds*. Sa larzan pa pe ede pou kre okenn larises.

Akoz se Gouvernman ki pe ankouraz sa pratik. Lo en kote anmar bann ki kapab dinamik e kre larises. Me lo lot kote bann ki zis asize pou al met son larzan – napa nanryen mal ek en dimoun met larzan dan *treasury bills*.

Ganny mwan byen. Me selman se Polisi sa Gouvernman ki pa pe fer nanryen nouvo avek sa ki zot

dir Gouvernman *SPPF* ti fer avan.

I mean koz ek nenport ki biznessmenn la deor i ava demann ou oli sa *real change*, ki zot ti espekite pou vwar dan lafason ki nou met en serten *injection of dynamism* dan bizness? I pa pe arrive.

En lot pwen fondamantal dan sa Lalwa Mr Speaker, se ler mon vin lo sa nouvo seksyon 73. Ankor enn fwa enn bann rezon ki nou'n vot kont se akoz ozordi *current* seksyon 73 - koriz mwan si mon mal - I pou preskrir ki i annan en peryod 2 mwan. I annan bann peryod ki'n ganny preskrir ki pa'n ganny preskrir me ki'n ganny mete anba Lalwa. I la deza sa bann peryod.

Si nou regard byen Mr Speaker, an se ki konsern okenn dimoun ki annan taks, i annan en definisyon ki nou'n entrodwir.

Nou dir en dimoun ki pe *withhold* taks anba sa divizyon, i devret dan en peryod. E dan en tel fason ki pou ganny preskrir *lodged* avek Komisyoner Zeneral. Enteresan sa. Be ki sa peryod? *Currently* sa peryod mon krwar i 2 mwan anba Lalwa aktyel. Me Lasanble li i pou pas sa Lalwa pou ki sa peryod i ganny preskrir apre.

Kestyon ki *VP* ti devret reponn se akoz ou'n tir sa

periyod 2 mwan la, pou met en lot periyod ki pou ganny preskrir. E dir nou ki sa periyod ki pou ganny preskrir, an relasyon avek seksyon 73. Ki pe ganny amande dan Lalwa *Income and Non-Monetary Benefit Tax Act*.

Mon konsern i se ki mon pe realize poudir si Gouvernman ti serye avek sa, i ti ava prezant nou avek sa preskripsyon an menm tan ki i pe pas sa Lalwa.

Akoz sa Lalwa pou al an aplikasyon dek koman Lasanble i *assent*. Lasanble i pas li e Prezidan i *assent*. So pou mwan mon ti a kontan konpran akoz nou pe dir sa.

En lot pwèn Mr Speaker, se an se ki konsern sa zafer pou pey son taks. Anba sa Lalwa reveni okenn taks ki *due monthly* pou ganny peye *on the 21st*.

Lo *website SRC* ozordi i deza dir ou poudir *business tax* i *monthly due on the 21st*. In deza *due right*? Be eski sa i dan Lalwa *Business Tax*?

Now si sa i dan Lalwa *business tax* e nou pe fer sa pou sa. Annou konsider par egzanp bann dimoun ki annan bann kontra Gouvernman. Okenn taks *due*. Lamazorite kontra Gouvernman ozordi si ou koz ek dimoun, i annan en retar enkrwayab an se ki konsern peyman ki zot sipoze

gannyen. E sa se bann biznes ki pou ganny afekte ek sa.

So si *by* le 21 zot sipoze pe dir zot bezwen pey sa *monthly tax* ki *due*, e i pa ankor ganny peye *by* le 21. Mon napa problemn Polisi ki bann *expert in design* napa problemn. Me se konteks ki *leadership* i *provide within which* sa Polisi i ganny enplimante ki pa pe marse, ki pe fer problemn.

E sa pour sa rezon nou'n vot kont en *First and Second Reading*. Akoz nou santi poudir nou bezwen pran letan pou fer keksoz byen. Pa zis *rush* ek tou keksoz apre retournen e sanze ankor.

Nou pa ti vot kont en *First and Second Reading*, si nou ti'n ganny letan pou nou konsilte sa Lalwa. E se sa ki mon le fer konpran kominote biznes la deor. Nou lentansyon nou pa pe koz zis lo zot *behalf*. Nou bezwen osi balanse ki zot osi zot annan en responsabilite anver Leta pou zot pey zot taks.

Parey tou dimoun i annan en responsabilite. Me fodre pa ki Leta li dan egzers son responsabilite, i osi vin en presyon ki i met lo en kominote, lo en *private sector* ki li i bezwen.

I enportan pou Lasanble pran konsyans sa akoz se sa legzersis e travay ki nou pe fer ozordi. Pa akoz in ariv Desanm

ki nou bezwen *rush* tou sa bann keksoz. E i malere ki nou bezwen *rush through it* Mr Speaker.

Alors i enportan ki nou ganny serten lesplikasyon lo nesesite deryer sa bann lamannman. E ki bann opsyon ki pe vini e si i annan okenn preskripsyon. Si i annan okenn *S.I.* oubyen regilasyon ki pe vini. Kan eski sa bann regilasyon pou ganny pibliye, pou ki pou li donn lefe sa bann provizyon dan Lalwa?

An konklizyon Mr Speaker, mwan mon konsernen avek target ki Gouvernman pe *set* an se ki konsern koleksyon reveni. Pou mwan en lannen ki ti en bon lannen pou nou 2019, nou ti kolekte apepre 7.2 si pa en pti pe mwens ki 7.2 *around* R7 bilyon. Personnelman mon krwar sa i sa landrwa kot nou sitye an se ki konsern koleksyon reveni.

Me ler Gouvernman i *set* en target 10.2 bilyon. 10.2 bilyon en target ki pou mwan i pa realistik. Menm ler li i dir i annan lefe bann kondisyon eksteryer. I annan lefe isi laba me i *still set* en target ki *over realistic*. E sa i met en presyon en *compound* en presyon lo biznes. Sa ki nou, nou pe dir ek ou poudir tyonbo en kou *take stock* lefe ki sa pe annan lo *private sector*.

Nou pa *mind* ki ou fer *private sector* kontribye i byen. I byen ki ou rod fason pou anmas larzan. Akoz sa larzan ki ede finans nou bann program sosyal tou nou bann keksoz. *But at the same time* pa touy, pa touy lepanouisman biznes.

En lot pwen enportan dan mon konklizyon Mr Speaker, ki mon oule mete se an se ki konsern *going after* bann dimoun ki devret pe pey zot taks. Par egzanp nou koz bokou lo bann gran lotel.

E nou bezwen admet pou dir enn bann landrwa kot nou koleksyon taks pli o, se an se ki konsern *tourism*. Me ziska la Minister Finans, *leadership LDS* pa ankor kapab eksplike. Ki mannyer lefe ki nou ganny plis touris me nou *still* nou *yield*, nou reveni pa pe ogmante par rapor ek sa plis touris ki nou pe gannyen.

Sa osi i en pwen relevan. I en pwen enportan ki nou bezwen satisfere nou lekor ki nou konnen.

Alors Mr Speaker, i pou annan serten size ki nou pou le Vis Prezidan i adrese. Ki mannyer sa pou ganny operasyonnalize, pou ki dimoun la deor i konnen e i ganny edike.

Parey ou ti dir yer mon kontan mon ti war *allow* en *Question Time* lo en Lalwa yer. Mwan mon'n ganny dir mon ti

pe *obstruct* Lasanble ler mon fer li. Byen ki ou'n kapab fer li yer.

Ki pou fer lepep deor konpran nesosite akoz en Lalwa pe vini. E sirtou lefe ki sa pou annan akoz bann *taxpayers* pe al konmans en bon pe, pe al konmans pey taks la. Lafen lannen pe vini. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Georges.

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, o mwen nou yer nou ti Lasanble. Nou ti pe travay kantmenm nou ti pe demann kestyon. En bann ti *airport* pe koz avek drayver taksi, olye vin isi dan Lasanble pou travay ler zot sipoze pe travay. Annou fer Lepep Seselwa konpran sa. Annou pa zis vin isi e dir tou sort kalite keksoz san ki nou reflexir avan ki nou parol pe dir.

E Mr Speaker, mon konmans koumsa akoz nou'n vwar la bomaten, ankor enn fwa ki i annan 2 kategori Manm dan sa Lasanble. I annan ki leve e ki vin isi e ki anvi travay. E sa i asiz lo mon kote latab. Epi i annan bann ki zis leve dres zot semiz mete, desann e kritike. E sa i asiz lo lot kote latab.

E bomaten nou'n vwar sa ankor tre kler. Mon pa vwar en keksoz. Eskiz mwan pou dir, en keksoz bomaten ki pe avans travay lo sa *Bill* devan nou. E mon ava eksplike akoz.

An ekoutan Lopoziyon bomaten ou ti a krwar Mr Speaker, premyerman ki sa sistenm taks *LDS* ki fek envante depi le 24 Oktob, 2020. Nou ki fek konmanse. Nou ki annan tou sa problem. Nou ki'n anmenn tou sa problem taks lo Sesel.

Dezyenmman, dezyenmman tou sa keksoz ki zot pe dir la *ease of doing business*, fer sir ki taks pa met tro presyon lo bann *taxpayers*, *ease their work*, fer tou keksoz. Be pandan 43 an, pandan 43 an ki zot, zot ti pe anmas taks, eski zot in anmenn okenn sa bann keksoz ki zot pe demande? Eski zot in fer keksoz vin pli senp zot?

Zot ti annan 43 an pou zot fer, zot pa fer. La prezan zot pe akiz ki la depi zis 3 an ki nou, nou pa pe fer keksoz.

Mr Speaker, dimoun deor laba i bezwen konpran sa. I bezwen konpran ki dan sa Lasanble ler en Manm i dir mon pe zwe mon rol, pa krwar li. I pa pe zwe okenn rol zis in leve i pe vin koz parol vid devan sa Lasanble parey zot in fer bomaten!

E toultan se menm trio, menm trio Pillay, Cosgrow, Loze. Apard Onorab Port Glaud ki li in – Onorab Aglae eskiz mwan. Onorab Elekte Port Glaud, Onorab Aglae ki'n koz en pti pe bomaten.

Me trio doner Pillay, Cosgrow, Loze. Se zot ki pe vin montre – ou pa vwar – Mr Speaker, ou pa vwar ki tou bann Manm Lasanble ki bezwen al pas devan laport dimoun, pou demann zot re vot pou zot ankor zot in reste trankil bomaten.

Akoz zot konnen travay ki nou pe fer. Zot konnen ki sa ki nou pe fer i byen. Zot pa bet zot.

Be Mr Speaker, finalman- finalman tou sa bann keksoz ki zot anvi koz lo la, tou sa bann keksoz ki zot war i mal i defayans avek sa Lalwa. Be aköz zot pann anmenn en lamannman? Aköz zot pa rod sanze.

E si zot dir mwan be nou napa letan, nou pann annan letan pou anmenn en lamannman. E ki mon ava dakor avek zot kekfwa lo sa enn zot pann ganny letan.

Be aköz zot pa'n anmenn en *Private Members' Bill* pandan sa 3 an ki zot Lasanble, pou zot fer sistenm taks vin pli bon?

(APPLAUSE)

HON BERNARD GEORGES

Anba *Order* 67, mon ava lir sa *Order* avek zot aköz kekfwa zot pa konnen. Anba *Order* 67 tou Manm dan sa Lasanble i kapab anmenn en *Private Members' Bill*.

E ou konnen lekel ki'n anmenn *Private Members' Bill* Mr Speaker, Manm lo nou kote latab. Zot zis zot pran zot larzan tou le mwan zot vin konplent, konplent, koze, koz vid. Al koz ek drayver taks pa anmenn okenn keksoz devan sa Lasanble@

Alor Mr Speaker, alor Mr Speaker, annou konpran tre byen. Nou, nou pe vin siport sa Lalwa aköz sa Lalwa i en bon Lalwa i pe al dan en direksyon. I pe *fine-tune* en Lalwa ki egziste ki ti zot Lalwa. Nou, nou pet met lord dan zot Lalwa kot bezwen met lord. E sa, sa Gouvernman i ava kontinyen fer. Mersi bokou.

MR SPEAKER

Bon nou'n ariv –

(Interruptions)

MR SPEAKER

Order! Order! Ou a ziz pou ou menm Onorab Cosgrow. Nou'n ariv a lafen deba lentervansyon bann Manm. Nou a pran poz la e ler nou retournen *VP* a fer son repons. E nou a regard *Bill* dan Staz

Komite. Mersi. Nou a retournen lier.

(BREAK)

MR SPEAKER

Bon pou kontinyen lo *Bill* nou a demann *VP* pou fer son repons lo deba. Vis Prezidan.

VICE PRESIDENT AHMED AFIF

Mersi bokou Mr Speaker. E bonzour ankor tou bann Manm Onorab e tou dimoun a lekout. Mr Speaker, mon ti a tou dabor remersye tou bann Manm ki'n koz an faver sa *Bill* devan nou. E ki'n konpran merit sa *Bill*.

E mon ti a profite prezan pou adres bann pwen endividyel ki'n ganny souleve par diferan Manm.

Mon a konmans avek Onorab Aglae kan i ti demande si nou pe senplifye sa sistenm ozordi. Wi, larepons i tre senp. Nou pe senplifye sa sistenm, parske nou pe fer bann definisyon pli kler. Ki savedir en *revenue*, ki savedir *revenue decision*.

Nou pe enkli *environmental tax*. Nou pe fer bokou pli kler lekel bann *return* ki devret ganny donner avek *SRC*, kan i devret ganny donner. Fer li kler poudir si ou pe vin an personn ou donn le 21. Si ou pe fer li lo *portal* ou vin le 23.

E si ou pe pey plis ki R50 mil ou pey li lo *portal* nou fer sa kler. *Tourism marketing tax* parey. Nou'n met son form. I kler pareyman li si ou bezwen pey – ou pe vin an personn ou pey le 21. Si ou vin lo *portal* ou pey le 23.

Alor pe zis klarifye fer bokou pli senp. Napa nouvo taks dan sa ki nou'n anmenn dan sa *Bill*. Nou pe zis fer keksoz bokou pli byen. Eski nou'n konsilte? Wi, nou'n konsilte.

Annefe *SRC* in zwenn avek premyerman tou bann *accountants* ki ti anvi. Zot ti zwenn avek Minister Finans pou bokou bann etablisman ki annan bann *accountant*. Zot in zwenn ek Minister Finans an Zilyet, Out.

E answit zot ti profite pou al Praslin, La Digue, pou al diskite zisteman sa bann amannman avek bann dimoun dan biznes. Konsiltasyon in ganny fer. E zot in dakor laplipar zot in dakor pou dir nou pe senplifye, e nou pou anmas taks dan en fason ki bokou pli efikas.

Mon krwar sa i osi reponn bokou bann kestyon konsern ki Onorab Cosgrow ti leve. Eski i pe vin pli senp? Eski i *cumbersome*? Non. Nou pa pe entrodwir nanryen de nouvo. Nou pe fer keksoz bokou pli senp.

Mon oule osi adres bann lezot keksoz ki'n ganny dir. Par egzanp aköz nou pe met lanfaz lo la, e Gouvernman pann fer nanryen dan bann lezot kad. Par egzanp lo *scheme of service* eksetera.

Mon konnen i pa relye avek sa me selman i kler ki nou'n pas dan en letan difisil. Ozordi trezyenm mwan in tournen. Ozordi bann *allowances* i ganny enkli dan saler pou tou bann travayer. In ganny 10poursan logmantasyon. I annan en kantite keksoz ki'n ganny fer pou fer sir.

E pou bann dimoun ki mwen eze i annan R500, ki'n ganny azoute lo sa ki zot gannyen tou le mwan. Tousala se bann mezir ki nou'n pran sorti dan en peryod tre, tre difisil, pou nou ariv kot nou ete ozordi

i'n demande par egzanp lo *environmental levy* eski in annan – konmsi mon'n ganny lenpresyon ler mon'n ekout serten Manm, poudir napa okenn konsiltasyon. Be pa korek.

Pep Seselwa i bezwen konn laverite. Sa *environmental levy* i ti ganny anonse depi 2022 dan Bidze. Zanbye 2023, le 30 Zanbye konsiltasyon ti ganny fer lo Mahe. Le 3 Fevriye konsiltasyon ti ganny fer lo Praslin. Le 4 Fevriye

konsiltasyon in ganny fer La Digue, pou eksplik dimoun sa rezonnman deryer *environmental levy*.

Mon dakor poudir *environmental levy* pa ti ankör tonm dakor lo son tarif egzakt, fason peye eksetera. Me konsiltasyon sa en keksoz ki nou'n fer. En kantite konsiltasyon *meeting* piblik. Zot pa pou tro konnen zot pa vini.

Me selman i ti monte dan plizyer *meeting*. Nou'n konsilte en kantite. Pa neseserman toultan nou'n agree, me Gouvernman i la pou enplimant desizyon ki la dan lentere pei. E Gouvernman in fer li.

So, sa i kler. Mon krwar i enportan osi nou koz keksoz ki reel ki devan nou. Par egzanp ti annan en komanter ki Gouvernman pa pe konnen ki i pe fer lo taks. Nou'n nek perdi larzan prezan nou pe sey rod larzan. Nou pe al dan sistenm banker e nou pe pran plis larzan ki sekter prive i bezwen.

Mon krwar nou bezwen koz fe. Nou pa kapab koz keksoz dan vid. E fe si zot get lo zot dokiman *PDF Bidze* paz 11 selman anler anba i met *page 1 of the real document*. Get lo sa laliny ki apel "*domestic financing* pou Gouvernman."

Domestic financing Gouvernman se tou le lannen

ki kantite larzan Gouvernman i al pran dan sistenm banker. Akoz i napa ase larzan.

2022 Gouvernman ti pret li avek sistenm banker R378 milyon. R378 milyon. 2023 lekonomi in grandi taks in fer pli byen. Gouvernman in pran li zis R25.2 milyon. 2024 *forecast* paz 1 dan zot gro liv.

Nou pe rann Labank Komersyal R151 milyon. Nou pa pe pran nou pe rann zot. Akoz *performance* Bidze in *forecast* bokou pli byen.

Annou koz fe. Annou pa dir ti mank larzan. Nou pe al pran sekter prive. Annou koz fe. Fe i devan zot dan zot liv Bidze. Alor annou pa dir keksoz ki pa egziste.

Ankor zot dir konmsi nou pe zis taye pe fer amannman pou al anmas plis larzan taks. Sa lamannman ki devan zot. E sa bann ki pe swiv apre napa nanryen pou fer avek logmantasyon taks. I annan pou fer fason pli senp.

E par egzanp taks si nou krwar nou pa pe anpes taks. 2019 taks ki nou ti anmase R7.5 bilyon sa ti lannen pli bon avan *Covid* R7.5 bilyon.

2020 R7.7 bilyon.

2021 R8.1 bilyon.

2022 R7.4 bilyon in desann li aköz nou ti pe santi lefe *Covid*. 2023 R8.4 bilyon.

Me sa ki enportan pou note dan sa peryod taks in redwir. Par egzanp lo *business*

tax in sorti 30poursan in vin 25poursan.

Me nou pe anmas pli byen aköz *Revenue Commission* i pli efikas. E napa okenn dimoun ki pe pas dan bann trou petet, ki ou ti pe vwar *Revenue Commission* i dir i annan 1.5 bilyon ki pa ankor anmase. Napa sa bann sif ozordi. Nou pe anmase larzan ki nou sipoze anmase.

Alor annou dir keksoz ki baze lo realite, lo bann sif ki dan liv devan zot. Annou pa envant keksoz ki pa egziste.

Mr Speaker, i annan en komanter ki ti ganny fer ki zot en pe dezapwente ki nou, nou pann pran kont *environmental levy* e lafason i ganny kalkile.

E serten operater pou perdi aköz komisyon, par egzanp ki ganny pran lo la i pou tire, enkli lo bann taks Gouvernman parey *VAT*. Be si zot lir sa amannman ki pe vini apre. I kler poudir zot pa'n lir. Me si zot lir sa lamannman zot pou war poudir bann komisyon ki pou kapab ganny tire, i pa pou tire lo *VAT*. E menm lo *environmental tax* tou sa bann zafer i gard an deor.

Alor nou, nou pe fer keksoz ki senp, ki kler, ki tou bann *accountant* e bann *auditors* partou, ki pe fer bann deklarasyon avek taks. I kler dan zot lespri. Nou pe senplifye. Nou pe anmas plis

larzan nou pe redwir taks, me nou pe anmenn plis. Akoz?

Akoz nou bezwen plis larzan pou zisteman kapab ed nou bann dimoun pli byen. Pey pli byen saler. Pou nou kapab fer lenfrastriktir parey Por Praslin, La Digue ki nou'n fer. E sa akoz nou pe fer pli byen ki ozordi bann Gouvernman deor ki regard nou e nou bann zanmi i decide donn nou don. Parske zot war nou pe fer byen.

Nou'n fer lopital. La nou pe al fer 80 lakaz Barbarons ankor dan Bidze kapital. Nou pe fer semen dan Sid Mahe partou bann semen pe aranze. Lenfrastriktir zanmen in deza annan sa kantite lenfrastriktir pe fer. E get sa peryod ki nou ladan. Se parske nou pe fer sir ki nou anmas taks korekteman, pou fer sir ki keksoz i mars byen.

Mr Speaker, an gro vwala bann lamannman ki devan nou ozordi. Nou pe fer bann definisyon pli kler lo reveni. Nou pe dir poudir tou le mwan, si ou vin pey ou menm. Ou vin pey le 21 pli tar e nou dir lekel sa bann taks egzaktaman.

Si ou pe pey li lo *portal* ou pey le 23. Si ou en gro *taxpayer* ou pey li 23 lo *portal*.

Nou'n fer kler ki savedir definisyon *withholding tax* sirtou anba *income and non-monetary*. Nou apel li *payroll*

withholding. Anba *business tax* anba seksyon 73 i osi nou'n fer sir poudir sa *withholding tax*, kekyon ki ti ganny poze, eski napa en preskripsyon. I annan en preskripsyon.

Akoz i marye avek *Revenue Administration Act*. E *Revenue Administration Act* nou'n anmenn *Second Schedule* pou fer sir poudir i osi ganny enkli ladan.

Alor olye apel *GST VAT* in ganny met ladan. E tousala i marye enkli *withholding tax*, parske *business tax* i tonm dan sa *schedule*. Alor i annan preskripsyon.

E an plis ki sa mon konpran avek *Revenue Commission* zot pou fer li pli kler. Zot pou pas en regilasyon pou fer sir poudir i kler kan ou pou vin pey ou *withholding tax*.

Answit lo kote *tourism marketing*; li osi nou'n met en form dan son *schedule 3* ki tou dimoun i konnen mannyer pou ranpli sa form. E nou'n fer sir poudir zot osi parey tou larestan taks, le 21 si ou vin an person. Le 23 si ou pey lo *portal*. Nou'n fer sa kler. Vwala bann amannman Mr Speaker, mon espere nou a ganny sipor Lasanble Nasyonal. Mersi bokou.

MR SPEAKER

Mersi Vis Prezidan pou ou repons. Nou ava prezan apel Manm pou vot lo *Bill* pou *general merit*. Manm ki an faver lev lanmen silvouple? Mersi. Manm ki kont?

Vot lo *general merit Revenue Law (Amendment) Bill, 2023*, 19 Manm in vot pour, 0 kont e 8 Manm in *abstain*. *Bill* in pase lo *general merit*. E mon a demann Madanm Clerk i a fer *Second Reading*.

MADAM CLERK

Mersi Mr Speaker.

A Bill for an Act to amend certain Revenue Laws to streamline the tax management system, for the purpose of addressing operational challenges and revenue leakages. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi. Mon war dan rapor *Bills Committee*, ki napa okenn amannman ki'n ganny mete. Me selman pou permet Manm ki annan kestyon lo klarifikasyon, nou a pran sa letan e nou a pas dan Staz Komite. E mon a les *Chairman Bills Committee* premye. Eski i korek napa okenn amannman?

HON CLIFFORD ANDRE

Wi, Mr Chair. Mon ti pe al zis met lo rikord ki nou vreman

apresye, e vreman kontan letan nou'n pas avek bann *sponsors* lo sa *Bill*, nou konman *Bills Committee* nou pa'n vwar okenn nesosite oubyen napa lamannman pou anmenn devan.

Nou ti a swete ki lezot *Bill* ki vini *VP* kekfw a ou ava pas, pas sa avek lezot. Ki i en pti pe parey kot i annan mwens bann travay. Mersi.

MR SPEAKER

Tre byen. Nou pou repas lo *Bill*. Eski i ti a pli annord pou mwan zis oubyen mon pa konnen si *Chairman Bills Committee* i kapab fer sa? Zis repas dan bann seksyon. Apel bann seksyon e nou a les bann Manm ki annan kestyon oubyen klarifikasyon.

E permet mwan repet mon pwen lo klarifikasyon. Mon tout an faver klarifikasyon, akoz i permet bann Manm konnen egzaktaman eklersi bann dout ki zot pe al fer lo la. Sa ki –

E i osi permet piblik konpran pli byen sa ki dan sa *Bill*. Me klarifikasyon i pa enkli deba lo en pwen dir sa i bon, sa pa bon, sa i bon. Si *panel* i donn en klarifikasyon *that's the purpose*. Onorab Andre, mon a les ou pas dan bann seksyon.

HON CLIFFORD ANDRE

Mersi Mr Chair. Mr Chair, *clause 1* i zis dir tit alor mon krwar pa si i annan okenn klarifikasyon lo tit. *Clause 2* i bann lenterpretasyon.

MR SPEAKER

En moman. Onorab Pillay. Yes, Onorab Georges.

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, klarifikasyon. Eski tou Manm i kapab demande oubyen zis bann ki'n siport *Bill* ki'n vot pou *Bill*? Bann ki pa'n siporte zot annan drwa demann kestyon zot?

MR SPEAKER

Non nou pou – nou annan vot lo *Third Reading* e i touzour ouver pou Manm, tou Manm vot lo *Third Reading* e mon espere ki klarifikasyon i a permet zot vot lo *Third Reading*. Onorab Pillay, ou annan en pwen *at this point*? Onorab Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Chairman. I enteresan ki mannyer serten dimoun i vin bann diktater –

MR SPEAKER

Silvouple annou al lo kestyon klarifikasyon.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mon pe al lo kestyon Mr Chairman. Mon ti pe zis dir i

enteresan ki mannyer serten dimoun in vin diktater dan palto.

Mr Chairman, mon kestyon i vin lo sa enklizyon *environmental protection environmental sustainable levy*. Ki'n ganny enkli anba definisyon dan *Revenue Administration Act*.

Mon retourn lo en pwen ki nou ti demande. Nou'n vot lo merit sa *Bill, ok*? Eski se SRC ki pou fer koleksyon sa *levy* prezan? Oubyen eski se sa antite li menm ki pou fer koleksyon sa *levy*? Ti a kontan klarifye ki mannyer size koleksyon sa *levy* in ganny defini.

Apre Mr Chairman, mon ti a kontan koriz en keksoz ki'n ganny dir. Vis Prezidan pa korek ler i dir poudir Gouvernman in pran zis 25 milyon. I annan en *10 year treasury bond worth R75 million* ki'n ganny issued.

So fodre i osi i donn lenformasyon ki korek. Ler i koz ek Lasanble. E dezyenmman an se ki konsern reveni pei -

MR SPEAKER

Hold-on, hold-on, hold-on, hold-on Onorab. Ou kapab kestyonn sa ki Vis Prezidan i dir e dapre ou, ou dir mon lenformasyon i koumsa. Me selman mon pa aksepte konmsi ki ou pe sey dir ki

Prezidan in *mislead* oubyen kwa. Li in fer son pwen e probableman i annan son rezon akoz in fer li. Ale ou annan –

HON SEBASTIEN PILLAY

Wi be –

MR SPEAKER

Pa *argue* avek mwan silvouple. Eski i annan en lot pwen? *Ok bon. Panel* nou annan 2 pwen la pou adrese. Vis Prezidan.

VICE PRESIDENT AHMED AFIF

Mesi bokou Mr Chairman. Mr Chairman, lo kote taks. Taks i ganny anmase parey tou le mwan tou bann antite i fer zot deklarasyon. Zot fer zot deklarasyon lo *VAT*. Zot fer zot deklarasyon lo *income tax*. Zot fer zot deklarasyon lo *tourism marketing tax*, lo *accommodation tax* e pareyman lo *environmental levy*.

Se zot ki ranplas larzan ek kliyan. E tou le mwan zot vin zot deklarasyon e zot peyman anba seksyon 3 ek seksyon 20 *Revenue Administration Act*. Koumsa ki marse sa.

Si Onorab pa konpran ki manner finansman dan Gouvernman i marse. E ou ale zis ou pran en *treasury bill* oubyen en bon ki'n ganny *issue* 700 milyon. Ou dir be la

la nou'n *borrow* 700 milyon. Pa koumsa ki marse sa.

Ou bezwen get latatab finansman. E sa dernyen latatab ki fer *total net financing*. Se sa ki montre akoz kantmenm ou *borrow* 700 milyon. Kekfwa ou'n fek re pey 650 milyon. Alor si ou pa pran sa an konsiderasyon ou pe dir anr ou'n pret 700 milyon, savedir ou ti mank larzan. Pa koumsa ki finansman i marse dan Gouvernman.

I annan en fason ki'n fer. Sa bann teknisyen i pli konn sa ki mwan. E ou bezwen get sa latatab lo paz 1 oubyen lo paz 11 sa gro liv. Se sa ki montre ou e sa sif ki mon'n donn ou i korek. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab Andre. Ou a apel pou lot seksyon.

HON CLIFFORD ANDRE

Mersi Mr Chair. *Clause* 3 mon pa vwar personn. Nou ava bouz lo *clause* 3.

MR SPEAKER

Sorry mon war de lanmen in leve. Onorab Georges.

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Chair. Lo *clause* 3 mon annan avek ou permisyon de *minor amendments to propose*. Enn se dan 3(1)(a) "*on or before the 21 day*". I mank

en “*st*” sa pa’n sorti ler sa dokiman in ganny enprimen.

E dezyenmman lo *clause 3(2) over the page*. “*A large business shall furnish their return.*” Mon pe propoze ki nou met “*its return*”. Akoz *it’s a large business*. Mersi.

MR SPEAKER

Thank you. Panel napa okenn obzeksyon la? Ok tre byen. Onorab Pillay ou ti annan en kestyon ou? Non. Nou a kontinyen.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Chairman. Mr Chairman, mon kestyon orizinal lo sa *environmental protection levy*, lefe ki ti annan plizyer vatevyen lo ki mannyer pou pey li. Sete sa mon kestyon.

E mon ti anvi konnen si lefe la ki SRC pe *basically* pran responsab – ler i pe met li anba son Lalwa, mon santi poudir SRC pe pran son responsabilite sa.

So eski prezan sa i vin en responsabilite SRC *as opposed to* ki mannyer ti’n ganny *intended*. I vin responsabilite sa bann *business owners*. Mon pou annan en pwen lo 3 apre ki sa enn pwen in ganny reponn. Pou fer kler Mr Chairman, mon pe get latab reveni pei la mwan *ok*. E mon kler lo la mwan.

MR SPEAKER

Wi be *ok*.

HON SEBASTIEN PILLAY

E Vis Prezidan pe *mislead* Lasanble an se ki konsern reveni pei.

MR SPEAKER

Onorab! Onorab! Mon’n dir ou, ou pa kapab fer sa lakizasyon. La mon war ou pe *defy* mon gidans. E mon demann ou pou gard lord silvouple dan mannyer nou travay, *ok?*

Mon krwar Onorab pe retourn lo kestyon ki mannyer *environmental levy* pou ganny peye, si SRC ki pou responsab. Donk si *panel* i zis fer kler lo la nou a kapab *move on*. Vis Prezidan.

VICE PRESIDENT AHMED AFIF

Mersi bokou Mr Chair. Mr Chair, sa koleksyon i ganny defini anba S.I. 52 2023. E i fer kler poudir sa lotel ki anmas sa *levy*. E dan son *return* le 21 oubyen le 23 i soumet sa avek *Revenue Commission*.

MR SPEAKER

Thank you. Onorab Andre next section.

HON CLIFFORD ANDRE

Mersi Mr Chair. *Clause 4.*

MR SPEAKER

Sorry atann mwan. Ou annan en kestyon lo seksyon 3? Wi.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Chairman. Lo *clause* 3 mon not larepons savedir i ankor reste lo sa letablisman pou li *deal* avek avan. Apre pou li *submit* son *return*. *Ok*. Mwan mon pe zis demann sa kestyon pou ki tou dimoun i kler la deor.

Now lo seksyon 3 nou'n koz lo – e sa i zeneral pou tou taks. I dir en *taxpayer* ki annan ki *furnish* en *monthly return*. Nou pe koz *on the 21st day of the month in which the return is due*.

Now e menm provizyon nou'n koz lo okenn taks ki *due* en *monthly tax* i bezwen ganny peye le 21. *Ok? Now the 21st day of the month*. Dan en lot lamannman nou'n koz anba taks. Nou'n koz sa taks i *due* la. Be mon konsern ki mon annan se ki dan konteks par egzanzp bann antite ki – annou pran bann antite ki *provide* en servis pou Gouvernman.

Bann kontrakter *LWMA* par egzanzp *ok*. La *currently* bann kontrakter *LWMA* zot dernyen peyman ti an Oktob e zot pa ankor ganny peye la ziska Desanm. Lamazorite zot pa ankor ganny peye la ziska Desanm.

E bann ki'n al kot *LWMA* in ganny dir poudir zot peyman pou ganny *process*.

Mon konnen si vre - atraver *SPTC*. *Now* ki mannyer sa i relevan Mr Speaker. I relevan akoz si sa antite pa ankor – Gouvernman li menm pe met en legzizans lo en dimoun pou *comply*, me li menm li i an retar avek larzan ki sa dimoun i sipoze anmase.

So, mon pe fer sa la an piblik pou ki Vis Prezidan ki la i ava konfirman, si *LWMA* pa ankor pey sa bann boug depi le 30 Oktob. E la in ariv Novanm i nesaser pou sa bann dimoun ganny zot peyman.

Me an relasyon ek sa eski sa pou afekte en dimoun ki pa ankor ganny son peyman? Ki mannyer sa i marse dan sironstans kot sa peyman i an retar? Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mon pa tro krwar sa kestyon i relevan akoz sistenm i deza egziste, pou taks ganny peye le 21 dan le mwan. E bann retar – Vis Prezidan eski ou annan okenn keksoz pou azoute? Si napa okenn nouvo keksoz pou eklersi nou pe *move on*.

VICE PRESIDENT AHMED AFIF

Mersi Mr Chair. Mon krwar i pe zis konfiz dimoun. Onorab, eskiz mwan. Si zot konfize nou pa konfize. *SRC* i anmas larzan li. Gouvernman separeman i peye fer peyman. Si i annan serten problem ant

Gouvernman avek sa, sa i ganny regle separeman. I napa nanryen pou fer ek sa amannman ki la dan sa Lalwa.

MR SPEAKER

Thank you.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mr Chairman, Mr Chairman, Mr Chair.

MR SPEAKER

Onorab Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

Ki mannyer en dimoun pou pey taks si i pa ankor ganny peye?

MR SPEAKER

Nou pa – Mon'n dir ou napa largiman lo sa bann lesplikasyon. Nou ti'n ariv lo seksyon 4. Eski i annan kestyon lo seksyon 4? Yes, Onorab Pillay. Yes.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker. Seksyon 4 i dir ki i annan en nouvo seksyon 290 ki pe *inserted*. I dir "*the monthly tax due under Revenue Law shall be paid on or before the 21st day of the month in which the tax is due in cases where it is paid in person*". Ok.

Annou pran bann dimoun ki pou al pey *in person*. Se sa bann dimoun ki bann *business owners* ki zot

napa resours pou annan en *accountant*. Pou zot annan sa bann dimoun parey bann kontrakter *LWMA*, ok.

Now si i pa ankor ganny peye depi le 30 Oktob, son dernyen peyman i pa ankor ganny peye la an Novanm ok. Be i antre akoz si ou bezwen koz – ou bezwen koz pou dimoun la deor.

MR SPEAKER

It's not relevant Onorab Pillay. *It's not relevant. Next* seksyon Onorab Andre.

(Interruptions)

HON CLIFFORD ANDRE

Mersi. Mon a ganny latansyon zot tou silvouple. Mersi Mr Chair. Nou pe bouz lo *clause* 5.

MR SPEAKER

Napa okenn lanmen ki'n leve *you can move on*.

HON CLIFFORD ANDRE

Clause 6 ek 7 akoz zot ptipti Mr Chair.

MR SPEAKER

Yes, napa okenn lanmen ki'n leve.

HON CLIFFORD ANDRE

Clause 8. *Clause* 9.

MR SPEAKER

Next.

HON CLIFFORD ANDRE

E *clause* 10 Mr Chair. Nou annan *schedule* 3. Sa form ki *return* pou ganny fer.

MR SPEAKER

Yes, thank you. Sa i anmenn nou a lafen sa *Bill*. Nou'n terminen avek bann klarifikasyon. Nou a repas dan Staz Lasanble pou nou pran *Third Reading*. Nou ava apel pou Mosyon *Third Reading*.

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, annakor avek *Order* 76 nou *Standing Orders*, mon *move* ki *the Revenue Law (Amendment) Bill, 2023 as amended* i ganny lir en Trwazyenm Fwa. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Nou a ganny segonnman. Onorab Esparon.

HON REGINA ESPARON

Mersi Mr Speaker. Mon segonn Mosyon pou ki *the Revenue Law (Amendment) Bill, 2023* i ganny lir en Trwazyenm Fwa. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Nou a vot lo *Bill* pou *Third Reading*. Manm ki an faver lev lanmen. *Thank you.* Manm ki kont? Mersi.

Lo *Formal Third Reading Revenue Law (Amendment) Bill, 2023 as amended* 22

Manm in vot pour, 0 kont e 9 in *abstain*. *Bill* in aprouve lo *Third Reading*. Madanm Clerk i a fer *Third Reading*.

MADAM CLERK

Mersi Mr Speaker. *This Act may be cited as the Revenue Laws (Amendment) Act, 2023.* Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Madanm Clerk. *Bill* in ganny aprouve par Lasanble. Nou apepre dan milye en peryod la. Me vi ki – e mon pe rekonnet en pe konsern Lopozisyon ki zot pann ganny ase letan pou etidye bann *Bill*.

Mon pou – nou pou aret konsiderasyon *Bill* la. Nou pou rebran apre midi 2er. E mon fer zot remarke ki lo *Order Paper* nou annan *Financial Laws (Amendment) Bill, 2023*. Lasanble i a rebran 2er. Mersi. *Adjourn.*

(BREAK)

MR SPEAKER

Bonn apre midi tou dimoun Manm Onorab, zofisye Lasanble, nou piblik. Mersi pou rebran fotespere nou tou nou'n benefisye avek sa pti *extra time*. *Bills Committee* mon konnen in dan travay e bann Manm osi e mon menm egalman.

Nou'n pare pou pran *Financial Laws (Amendment) Bill*. E ankor enn fwa nou napa *7 days' notice*. E nou bezwen pran Mosyon pou *waive 7 days*. Onorab LGB ou pou fer sa?

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi Mr Speaker, tou Manm Onorab e tou dimoun ki pe swiv nou.

Mr Speaker, anba *Order 97(1)* mon pe demann ou permisyon pou mwan *move* en Mosyon pou sispann *Order 69(1)* nou *Standing Orders*, pou fer ki *the Financial Laws (Amendment) Bill, 2023* i ganny lir en Dezyenm Fwa. Malgre ki sa peryod 7 zour depi ki in ganny lir en Premye Fwa pa ankor terminen. Mersi Mr Chair.

MR SPEAKER

Mersi. Mon a ganny segonnman. Onorab Arissol Sandy.

HON SANDY ARISSOL

Mr Speaker, bonn apre midi. Bonn apre midi tou dimoun ki a lekout. Mosyon Onorab Georges i ganny segonde. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Manm a vot lo sa Mosyon. Manm ki an faver lev lanmen. Mersi. Manm ki kont?

Mosyon pou *waive 7 days' notice for the Second Reading of the Financial Laws (Amendment) Bill, 2023*, 19 Manm in vot pour, 0 kont, 8 *abstain*. Sa Mosyon in aprouve par Lasanble. E nou a kapab pran sa *Bill*. Madanm raporter silvouple apel Vis Prezidan e son delegasyon.

Bon a mon dir bonn apre midi e byenveni ankor enn fwa Vis Prezidan Ahmed Afif. Mr Patrick Payet *Secretary of State* dan Minister Finans Plan Nasyonal e Komers. Madanm Seylina Joymon Direkter Zeneral *Domestic and International Tax Policy* dan sa Minister; Ms Rebekah Labiche *Senior Policy Analyst*; Ms Roseline Lepathy Direkter *Compliance* dan *Seychelles Revenue Commission*.

E Ms Donna Muganhiri *Assistant Principal Legal Drafter Attorney General's Office*. Mersi pou zwenn nou pou konsiderasyon sa *Bill*. E avek sa nou ava pran Mosyon pou *Second Reading*.

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi Vis Prezidan avek ou lekip. Mr Speaker, annakor avek *Order 69(2)* nou *Standing Orders*, mon *move* ki *the Financial Laws (Amendment) Bill, 2023* i lir ganny en Dezyenm Fwa. Mersi.

MR SPEAKER

Onorab Arissol i a fer segonnman.

HON SANDY ARISSOL

Mr Speaker, mersi. Bonn apre midi ankor enn fwa. Mosyon i ganny segonde. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Mosyon in ganny segonde. Nou a demann Vis Prezidan pou fer prezantasyon sa *Bill* pou Lasanble. Mersi bokou.

VICE PRESIDENT AHMED AFIF

Mersi bokou Mr Speaker. Bonn apre midi Mr Speaker, *Leader* Biznes Gouvernman, *Leader* Lopozisyon, tou bann Manm Lasanble e tou dimoun a lekout.

Mr Speaker, sa Prozedlwa ki pe ganny prezante devan Lasanble, i kouver en lamannman anba 4 Lalwa Taks. Menm si i annan 4 Lalwa ki pe ganny amande i bon note ki sa bann lamannman i relye prensipalman avek 2 Polisi Gouvernman. Sa se lenerzi renouvlab e answit *tourism environmental sustainability levy*.

Mon a konmans ek sekter lenerzi renouvlab.

Mr Speaker, Gouvernman in mentenir langazman, anver nou bann

target pou redwir lenpak advers ki nou annan lo lanvironnman. Parey ti anonse dan Bidze 2024, nou anvi ankouraz plis lenvestisman par sekter prive, dan sekter prodiksyon lenerzi renouvlab.

Nou rekonnet nivo lenvestisman dan sa bann sekter i bokou. E se pou sa rezon ki bokou fwa bann biznes i ezite investir ladan. Se pou sa rezon ki nou pe ogmant sa ki nou apel *carry forward losses*, pou bann biznes ki prodwir lenerzi renouvlab.

Alors konpare ek bann antite dan bann lezot sekter ki benefisyé ki en *carry forward loss* pou ziska 5 an, bann ki dan sekter prodiksyon lenerzi renouvlab pou annan *carry forward of losses* ziska 10 an.

Pour enkorpor sa, nou pou bezwen amann seksyon 25 kot nou pou azout en nouvo provizyon, pou *carry forward losses* ki pou aplikab selman pou bann antite dan sekter prodiksyon lenerzi renouvlab.

Mr Speaker, larestan lamannman ki'n ganny enkli anba sa Lalwa *Financial Laws (Amendment) Bill, 2023*. I relye ek *tourism environmental sustainability levy*. Parey zot okouran se bann letablisman ki pe ofer servis akomodasyon, ki responsab pou kolekte sa *levy*, e remet sa sonm avek

Komisyon Reveni Sesel ou SRC.

An vi ki zot pe remet sa sonm ek SRC, i pa zis pou li ganny enkli dan kalkilasyon zot *turnover* oubyen *assessable income* parey nou apel li. Pou asire ki sa *levy* pa ganny enkli nou pe fer lamannman dan definisyon *turnover* lo *chiffres d'affaires*.

E *assessable income* dan bann Lalwa ki konsernen. Sa i anba seksyon 11 dan Lalwa Taks Biznes. Seksyon 3 dan Lalwa Taks Valer Azoute VAT. Seksyon 2 dan Lalwa *Tourism Marketing Tax* e seksyon 3 dan Lalwa *Accommodation Turnover Tax*.

Dezyenm parti lamannman ki relye avek *tourism environmental sustainability levy*, se konsernan komisyon ki ganny sarze par bann *booking platform*. Sa komisyon i ganny sarze lo kou sa lansanm e okenn taks ou *levy* ki ganny azoute par lao. I pa zis pou en komisyon ganny sarze lo taks e *levy* an vi ki sa *levy* ou taks pe ganny remet ek SRC.

Pou evite ki sa komisyon i aplikab lo *tourism environmental sustainability levy*, nou ti enkli en provizyon spesifik pou sa. Parey ti ganny anonse Gouvernman i anvi asire, ki bann *booking platform* i pa sarz sa komisyon lo okenn VAT osi.

Alors legalman nou pe fer en lamannman dan Lalwa Taks Valer Azoute VAT, kot nou pou azout en nouvo seksyon 50A. Ki zisteman i pou fer ki sa bann tel komisyon lo *booking platform* i pa vin legal.

Mr Speaker, avek sa mon pe prezant avek Lasanble Nasyonal sa Prozedlwa *Financial Law (Amendment) Bill, 2023* pou zot konsiderasyon e laprouvasyon. Mersi bokou Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Vis Prezidan. Nou a ouver lasal pou deba lo bann Manm. Onorab Clifford Andre i kapab komanse.

HON CLIFFORD ANDRE

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi Mr Speaker, VP avek delegasyon e tou dimoun ki a lekout. Mon bann koleg Onorab osi.

Mr Speaker, mon pou ase bref lo sa *Bill* ki devan nou. Akoz letan nou pe get sa *Bill* i montre nou ki Gouvernman dizour pe pran konsiderasyon, bann konsern, ki bann biznesmenn i leve e pou fer sir ki sa bann konsern i ganny adrese dan en fason sistematik. E annord pou ki zot osi zot ganny sa benefis ki zot sipoze gannyen.

Letan nou pe get sa Lalwa nou vwar ki poudir *VP* in dir i annan 4 Lalwa ki pe ganny adrese. Nou war ki sa *tourism environmental sustainability levy*, ki tonm anba *Environmental Protection Act*, 2016, li i ganny peye avek sa lotel kot sa touris pe reste. E si sa lotel li letan ou'n pey li sa touris in pey li lo son kart ensidswit.

E letan i pe deklar son bann profi, letan i pe fer son bann *returns* sa i ganny met ansanm. I pou fer ki li sa lotel pou bezwen pey en taks, ki pli o aneife ki profi ki i pe fer. Akoz sa *levy* pa pou li. Sa *levy* i pou ganny peye avek *Revenue Commission* ki kolekte sa lo la par Gouvernman.

So, mon krwar sa i montre ki poudir letan bann antite oubyen bann lorganizasyon i annan en konsern. Zot met devan zot pwen Gouvernman pou ekoute. E pou remedye oubyen rektifye bann Lalwa, ki bezwen ganny rektifye pou fer sir ki sa i ganny pran an konsiderasyon.

Mr Speaker, letan nou pe gete i osi pe ankouraz bann investiser, ki oule vin investir dan parey nou dir *green energy*, pou fer ki dan le fitir nou kapab annan lenerzi ki sorti ki ver parey i dir. Alors nou pou napa sa bann

polisyon ler e later. E la vi ki *COP 28* pe ganny fer i bann keksoz ki nou bezwen vwar li dan bann laspe pozitiv.

E sa i montre ki poudir avan ti annan en *tax break* ki ti 5 an. Me la sa in ogmant lo 10 an. Alors ki fer ki sa bann antite zot ava kapab fer bann lenvestisman apropiye. E zot a kapab *claim* sa bann zafer pou en peryod 10 an avek Gouvernman Sesel.

Lot kote se pou anpes bann *booking* platform sarz zot komisyon lo *VAT*. Akoz letan bann *booking* platform pe peye. I annan sa *VAT* konponan ki egziste.

Alors pou zot sa sarz *commission* lo *VAT*, akoz sa antite touristik i pa pe anmas sa larzan pou li me i pe anmas a larzan pou Gouvernman.

Alors i bezwen zot bezwen fer sir ki *VAT* i ganny ekskli, akoz sansan sa dimoun pe pey en komisyon lo en larzan ki pa pou li, parey dan *tourism environmental sustainability levy*.

Mr Speaker, mwan konman en endividi, koman en profesyonnel, koman en avoka, mon war sa i bann linisyativ ki pozitiv e letan i pozitiv nou bezwen dir i pozitiv. Letan i annan landrwa pou nou aranze, nou bezwen osi kapab dir poudir be la nou bezwen modifye e aranze.

Avek sa detrwa mo Mr Speaker, mon le donn garanti 100poursan avek Vis Prezidan, ki mwan e mon sir ki mazorite oubyen nou *Caucus* antye, pou donn li sa sipor ki neser. Pou fer sir ki sa *Bill* i vin Lalwa e sa bann dimoun i benefisy avek sa bann travay, ki zot pe fer pou nou pei. Me zot benefis i a vin dan bann konteks apropiye ki devret ganny fer. Avek sa detrwa mo Mr Speaker, mon ti a kontan remersye ou. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Gill.

HON CHURCHILL GILL

Mersi Mr Chair. Mon osi mon pou tre bref. Mon pou zis rod serten – fer sorti serten pwen, pou konnen ki fason sa bann keksoz ki pe ganny *deal* la dan sa regilasyon, pou benefis bann dimoun ki ganny touse direkteman avek sa.

Mon ava konmans avek sa *extension* sorti 5 an pou vin 10 an. Dan *carry forward loss* sa konpanyen ki, sa bann dimoun oubyen konpanyen ki pou lans dan sa bann biznes ki pou benefisy avek sa *extension* pou 10 an, i kler ki ler zot in fini etablir biznes, zot operasyonnel sa bann benefis pe ed zot pou zot kapab kontinyen fonksyonnen.

Me selman mon leklersisman ki mon ti kontan *paneller* pe donn larepons i dir nou, avek bann konsonmater pou – ki pe servi retonbe ki sa bann biznes pe fer, si zot, zot osi zot pou ganny en benefis oubyen Gouvernman pe mazin fer konversasyon lo en benefis, ki en mannyer sa ki sa biznes pe gannyen pandan sa 10 an konsonmater osi i santi li benefisy avek serten keksoz.

E mon lot klarifikasyon se lo sa *levy*. Parey dan Lalwa i dir ki amannman i bezwen fer. Akoz sa bann dimoun ler zot kalkil zot taks lo zot *turnover*. E vi ki lo *turnover* pa ti ankor *define* parey pe propoze la, sa letan sa bann dimoun sa *levy* ti enkli dan zot *turnover*.

E mwan mon klarifikasyon pou sa bann dimoun ki'n anmas sa bann *levy* ki enterakte ek *SRC*, an term *submit* zot bann *turnover* mannyer ti ete avan sa Lalwa i vini. Ki pou arive si zot in *submit* avan?

Eski pou annan en serten *refund*, ki pou ganny *entertain* pou sa bann dimoun si zot *submit*? Oubyen en lot *form of* fason pou *compensate* zot vi ki zot in klerman pey an plis ki zot ti sipoze peye? Si i annan ki'n fer *submission*.

E mon dernyen pwen lo sa size *commission*. I byen mon war sa Lalwa in vini la. Akoz

mwan personelman ler Minis ti pe – ti pe defann son Bidze pou 2023, mon ti demann li sa keston ki pou arive ler sa bann dimoun pe pey sa bann komiyon, vi ki sa *levy* mannyer zot pe anmase i form par dan peyman ki sa bann dimoun – e enkli zot *rate*. Me se letan nou ti ganny dir i annan serten travay pe ganny fer.

E prezan *panel* si i kapab dir sa bann letan avan ki sa i vini, si i annan okenn keksoz ki sa bann letablistman in eksperyans. Si wi ki zot decide fer pou sa bann letan. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab Gill. Onorab Naddy Zialor.

HON NADDY ZIALOR

Mersi Mr Speaker, Vis Prezidan e tou dimoun ki lo *panel*, tou dimoun ki a lekout, bonn apre midi. Mon pou bref ver mon lentervansyon e mon kontribisyon.

Letan mon pe regard sa lamannman ki devan nou, mon pe – e letan mon'n ekout Vis Prezidan, mon pe asize mon pe fer refleksyon. Mon refleksyon se k; konman en sitwayen, ki benefis ki sa pou anmenn pour Sesel, pour pei, pour bann biznessmenn e pour lavenir nou nasyon?

I annan de keksoz ki'n atrakte mwan si ou le. Sa se lenerzi renouvlab e sa *tourism levy* ki nou pe koz lo la. Alors, mon kontribisyon se ki mon santi ki pandan ki nou pe get teknikalite;

An pratik letan plis dimoun pou pe partisip ver konsonmasyon oubyen distribisyon lenerzi renouvlab, sa i ava anmenn en keksoz lonterm an term fer nou pei vin pli *eco-friendly*, vin pli *environmental friendly*.

E sa *tourism tax* mon santi ki parey Onorab presedan ki'n koze avan mwan – Onorab Andre, i ava pe montre ki nou ladministrasyon i en ladministrasyon ki ekoute. I en ladministrasyon ki konsilte, malgre ki i annan i dir ki napa konsiltasyon. E nou en ladministrasyon ki rod solisyon.

E lonterm mon mazine o firamezir ki pei, malgre nou'n ganny dir ki *occupancy* dimoun pe – touris pe *decline* oubyen pe kennsel zot konfirmasyon pou vin dan pei, me statistik i montre nou ki Desanm, *occupancy* dan bann lotel i kontinyelman monte, i plen.

E mon santi ki sa kontribisyon ki ler nou pe rod sa *framework* legal pou met li anba la byen, lonterm nou ava pe vwar plis sa retonbe an

term nou lanvironnman. Parske pa bliye, lakantite touris ki vin dan nou pei i plis ki nou popilasyon.

So mwan konman enn sa zenn ki pe anvi vwar nou pei i reste soutenab, mon krwar i ideal e *fair* ki i annan en kontribisyon ki al ver soutenabilite nou lanvironnman. Alors Mr Speaker, mon ti a kontan ankor enn fwa montre mon sipor pour sa lamannman. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Pillay, i reste zis ou ki lo mon lalis. Mon a donn ou laparol la. Selman mon pa pe ferm lalis. Mon pou kapab pran lezot Manm apre si i annan. *Ok*, ou – *well*, mon a dir ou pran laparol la.

(Interruption)

MR SPEAKER

Go ahead. Go ahead. Onorab Henrie in lev lanmen la. Mon a donn li laparol apre.

HON SEBASTIEN PILLAY

Ar wi Mr Speaker. Mr Speaker, eski ou kapab dir Onorab konport li en pe dan Lasanble silvouple?

MR SPEAKER

Onorab, ale?

HON SEBASTIEN PILLAY

Akoz i malelve mannyer i pe fer, en? Mr Speaker, lamannman ki'n vin devan nou i enn ki enteresan aköz i form par bann diskisyon ki nou'n gannyen pandan lannen.

Premyerman i annan bann diskisyon ki'n souleve otour nouvo kad regilatwar ki pou konsern sa ki ou apel bann *Independent Power Producers*. Bann dimoun ki pou lans zot dan prodiksyon lenerzi renouvlab.

E premye lamannman ki mon war lo sa dokiman ki nou'n gannyen, i annan pou fer zisteman avek bann dimoun ki pou lans zot dan sa biznes prodiksyon *solar, hydropower, wind, biomass and any renewable energy*.

Mon pou retir sa *hydropower* aköz mon pa pe war okenn *producers* ki pou al antre dan *hydropower within the next 5 years* la. *Ok?* Wind i deza annan enn, e sa se *PUC. Biomass*, posibleman i kapab annan enn si *waste to energy* i marse.

Now, an sa ki konsern *solar power*, sa ki mon ti a kontan prezan demann en klarifikasyon lo la; eski sa lamannman pe ganny fer pou satisfè *the Floating-PV Project* spesifikman? Aköz mon pa santi poudir sa lamannman pou tous okenn lezot *IPPs*

ozordi akoz lamazorite *IPPs* pe fer li lo en baz plito personnel.

So, mon ti a kontan konnen pour ki rezon e ki mannyer nou'n ariv a sa montan 10 an kot sa dimoun pa pou kapab fer en *carry forward loss*.

Mon konpran 5 an akoz sa i bezwen donn en - si ou le, pou nou kapab fer piblik konpran byen; I annan en lenvestisman konsiderab ki en dimoun i bezwen fer si i pou al antre dan prodiksyon lenerzi renouvlab.

E sa ki nou konnen pe al arive, byento i pou annan dimoun ki pou antre dan prodiksyon lenerzi renouvlab atraver *solar power*. Ki ti en travay ki ti ganny konmanse par mon koleg Onorab Cosgrow ler i ti Minis.

E i en travay ki ozordi nou'n vwar Gouvernman prezan pe mars avek partou. E i pou annan *Independent Power Producers* ki pou antre dan sa sekter.

Prezan konsern ki mwan mon annan an relasyon ek sa provizyon Lalwa se ki, *as and when* ki sa bann *Independent Power Producers* i antre e konmans prodwi *power*, enn bann eleman ki primordyal se ki pou zot kapab *interface* avek *grid PUC as it exists* ozordi.

E kekyon prezan ki fer sa 10 an relevan se; eski sa 10 an pou ase pou *allow* sa

interface pou arive? Akoz mon prezimen ki probleman dan sa *interface* pou kout sa *Independent Power Producer* letan.

By the time ki in fini fer son lenvestisman e li in pare, e i pe konmans prodwi *power*, i pou bezwen kapab vann sa ki i prodwir avek *PUC*. Ouswa si li i pou vann li menm avek konsonmater. Alors mon ti a kontan etabli-r rezon det deryer sa 10 an ki'n ganny etablir. Si i en rezondet pirman taks? Or i en rezondet ki relevan?

Akoz *VP* dan son prezantasyon in koz lo ki mannyer nou pe donn en *boost* sa sekter. Si i en rezondet ki annan pou fer avek mazin antye sa konsep *Independent Power Producer* - bann dimoun ki pou prodwi lenerzi atraver bann sours lenerzi renouvlab? E si sa pou benefisye sa 4 dimoun?

Ozordi wi, nou annan *Floating-PV*. Demen i kapab annan en lot dimoun ki lans li dan sa kalite aktivite. E nou bezwen kapab apresye lefe ki apre ki'n fer sa lenvestisman ase konsiderab, i pe fer sa servis. Eski i pou kapab vann son lenerzi zisteman pou ki i pa ganny en *net loss* ki ganny *carried forward*?

Sa i en pwen fondamantal, alors sa 10 an i bezwen ganny eksplike byen

an konteks *the whole structure* ki nou le met an plas pour *Independent Power Producer*. E *turn* nou zil dan en zil ki vin pli *green*, akoz pou nou *reduce reliance* lo *fossil fuel*, ki kapab annan en lefe lo latmosfer. E byensir i *lead to* sanzman klima, dapre bann eksper.

Mon dezyenm pwen prezan i vin lo sa size *Applicability of commission on VAT*, seksyon 50A ki pe ganny amande anba *value added tax*. Mon konpran e apresye sa zefor ki pe ganny fer akoz sa i en keksoz ki tou dimoun in koz lo la. Sa laranzman ki i annan avek bann *booking platform*, avek bann dimoun ki *rely* lo bann *booking platform* pou donn zot en servis.

Me selman, eski nou dan en pozisyon pour nou *enforce* sa provizyon Lalwa? Par egzantp, *as far as I know*, nou *tax system* nou i en *territorial tax system*. I baze lo bann antite ki Sesel e ki pe fer larzan Sesel.

Me ki manner nou pou *enforce* par egzantp, sa mezir? E ler nou pe koz bann *booking platform*, nou pe koz *booking.com*, nou pe koz *Trip Advisor – Expedia*.

Ki manner nou pou *enforce* sa lo sa bann antite si zot dan sa landrwa kot zot *operate* - dan sa rezim *tax* ki zot, zot *operate*, zot in deza fini

etabli ki zot pou antre dan taksasyon dan sa fason?

Si nou pa kapab *enforce* li, *then* mon pou santi poudir Lasanble – pa ki nou pe fer en legzersis ki *redundant*. Me ki Lasanble pa pe al ase lwen pou nou kapab etabli en premis pou ki sa provizyon Lalwa i ganny *enforced*, avek sa bann antite ki trouve an deor Sesel.

Prezan, Onorab Gill in lev sa pwen, me mon krwar i enportan ki nou souliny li. Pandan sa peryod ki nou ti'n entrodwi sa *environmental sustainability levy*, admeton ki mwan mon annan en lotel. E mon annan 15 lasanm. E mon pe servi *booking.com* ki i en *booking platform*. Mon ti pe pey li e mon ti pe pey *Commission* lo sa *tax* deza.

So pandan sa peryod ki sa in arive between ler nou'n entrodwir sa *levy* e ziska la, sa larzan in fini ganny pran. Eski SRC avek Minister Finans pou annan en *refund* pour bann antite?

Akoz la nou pe dir pou dir; ‘*A booking platform or any other person, on behalf of a business, shall not collect any amount as commission or otherwise over and above value added tax and any agreement for collection of any such amount shall be void.*’

As it stands Mr Speaker, sa Lalwa napa *retrospective effect*. So, i pa pou kapab sanz

bann keksoz ki'n fini arive. Me nou annan nou en bon peryod depi ki sa taks in ganny entrodwir – depi ki a *levy* in ganny entrodwir. E ki prezan nou pou bezwen regarde ki SRC pou fer an relasyon ek sa?

E mon santi pou dir Vis Prezidan dan son prezantasyon i pa'n adres sa *anomaly* ki'n egziste *between* ler nou'n dir nou pou entrodwir sa provizyon Lalwa. E finalman avek entrodwir li. So, i annan en peryod letan ki nou bezwen *deal* avek ler sa in arive.

Mon dernyen pwen Mr Speaker, i vin lo sa definisyon pour *turnover*. E i relye ek sa pwen ki mon'n fer oparavan. Lefe ki sa *turnover* ti pe enkli sa *levy*, pour mwan i kree en *anomaly* ki bezwen ganny adrese ozordi dan Lasanble, lo ki Gouvernman pou fer pou sa peryod ki sa *turnover* in ganny enkli – sa *levy* in ganny enkli *as part of turnover*?

I enportan pour nou konnen sa. E i enportan osi pour reprezantan Minister Finans ki la e SRC, si zot kapab dir nou, konbyen larzan - si zot in kapab *disaggregate* e *distinguish*. Konbyen larzan ki'n ganny kolekte *as turnover* ki'n enkli sa *levy at the same time*?

Pour nou konnen prezan ki lenpak sa pou annan pour bann antite, bann endividi

byensir ki dan sa aktivite biznes?

Mr Speaker, an konklizyon, mon le alert Gouvernman ki *whilst* ki li Gouvernman pe enterpret sa *levy* konman – *well*, konman en *levy*. Malerezman lo bokou *platform*, i pe ganny enterprete konman en taks.

E dan bokou bann landrwa si nou fer resers zis pou nou regarde, sa *levy* i ganny *translated into* en taks. I dir ou i en taks ki touris i bezwen peye. E sa i konsolid en pwen ki Onorab Cosgrow ti fer pli boner bomaten.

Se ki lenterpretasyon ki sa i en *tax*, i kapab *dissuade*. I kapab fer en kliyan ki anvi vin Sesel dir; be, la *suddenly* Sesel i deza en destinasyon ki ase ser pou mwan vini. E *suddenly* zot pe entrodwir en lot taks.

Mon krwar i annan en travay ki bezwen ganny fer pou asire ki lenterpretasyon sa ki pe ganny fer, i pa ganny *misconstrued*. E i napa en lenpak lo si en kliyan potansyel pou dir; *book now*. Oubyen deside pou li vir paz e al Moris, oubyen al *Maldives*.

E fodre nou dir Mr Speaker ki *whilst* ki nou, nou ti'n rikord en bes dan lakantite touris. O bor nou, nou bann vwazen zot in rikord logmantasyon. Mon pa le met sa zis lo sa *levy*. Mon pa krwar

i pou fer zistis pou met sa lo sa *levy*. I kapab annan lezot faktè. Me i enportan pour nou pran konsyans sa largiman.

Alors Mr Speaker, mon ti ava apresye si nou ti a kapab ganny sa bann leksplikasyon. E pour nou kapab servi sa bann leksplikasyon pour nou eksplik nou lodyans deor – bann dimoun ki pe ekout nou.

Pou ki Gouvernman i ava ganny en nide poudir i annan diferan konsern otour sa size.

E ki manner nou kapab armoniz tou sa bann konsern dan en fason ki nou fer sir poudir biznes i kapab kontinyen egziste, *operate*, pey *taks*. E ed nou pou annan ase larzan pou nou soutenir nou bann lezot program. Ki swa Sosyal, Ledikasyon oubyen Lasante. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Henrie?

HON GERVAIS HENRIE

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi *panel e welcome back* dan Lasanble Nasyonal. Mr Speaker, sa bann zour ki nou pe pase dan Lasanble apre Bidze i en moman enteresan pour nou e pour dimoun osi ki pe swiv Lasanble Nasyonal.

Parske zot vwar en kantite Prozedlwa ki pe vini. E ki si zot pe swiv byen, nou vwar poudir i annan en mouvman dan Sesel ki pe

arrive. Kot diferan Prozedlwa pe sey adres bann realite ki nou fer fas avek koman en pei.

E Onorab ki'n koz premye lo nou kote latab – Onorab Clifford Andre, in dekrir sa konman bann linisyativ pozitiv. Linisyativ pozitiv ki swa pou moderniz sistenm taks. Pou donn en koudmen. Pou *speed up* bann linovasyon ki pou arrive dan Sekter Lenerzi Renouvlab. E osi siport Lendistri Tourizm.

E alor sa i byen. Lo nou kote latab nou pou aplodi sa bann linisyativ aköz nou vwar poudir letan sa pe ganny fer, i pe annan konsiltasyon avek sekter konsernen. I pe amelyor klima fer biznes. I pe larg lanmen kominote biznes. E siport 2 sekter kle dan nou devlopman konman en pei. Sa se Lenerzi Renouvlab e Tourizm.

E enn sa bann sekter ki mon le koz lo la briyevman kot lamannman ki devan nou pe fer en diferans. Letan ki *tourism environmental sustainability levy* ti ganny entrodwir, ti annan en pe deba. Aköz mon krwar ti annan bann akter ki ti reazir en pe tro vit pou sey konpran son lide zeneral.

I pe sipoze anmenn en dibyen pour nou pei sa. Aköz konman en pti pe, nou bezwen rod tou bann resours neserer pou nou kapab egziste fas a

bann defi ki nou pe fer fas avek konman en pei.

Donk, swivan lanons enplimantasyon *tourism environmental sustainability levy*, size *levy* pou ganny enkorpoire dan *turnover*, bann letablisman akomodasyon ti ganny leve.

E sa ti pou fer ki bann biznes ti pou osi bezwen pey konman parti sa *levy* biznes. Sa *levy Business Tax*, *VAT*, *Tourism Marketing Tax* e *Accommodation Turnover*. Sa ti pou fer ki zot sonm ki zot ti pou peye ti pou pli o.

Donk in annan konsiltasyon. E se sa prezan ki nou pe vwar lamannman ki fer ki *tourism environmental sustainability levy* pa pou ganny enkli dan kalkilasyon *turnover*, Mr Speaker. Alor, i byen ki sa bann konsiltasyon in ganny fer e ki Gouvernman i ekoute, e i reazir *accordingly*.

Osi sa ki enteresan se sa zafer *VAT* lo *Commission* ki bann *tourism establishment* i pey sa bann – swa *Commission* ki zot pey sa bann *booking platform*.

Mon rapel en konversasyon ki en *manager* en pti *tourism establishment* ti fer avek mwan. E i ti pe eksprim gran konsern ki mannyer Sesel pe perdi larzan atraver sa bann *booking platform*.

And this is why letan mon ti dan Chair, *rightly* so mon *maintain* mon ti annan drwa demann sa kestasyon. Lopozisyon ti *boycott*, ti sorti al deor. Boude, konplent poudir mon pe demann en kestasyon. Mon ti demann SS Payet; ‘ki pei pe fer pou adres sa sityasyon?’. E sa i komansman. So, *bravo* pour sa.

Komansman i fer ki lo – menm lo *VAT* ki merit reste pour pei. Zot, zot ti pe pran en kopo. E sa i mal. Donk, mon apresye. Mon ava siport sa bout la ki zot in konmanse. E mon ankouraz kontinyasyon travay ki pou fer partikilyerman avek *EU* letan i pe regard tou sa bann lakonpanyen ki mannyer i pe *operate*.

Donk, i annan plizyer sa bann *booking platforms* ki Sesel i – bann Lendistri Tourizm i travay avek. *Now, my understanding* – akoz mwan mon'n zwenn enn sa bann dimoun en fwa *Rodrigues*. I ti travay avek *booking.com* ki ti'n vini pou vizit en letablisman.

So, mon konpran poudir i annan en kontra ant bann letablisman avek sa bann platform. Zot fer bann vizit detanzaot Sesel. I annan reprezantan rezyonal.

So, pour mwan sa 3 keksoz lefet ki i annan en

kontra, vizit regilye e reprezantan rezyonal. Mon konvenki poudir zot okouran reform ki pe arive. E zot pou aziste *as and when* pou asire poudir *it's a win-win* pour sa pei kot zot pe travay ladan. E sa pei osi. Akoz zot oule kontinyen.

If anything, la mon ava servi lokazyon pou dir avek bann Seselwa; debourye, nou osi nou a fer en platform - mon krwar i annan en group zenn deza ki'n fer enn, kot en lot *booking.com* son larzan i a reste isi menm. So, annou ankouraz nou Seselwa fer sa.

E ler ki Lopozisyon pe rod si SRC pou rann bann letablisman? Akoz mon krwar sa mezir in konmans pran lefe apartir le 1er Out. So, i ava fer le 1er Out. So, 3 mwan apepre la. Me ti ava byen zot osi donn nou en koudmen poudir sa bann *booking platform* si zot in pran en larzan ki zot pa ti devret. Rann nou. En pe *forex* a tournen. Sa osi tou nou kapab negosye lo la.

Mr Speaker, lot pwen i se demars pou ankouraz linovasyon e pli enportan lenvestisman dan Sektor Lenerzi Renouvlab. Nou konnen poudir pei i annan en target pour son prodiksyon lenerzi renouvlab ariv ziska 15poursan di-si 2030.

E la letan nou pe koze, i annan en gro levennman ki pe

arive pa tro lwen avek nou, 4 erdtan di-si, UAE kot pe fer *Conference of Parties COP 28*.

E sa bann zour dan nouvel mon pe swiv. Nou'n war PUC yer swar ki'n donn en *interview* enteresan lo sa *massive investment* ki nou bezwen fer konman en pei.

E Minis Devika osi in koz dan en *interview* lo en ekspoze ki Sesel in fer pou atrakte bann *potential investors* pou investir dan *solar power, hydropower, wind, biomass*. *Whatever* ki nou kapab.

E alor mon vwar sa lamannman la ki'n ganny anmennen i form parti sa plan lonterm pou ankouraz sa kalite lenvestisman. Donk, mon *welcome* sa.

E, an konklizyon Mr Speaker. Touzour lo pwen lenerzi renouvlab. Sanzman klima i en keksoz reel. Resaman 2 semenn pase mon krwar, ti annan en nespes lanmer mont abnormal. In tap plizyer landrwa.

Au Cap – akoz mon'n vwar bann portre. Cascade, Onorab Monthy mon rapel ti fer en pti entervansyon. Ti annan La Digue, Source d'Argent. Bann portre vreman tris ki mannyer - Anse Etoile osi e Praslin. Port Glaud. La sakenn pe dir mwan zot distrik pou nonmen. Mon pe aret la akoz Mont Buxton pa'n ganny afekte, so mon pa pe dir.

Donk, ki nou vwar? I annan sa kestasyon adaptasyon avek miltigasyon. E ankor touzour kot *COP*, Minis Finans in koze in dir nou bezwen en lenvestisman R300 milyon. Pa en sou sa. 300 milyon. Kot sa larzan pou sorti?

Donk, vwala kot nou bezwen konman en Lasanble, siport lentrodiksyon sa *tourism environmental sustainability levy*, akoz i pou ede dan parti sa adaptasyon e miltigasyon. Akoz laba deor *COP* lannen ale, lannen vini bann ki pe koz sa problem pe tarde bour lanmen dan pos, pou donn osi vitman ki nou anvi.

Donk, ki nou, nou merit fer se konpran ki pe arive. Pou nou kapab ler nou al dan distrik ouswa ler nou al dan bann *forum* enternasyonal konman Seselwa – e la en lot topik.

Depi yer mon pe dir i annan bann topik ki i bezwen annan en konsansis bipartizan. Sanzman klima nou tou Sesel nou pou koul ansanm. Ki ou *US*, ki ou *LDS*, ki ou *whatever* parti. Nou pou dan menm problem.

Alor nou bezwen kapab konpran e eksplike akoz Sesel pe fer sa ki i fer. Pa bezwen servi sa pou dir; be la, la touris pe kennsel *booking*. Pa pe vini. Nou bann vwazen otour nou pe ganny plis touris. Statistik i

montre poudir touris pe vini. I pa pe vin avek lavites ki nou anvi, me *business* - okenn *business tourism* pa ankor fermen.

Donk Mr Speaker, ki nou, nou bezwen pran nou rol serye e dir nou pou asire pou dir sa larzan, i pe ganny servi parey in ganny promet pou servi.

Nou'n vwar konstrikasyon 2 *seawall* Baie Lazare. Landrwa in zoli laba, Onorab Adelaide. Beau Vallon landrwa in zoli, Onorab Hoareau. Felisitasyon pour bann dimoun ki'n pran desizyon pou fer sa. Donk se sa kalite lenerzi.

E parey Onorab Andre in dir, bann linisyativ pozitiv ki nou merit pe ankouraze. Kot i mal nou ava dir kot pou aranze. Me an gran parti, koman en pei mon apresye mwan poudir nou pe fer *the best we can* avek *the little that we have*.

E alor mon napa difikilte pou siport bann lamannman ki devan nou. Mr Chair, avek sa, mon ava remerisi tou dimoun pour zot latansyon.

MR SPEAKER

Mersi. Mersi Onorab. Onorab Woodcock?

HON WAVEL WOODCOCK

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi *VP* ek ou lekip, e tou

dimoun a lekout. Minis si en keksoz ki sa Lalwa devan nou i demontre, se ki nou annan nou en Gouvernman ki atantiv. Nou annan nou en Gouvernman ki ekoute. Ki ekout konsern nou zabitan deor. E ki osi ekout konsern bann diferan biznes ki kont zot groser.

Mr Speaker, ler sa *tourism environmental sustainability levy* ti ganny entrodwir, annefe Mr Speaker napa preski person ki ti annan *issue* avek sa *environmental levy*. I en keksoz ki si ou en dimoun ki *travel* en pe partou dan lemond, ou pou vwar poudir i en *levy* kot ki deza dan plizyer pei, i pe ganny enplimante.

Konsern sete modalite lo lafason ki sa *levy* ti ganny kolekte. La ki ti annan enn de konsern ki plizyer bann letablisman touristik ti souleve avek Minister Finans e SRC. E ki ozordi plizyer sa bann *issues* pe ganny adrese atraver sa Lalwa ki devan nou.

Nou tou nou konnen ki difikilte ki nou pei pe fer fas avek, sirtou konman en *small island state*. Nou antoure par lanmer avek bann rad mare ozordi, avek sanzman klima. Lanmer ki pe kontinyelman monte. E partou kot nou pase nou war lenpak ki lerozyon lakot pe annan dan plizyer

distrik, parey Onorab Henrie in koz lo la.

E i enportan konman en pei, ki nou rod fason pour nou anmans sa reveni, pou nou ed nou *mitigate* lenpak ki sanzman klima ki pe annan lo nou pei Sesel. E en rezondet akoz ki sa *levy* ti ganny entrodwi, se pour nou kapab anmas larzan, pour nou kapab ede *deal* avek sa bann problem lanvironnman ki nou pei pe fer fas avek.

E fodre note Mr Speaker, poudir sa Lalwa ki devan nou ozordi, i en Lalwa ki pe ede pour nou ankouraz bann biznes pou nou fer zot konpran. Sirtou sa bann pti letablisman touristik ki pe anmans sa *tax* ozordi, sa *levy* ozordi. Pou war poudir Gouvernman in tann zot, in ekout zot.

E nou pe fer en keksoz pou nou montre poudir nou apresye sa travay ki zot pe fer pou anmas sa reveni.

Annefe, zot pe anmas sa *levy on behalf of SRC*. Zot pe anmas sa reveni, zot pe kolekte *on behalf of SRC*. E sa Lalwa ki la devan nou ozordi se senpleman pe anpese ki sa *levy* i ganny takse ansanm avek zot *annual turnover*. *Annual turnover* zot biznes.

Sa Lalwa pe *exclude revenue collected from the tourism sustainable levy*. Ki fer ki bann lotel pa pou pey *tax* lo

reveni kolekte avek sa *environmental levy*. I pou ganny ekskli, Mr Speaker. Sa ki pe ganny fer.

E sa ti en konplent, en konsern ki plizyer sa bann pti letablisman touristik ti annan ki nou Gouvernman ozordi pe adrese. Ki zot pa pou bezwen pey *tax*. Sa *levy* pa pou ganny azoute ansanm avek zot reveni. E zot pe pey *tax* ansanm avek zot reveni.

So alor Mr Speaker, sa i en solisyon pour en problem, pour en konsern ki ti annan deor. E nou Gouvernman pe fer en lepa. Pe montre poudir nou annan sa volonte, nou ekoute. Kot fodre aziste, kot fodre aranze, nou balanse nou aranze.

Mr Speaker, i enportan note poudir ozordi nou bezwen anmase en tel *levy*. Mwan mon sorti dan en distrik ki ganny bokou afekte avek lerozyon lakot. Annefe yer, en zabitan Ros Korbizo in *call* mwan. E mon ti deza konn sa *issue* aköz nou deza pe *deal* avek. In dir mwan poudir; be Onorab be i paret poudir pa reste bokou letan avan ler ki semen i konmans kase.

E bann antite Gouvernman in monte. Nou'n diskite ansanm avek *Liaison Officer*, Lanvironnman, tousala - *LWMA*. Nou tou nou'n vin ansanm. Me sa ki mon kontan Mr Speaker se ki

sa *levy* pou fer provizyon pour nou anmas larzan, egzaktaman pour nou *deal* avek sa bann sityasyon mon war Onorab Gill pe leve, ki non selman i afekte Grand Anse. Me i osi afekte Baie Ste Anne lo kote Cote d'Or ki plizyer letablisman touristik in osi koz lo la Mr Speaker.

So, ki pe arive lo nou lakot Mr Speaker ozordi? Aköz sa larzan ki sa *levy* pou permet nou anmase, nou kapab *deal* avek sa bann *issue* lerozyon. Nou kapab fer *rock armouring*. Nou kapab fer *breakwater*.

E mon kontan Mr Speaker, aköz reveni ki pe ganny anmase, lannen ki pe vini Mr Speaker, i annan en alokasyon bidzeter R29 milyon pour nou *deal* avek sa *issue* lakot Ros Korbizo - Roche Caiman.

MR SPEAKER

Yeah. Onorab be selman sa *Bill*, i pa lo benefis sa *levy*.

HON WAVEL WOODCOCK

Wi mon pe dir.

MR SPEAKER

I annan son lot pwen silvouple. Annon ...

HON WAVEL WOODCOCK

Wi, i annan son pwen.

MR SPEAKER

Annou pa tro...

HON WAVEL WOODCOCK

E mon kontan Mr Speaker ki Onorab Sebastien in *praise ex-Minis Cosgrow* pour ler i ti laba dan Departman ki ti responsab bann zafer Lanvironnman.

Me Mr Speaker, ti napa gran keksoz ki ti pe ganny fer pour nou *deal* avek sa bann sityasyon sanzman klima. Plis ki zot in fer lo kote Grand Anse se fer *rock armouring* ki ozordi pe al net, Mr Speaker.

MR SPEAKER

Wi, wi.

HON WAVEL WOODCOCK

Me ozordi atraver *levy*, sa *levy* nou pou nobou anmas plis larzan pour nou ede rezourd sa bann *issue* kotyer partou dan plizyer bann lakot lo Mahe, Praslin avek La Digue. E bann lezot *issue* lanvironnman.

MR SPEAKER

Ok. Al lo son pwen sa *Bill* silvouple?

HON WAVEL WOODCOCK

Wi, Mr Speaker. E sa Lalwa pe osi ankouraz bann dimoun ki pe antre dan biznes lenerzi renouvlab, parey bann entervenman avan in dir mwan. E ozordi nou bezwen fer nou mye pou redwir emisyon bann

gas danzere ki pe afekte nou *ozone layer*.

E sa *extension of* lannen pou *carry forward losses*, i pou permet en biznes ki pe soufer, ki pe fer *loss* dan en lannen, pou ganny *deduct* dan bann profi le fitir. An lot mo, sa lakonpanyen pou *carry over a tax loss to future years*. La byento i pe ganny *extended* pour 10 an pou *offset* zot profi.

E mwan mon'n santi poudir sa i en keksoz ki pou ankouraz plis dimoun pou antre dan bann biznes lenerzi renouvlab. E nou bezwen ankouraz sa. Nou bezwen ankouraz *going forward*, nou Gouvernman i annan plan.

I annan plizyer vizit ki Prezidan in fer dan plizyer landrwa. Mwan mon'n la avek li dan sa vizit. Bann landrwa kot nou pe idantifye kot nou kapab met bann *floating solar panel*.

E sa i bann keksoz ki nou bezwen ankouraze pou nou annan plis dimoun ki pe antre ladan. Pour nou olye aret depan lo karbiran. E Mr Speaker, parey mon'n dir, i bann Lalwa inovativ ki pe ankouraz bann keksoz ki bon.

E lot keksoz vreman enportan i ki sa Lalwa pou anpes bann *booking platform companies* pou sarz Komisyon lo VAT.

Sa en keksoz ki parey Onorab Gervais Henrie in koz

lo la, ki mwan osi plizyer bann pti letablisman touristik in apros mwan e dir zot perdi bokou, akoz zot bezwen pey sa Komisyon lo VAT.

En keksoz ki pe ganny tire ki mon asire bokou bann pti biznes, bokou bann letablisman touristik sirtou pou benefisyè avek sa. E mon konnen ki zot pou apresye sa provizyon ki pe ganny fer dan sa Lalwa. Avek sa 2 mo Mr Speaker, mon pou sipòrt sa *Bill* ki devan nou. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Cosgrow?

HON WALLACE COSGROW

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, apre midi mon pran laparol *at the risk of* ganny apele en triyotoner. E mon pran laparol pou reziste reponn Onorab Woodcock ki fek koze avan mwan.

Mon pa konnen si i ankoler akoz ler nou ti fer sa vizit pou fer *rock armouring*, i pa ti la. Prezan i ankor pe kit en *grudge*. Be selman *anyway*. Letan in pase. Pour *mwan it's water under the bridge*. E nou bouze, nou kontinyen. Nou fer travay parey nou sipoze pe fer.

Ozordi i Gouvernman LDS ki sipoze delivre. E nou ava gete si zot pou kontiny sa bout *rock armouring* avek sa bann larzan ki zot pou

gannyen. Ros Korbizo *all the way* ziske – ou konnen kote i sipoze fini.

Mr Speaker, apre midi mon pou koz lo 2 keksoz, en? Mon pou koz lo sa *issue* definisyon *turnover*. Dan 2 lenstans; dan *Accommodation Turnover Tax Act* e osi dan *Tourism Marketing Tax Act*. E mon osi mon pou koz lo lamannman dan *Business Tax Act* an sa ki konsern bann biznes lenerzi renouvlab.

Mon pou pran premye sa zafer definisyon *turnover* dan sa 2 Lalwa, *hmm?* Nou'n ganny dir taler ki pou dir desizyon Lalwa pour *levy* ti ganny aplike le 1er Out. Ozordi nou le 6 Desanm. So Out, Septanm, Oktob, Novanm. 4 mwan in pase. E probableman ler sa i vini – mon pa konnen kan sa pou ganny *assent*. E probableman ler sa i vini, 5 mwan pou'n fini *elapse*.

Nou'n ganny dir osi ki poudir Gouvernman i ekoute. Gouvernman i mazin *forward*. Be sa i le kontrè sa. Si zot ti ekoute zot ti mazin *forward* e zot ti *think forward*, mwan pour mon sa ki ti sipoze ganny fer, se ki nou ti sipoze armoniz tou keksoz e vwar - pli kler vwayan, war ki poudir ler nou ti pe pran sa *extra burden* pou met lo sa bann *tourism establishment*.

Ki dayer ti dir zot akoz nou pa pran sa peyman e fer li

at the point of entry – sa letan ti ankor sistenm *Travizory* - met li *at the point of entry* kot i tir sa *burden* lo zot e i vin *one payment, one system* kot i anmase. I al direk dan kof Gouvernman. Ti pou napa neseseite pou al amann *turnover* dan sa 2 Lalwa.

Ti pou napa neseseite pour biznes fer *extra administrative work*. Sa bann lotel, sa bann akomodasyon fer *extra administrative work*, pour zot al anmas larzan pour Gouvernman. Separ sa larzan avek zot larzan biznes. Pran sa larzan, *remit* avek SRC. Ranpli en form, en papye pou donner ki kantite larzan zot in anmase. Ki kantite dimoun zot in resevwar. Tir *the administrative burden* lo biznes.

Parey mon ti dir bomaten, biznes napa larzan. Sirtou bann pti e mwayen antrepriz, zot napa larzan. Zot napa resours pou antre dan bann *administrative burden* ki pran zot letan. Zot anvi *run* zot biznes. Zot anvi fer zot biznes. Donn sa kliyan, donn sa touris en *happy experience* Sesel.

Me sa ki la, la i montre ki zot napa *foresight*. Zot pa'n mazine. Zot pa'n get tou bann pti landrwa kot zot pou bezwen kapab aranze avan ki zot fer vini sa. So, 5 mwan la. Prezan nou bezwen – ki nou bezwen al fer la? Nou bezwen

al rode ki mannyer nou ranbours sa bann dimoun sa bann larzan.

Si mon pa tronpe, zot bezwen al fer sa akoz 5 mwan in pase. Zot pou bezwen. Sa bann larzan ki'n ganny – *or* lo okenn *return* ki zot fer, zot pou bezwen rod en fason ki mannyer zot *sort* sa *out*.

So, i montre ankor enn fwa, malgre lot kote latab i dir zot in mazine - Gouvernman ki ekoute ki'n mazine. Be i montre ki sa Lalwa ki devan nou la i montre klerman ki zot pa pe mazin devan.

Zot fer en desizyon. Zot fer sa desizyon. Bomaten mon'n dir bous trou. Zot fer desizyon pou zot fer serten keksoz. Apre, i annan reperkisyon pli devan. So, sa i enn Mr Speaker.

Mon dezyenm lo sa zafer lo sa sanzman dan *Business Tax Act*, ki *allow* bann dimoun biznes ki pe fer prodiksyon ouswa zenerasyon lenerzi renouvlab. Sa i enkli *solar, hydropower* ki mon pa tro krwar nou pou war li Sesel. *Unless* nou annan serten teknolozi an sa ki konsern laroul. *Or* i annan teknolozi ki ganny devlope pou servi lanmer.

E lo kote larivyer nou napa okenn gran landrwa. Nou napa danm. Nou napa larivyer ki kapab zener sa groser *hydropower*. So petet

nou pe koz lo kote lanmer. E lanmer teknolozi pour mwan – 10 an, 15 an, 20 an petet *down the line* ki nou pou kapab war *something* vyab ki kapab *cost effective* pou anmenn li konmen en biznes lenerzi renouvlab. Mazorite sa bann lezot i ankor dan staz teste.

So, mon kestasyon lo la Mr Speaker – mon konpran ki zot pe fer. Me mon kestasyon lo la i, aköz zot pa *extend* li osi pour par egzanp bann biznes ki *supply* bann materyo lenerzi renouvlab.

Akoz, ozordi Sesel si ou pe gete, mazorite bann dimoun ki *involve* dan lenerzi renouvlab apard *PUC*, apard sa ki pe vini la *floating PV* ki dayer annandler letan mon get sa ou a krwar nou pe fer serten faver pour serten biznes ki pou *set up*.

Mon pa konnen. Aköz nou pa *extend* li pour sa bann dimoun. Aköz mazorite zot ki pe fer biznes - i annan 1, 2, 3 – apepre 4 zot ki pe fer biznes isi Sesel ki pe vann mazorite bann *PVs* ki pe enstal lo bann lakour. Mazorite bann akseswar lenerzi renouvlab ki zot pe vann avek bann landrwa prive, bann lenstitisyon biznes e tou sa. So, mon pa konnen, petet mon ki'n mal lir ladan. Me selman mon krwar si nou ti kapab *involve* sa osi ti ava bon.

An sa ki konsern - briyevman an sa ki konsern komisyon lo *VAT*, mon krwar sa i en – nou pa kapab koz kont sa aköz napa rezon, napa naryen mal ladan. Mon krwar poudir komisyon lo *VAT* i fer sans aköz ler ou'n met *VAT*, prezan sa dimoun i tir sa komisyon.

Sa *booking platform* i tir sa Komisyon. Sa dimoun ki pe met son akomodasyon lo *booking platform*, dan plas ganny sa kantite larzan ki petet ti sipoze gannyen. Ler ou'n tir sa Komisyon lo *VAT* ki *inflate* sa pri, *then* i perdi plis larzan. So mwan mon krwar i fer sans.

Me selman laplikasyon li menm ki mannyer i aplike, eski i fasil pour nou prezan al kot sa bann *booking.com*, *Agoda* or *whatever booking platform* ki i annan pou zot fer zot enkorpor sa dan zot *pricing*.

E prezan letan zot in fini met tousala – aköz mon pa konnen kan sa i pou *apply*. Ler zot in fini met tousala lo zot *platform*, eski i annan en serten kantite letan davans ki ou bezwen donn zot? Eski i annan en kontra ki mwan konman en letablisman mon siny-en avek *booking.com* ouswa *Agoda* ouswa *whatever platform* ki annan? Eski i annan en kontra prezan? Kan nou kapab sanz sa?

Tousala i en bann reperkisyon ki nou bezwen asize mazine, menm si nou met Lalwa. I bon nou met Lalwa, me selman nou bezwen mazine; eski sa i pou – ki manner sa i vin aplikab pour sa bann biznes ozordi pou zot benefisyé?

So avek sa 2 mo Mr Speaker, mon pou aret la. Mon krwar mon'n fer zistis sa Lalwa ki la. E mon'n donn mon pwennvi – en serten pwennvi ki mon krwar i fer ase sans ozordi apre midi pour *panel* konsidere, e petet si zot annan larepons. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Mersi Onorab, mon ava - eski ou'n lev lanmen Onorab Georges? Konmsi ou'n fer en pti lev lanmen. Mon a donn ou laparol.

HON BERNARD GEORGES

Mon lev en ledwa Mr Speaker.

(laughter)

MR SPEAKER

En ledwa. Wi.

HON BERNARD GEORGES

Mon pa'n lev en lanmen.

MR SPEAKER

Wi.

HON BERNARD GEORGES

Me mon ti anvizis – mersi Mr Speaker pou donn mwan laparol. Mon pa ti pou entervenir lo sa Lalwa. Me mon krwar i enportan pour mwan zis fer en pti pwen, akoz sa size ki pa vremen relevan, i pa vremen sorti dan sa lamannman bomaten.

Me selman nou tann dir e nou tann repete – nou'n ganny dir ki nou ti'n devret prevwar en pe plis. E ler nou prevwar en pe plis lo size *renewable energy*, zot dir nou zot pa war ki manner dan sa 5an oubyen 10 an nou pou annan sa bann kalite lenerzi. Alor ou vwar? Nou bezwen konsistan dan sa ki nou dir.

Me se pa sa ki mon anvizis lo la apre midi. Mon anvizis tous lo en keksoz ki'n ganny repete a plizyer fwa e mon krwar nou devret rektifye li. E sa se lo sa zafer *environmental sustainability levy* ki ti devret ganny pran avek *Travizory at point of entry*.

Mr Speaker, mon konpran mon akoz Gouvernman pa'n fer sa. *Quite apart from* bann rezon ki *obvious*. Bann rezon ki *obvious*. Premyerman, si ou pey en *environmental sustainability levy at point of entry* lo en baz i ou'n reste 10 zour. Apre 5 zour ou ale. Lekel ki pou – kot ou pou al rod ou 5

zour ki ou'n peye ler ou'n fini pey li *at point of entry*?

Limero 2; si ou pey *at point of entry* an di-z-an ki ou pou al reste *Kempinski* ki li i annan en *rate* pli o. Apre ou al reste dan en *guesthouse*. Lèkel ki pou rann ou sa diferans?

But even worse! But even worse! Etandonnen ki i annan plizyer *rate*, si mwan mon en touris e mon pou pey *at point of entry*, toultan mon pou dir mon pe al reste dan en *guesthouse*. Apre mon pou al reste dan en gran lotel.

So, *it's obvious* Mr Speaker pour okenn dimoun ki'n asize *and think it through*, pou war ki sa set en lide ki napa okenn lipye e ki pa pou zanmen marse. E se pour sa rezon ki sa Gouvernman ki mwan mon form parti ladan e ki annan lentelizans, in decide ki sa pa pou marse. Avek sa detrwa mo Mr Speaker, mon anvi remersye ou. Mersi.

(APPLAUSE)

MR SPEAKER

Mersi. Mon ava aprezan envit Vis Prezidan pou fer son repons lo deba?

VICE PRESIDENT AHMED AFIF

Mersi bokou Mr Speaker e mersi tou bann Manm Onorab ki'n siport sa *Bill*. E mon ti a profite pou petet adres en pe

bann konsern ki'n ganny leve par lezot Manm.

Mr Speaker, an zeneral sa *Bill* son bi, tre senp. Son bi se fer sir dan tou deklarasyon ki ganny fer lo *tax, environmental levy* pa antre ladan. Alor i pa pou antre dan *Business Tax*. I pa pou antre dan *VAT*. I pa pou antre dan *Accommodation Tax* e i pa pou antre dan *Tourism Marketing Tax*. Sa i kler.

I kler poudir bann *booking platform* zot pa kapab enkli dan *turnover VAT* e pou zot tir zot Komisyon lo en sonm ki enkli *VAT*. Tousala i byen. Napa naryen mal ek tou sa bann provizyon.

E vreman lot amannman ki ladan se donn en lankourazman pour bann dimoun ki pe al dan biznes renouvlab.

Lankourazman se ki zot kapab tenir bann pert ki normalman i ganny garde ziska 5 an. Zot, zot kapab tenir sa ziska 10 an. Akoz 10 an? Akoz ler Gouvernman ti sey etablir ki lankourazman i devret donner, in sey regard en pti pe otour nou. Ki lezot pei ki'n fer ase sikse oubyen ki pe antreprann sa legzersis - en pe parey nou pe fer?

Moris par egzanp 5 an. Lenn ziska 25 an. *Barbados* 10 an. Sidafrik, endefini. Alor nou get en pe ki pe arive otour bann tandans ki nou pe war. E

nou, nou dir, be, nou pa ankore ariv tro lwen dan nou demars pou al ver renouvlab. Lentansyon i kler nou anvi al dan sa direksyon.

E nou krwar pou konmans avek 10 an i pou ede. Se pour sa rezon ki nou'n met li 10 an. E mon krwar i en lenpak pozitiv.

Prezan annou sey adres en pe bann konsern ki'n ganny leve. E Onorab Pillay in demande, eski bann pri ki sa bann operater prezan zot, zot pou vann, pou reflekte lefe ki zot in ganny en benefis ki zot *tax loss* i kapab ganny anmennen ziska en peryod 10 an?

Mr Speaker, sa Lalwa pa adres sa spesifikman. Akoz? Akoz pri ki bann operater i sarze avek dizon PUC demen - parske zot, zot vin fonksyonnen isi. Zot pou sarz – zot pou vann zot elektrisite avek *grid* rezo. Sa i ganny gide par *Energy Commission*. E se zot ki pou bezwen pran sa konsiderasyon.

Selman mon konpran sa lide ki si i annan okenn fason ki zot pri i bezwen ganny kontrole, i bezwen reflekte zot profitabilite. Zot rantabilite lo zot lenvestisman. So mwan mon konnen dan bann diskisyon ki nou annan entern, se ki *Energy Commission* i annan son model ki'n deza devlope.

Annefe, ler ti pe devlop sa model, nou ti vwar poudir si nou trenn sa *tax loss* ziska 10 an, i permet zot ofer en meyer pri. Parske se *Energy Commission* ki pou regle bann pri ki li i pou vann demen avek rezo. Alor wi, sa i en pwen *valid* e sa pe ganny adrese deza.

Lo kote *refund*, eski Gouvernman pou rann bann morso *VAT* ki in anmase? Eski i pou rann *Tourism Marketing Tax*, *Accommodation Tax* ek lezot? Mon kapab dir zot ki pandan diskisyon ki ti annan avek bann operater avan nou ti fer antre sa *environmental levy*, lentansyon ti ganny mete klerman ek tou bann operater. Zot ti ganny dir pou dir sa pa sipoze form parti zot *turnover*.

E mon konpran avek *SRC* dan bann deklarasyon ki zot pe gannyen, laplipar operater pa'n met li konman zot *turnover de toute façon*. Alor, nou pa pe anvizaze ki nou pou annan okenn problem serye an term *refund*.

An sa ki konsern *refund* sorti kot bann lazans ki pran Komisyon ki fer *booking*, eksetera. Nou, nou pa kapab antre dan bann laranzman ki'n deza ganny fer. Me sa ki mon kapab dir zot se ki, par egzanp ler nou ti entrodwi sa *environmental levy* – ler sa ti ganny fer, Minister Finans ti koz avek bann reprezantan

bann Lazans ki fer *booking*. E nou ti dir zot klerman poudir sa *environmental levy* zot pa devret pran okenn komisyon lo la. Zot ti tonm dakor lo la.

An sa ki konsern VAT ek bann lezot *tax*, zeneralman ou annan en diskisyon avek zot. E dan diskisyon avek zot, si sa i ganny reflekte dan en Lalwa ou pei, zot respe sa zot. Zot respe sa.

E se pour sa rezon ki nou nou'n pas li la, ki anba VAT sertenman i pa ganny konsidere. VAT pa ganny konsidere konman *turnover*. Alor zot, zot sarz Komisyon lo *turnover*. I devret ganny ekskli. Alor se sa laranzman, se sa direksyon kot nou pe ale.

Lo en peryod azisteman ki nou bezwen pas atraver. Me nou pa pou kapab al lager avek sa bann Lazans pou demann zot rann. Oubyen nou, nou pran larzan ki zot in deza kolekte. Apre nou, nou bezwen rann operater. I pa pou mars koumsa. Be selman i pa en long peryod letan. E lentansyon i deza ase kler.

Mr Speaker, mon lavwa in al en pe. ... donn mwan en pe delo.

Eski i annan – in annan diskisyon lo *tax* ek sa *levy*? Wi in annan diskisyon lo sa *tax* ek *levy*. E eski bannla pou enterpret sa *levy* koman en *tax*? Mon pa krwar sa i en gro problemm ozordi. Mon dir pa

en gro problemm, aköz deza nou pe ganny bann koleksyon ki pe ganny fer ase byen atraver bann operater, parske zot konpran rasyonnal par deryer tousala.

Zot santi poudir ozordi Sesel e parey plizyer Manm in mansyonn-en pandan sa dernyen 2 semenn, nou'n vwar lenpak lanvironnman. E sa lenpak ki ase konsiderab lo nou lekonomi.

Mon pa konn sif ki Gouvernman pou bezwen mete dan Bidze konman Proze Kapital pou refer bann baraz tout otour lakot. Sirtou dan bann landrwa ki'n ganny mansyonnen apre midi. Me mon santi i kapab de dizenn R2 milyon.

Environmental levy i osi i de dizenn R2 milyon ki nou pou anmase. Ziska sa lannen mon krwar nou ti'n *forecast* apepre 70 milyon. Probableman lannen antye i pou bokou plis. Me selman, sa i zis form parti enn bann problemm sanzman klima ki nou, nou bezwen *deal* avek. I pou annan bokou lezot problemm sanzman klima, apard miray, pou nou konstrir.

E alor, nou leksperyans avek diskisyon ek tou bann operater e zeneralman bann dimoun dan Lendistri Tourizm, met en *levy* R25, R50, R75 oubyen R100 lo sak

lasanm, lo sak nwit, i pa ganny vwar koman en sonm ki egzorbitan. I ganny vwar koman en *tax* ki rezonnab. En *tax* ki nou bezwen.

E tou larzan, ki ou apel li *levy*, ki ou apel li *tax*, nou pou bezwen anmanse pour nou protez nou lanvironnman. E alor lo sa nivo, mon pa war okenn gro diskisyon ki nou pou gannnen lo la. Oubyen problem ki nou pou gannnen avek bann operater.

Parey mon ti pe dir, eski nou'n fer sa propozisyon aköz en operater dan renouvlab? Non. Se parske nou bezwen *plan* pour lavenir. Nou bezwen *plan* pour lavenir. Nou santi poudir nou bezwen al ver lenerzi renouvlab.

Parske si nou enport nou 100 mil tonn *fuel* tou le lannen. E mon pa konnen konbyen depan lo pri ki pe koute. I en gro parti nou reveni ki ale zis ladan. E si nou bezwen investir demen pou nou koup sa 100 mil tonn *fuel* ki nou anmennen tou le lannen, nou bezwen fer keksoz. E sa i en premye pa kot nou pe ankouraz bann dimoun pou al dan sa biznes.

Ti annan en kestyon ki ti leve lo, aköz nou pa osi ankouraz sa bann dimoun ki pe fourni bann dimoun ki dan sa biznes? Me Mr Speaker, i annan en diferans ant en dimoun ki fourni avek en

dimoun ki li i pe investir dan sa lenfrastruktir pou fer *PV*.

Parske li sa ki li i aste, si ou pe zis fourni, ou aste ou revann. Ou rekiper deswit. Be si ou pe aste pour ou prop biznes. Ou pe gard sa la, e ou bezwen rekiper sa larzan pandan en peryod letan? I en diferan kalite biznes. Enn i en *retail business* –

E annefe, ler ou fer vini ou bann *pano* napa *VAT* lo la. Alor, i deza annan en konsesyon pour zot. Be selman si ou, ou en dimoun ki pe fourni elektrisite atraver renouvlab, atraver sa lenvestisman, ou pe kout ou larzan ou bezwen al prete ki ou pou repey pandan 10 an. I en gro lenvestisman. I pa parey en boug ki en *retailer*.

Alor, sa boug ki *retailer* i deza annan serten konsesyon li. Sa bann *pano* i deza pa pe pey *VAT*. Alor pour sa investiser – e sa se pa nou ki'n evante, se en pratik ki nou'n vwar dan lezot pei, Ou bezwen annan en keksoz spesyal, parske li i pe al tenir sa investisman pandan en peryod letan. E nou santi poudir sa i rezonnab.

Be vwala Mr Speaker, konman en rezimen, nou pa oule ki *tax* ki nou anmanse i ganny anmase lo *levy* lanvironnman. Nou anvi ankouraz dimoun pou al dan lenerzi renouvlab. E nou anvi

fer keksoz swivan tou sa bann diskisyon ki nou'n fer avek tou bann operater dan nou pei.

Nou'n ekout zot e nou'n tann zot. E nou pe met an pratik bokou bann sizesyon ki zot menm zot in mete. E sa i dan sa Lalwa. Alor mon espere ki nou a ganny sipor lo staz merit. Mersi bokou.

MR SPEAKER

Mersi Vis Prezidan. Bon nou ava apel Manm pou *vote* lo sa *Bill* lo *general merit*. Manm ki an faver lev lanmen silvouple? Mersi. Manm ki kont? *Vote* lo *general merit Financial Laws (Amendment) Bill 2023*, 19 Manm in *vote* pour, 0 kont, 8 in *abstain*. Sa in pase pour *Second Reading*. E Madanm Clerk a fer *Second Reading*.

MADAM CLERK

Mersi Mr Speaker. *A Bill for an Act to amend laws related to revenues and public funds of Seychelles namely the Business Tax Act, 2009, value added tax, 2010, Tourism Marketing Tax 2013 and the Accommodation Turnover Tax, 2022 and to provide for other connected or incidental matters*. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Madanm Clerk. Mon war i annan en pti amannman dan sa *Bill*. Alor nou a pas dan Staz

Lasanble pou kapab *deal* avek li. Dan Staz Komite, *sorry*. Onorab – Lekel ki pou...? Onorab Andre?

HON CLIFFORD ANDRE

Mersi Mr Chair. Bonn apre midi *VP*, Mr Chair e tou bann lezot Manm Onorab e dimoun ki a lekout. Parey ou'n anonse, ankor enn fwa i fer mwan gran plezir pou dir ki menm si nou'n annan bokou *Bill*, me nou vwar ki i annan mwens lamannman letan nou fer bann *meetings*, *ok*.

Mr Chair, lamannman i pou tonm dan *clause* 3 ki pe amann Seksyon 25. So (3A) lo trwazyenm laliny apre '*energy*', nou pe azout '*and the business has a net loss for a tax year*'. Sa i pou fer ki i reflekte ki i deza annan en *tax loss* pou kapab vwar kote i pe ale avek sa *tax loss*. Mersi.

MR SPEAKER

Thank you, sa amannman. Ou le adres lo sa amannman Onorab Pillay, wi?

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Chairman. Dan son leksplikasyon lo sa lamannman ki pe ganny propoze dan Lalwa, *VP* ti dir ki sa *net loss* pa kapab ganny *extended* to en fournisseur. Prezan kestyon ki souleve se nou konnen *currently* poudir i pou annan en *IPP* ki'n preski

fini pare. *We know that there is only one IPP ready right now. Ok?*

Me ou pa'n reponn keston *regarding pricing*, akoz ou'n dir nou se *Energy Commission* ki pou *deal* ek sa. Nou ti a kontan ki nou ganny en konfirmasyon si dan preparasyon *the structure for the net loss period. Which is the 10 years* zot in pran konsiderasyon *the price at which* sa *IPP* pou vann - son *power*.

E dezyenman, prenan kont ki ou'n met li 10 an ler ou pe koz *IPP, what happens* si en *IPP* i osi en furniser? Eski i pou ganny konsidere konman 2 diferan biznes oubyen enn?

Si i osi par egzamp pe vann – mon en *IPP* e mon osi furni sa bann keksoz, eski mon 2 diferan biznes oubyen mon en biznes? *Ok?*

In which case, eski mon *net loss* osi pou ganny *carried forward* par lefe ki mon en *IPP? I mean* – pou fer dimoun konpran, eski si mon pe prodwir lenerzi atraver lenerzi soler, me mon osi vann lekipman e mon en furniser; eski mon *net loss* pou ganny *carry forward* osi?

Oubyen pou annan en distenksyon ant 2 mon 2 konponan? Oubyen mon pou ganny demande pou anrezistre 2 diferan konpanyen? Akoz i

immaterial to sa *amendment*
Mr Speaker, ki nou pe fer.
Mersi.

MR SPEAKER

Panel i kapab adrese? *VP?*

VICE PRESIDENT AHMED AFIF

Mersi Mr Chairman. Mr Chairman, sa dernyen pwen ki ou'n fer konsernan en biznes ki annan plizyer fonksyon enkli *retail*, enkli investir. Mon mazine dan son *tax return* i pou bezwen fer kler ki bout ki annan pou fer avek *return*, e ki bout ki annan pou fer avek sa. E dan son *tax assessment*, se la ki zot pou aktyelman kapab fer sa pwen.

Mon krwar sa i definitivman lafason ki mon krwar *Tax Commission* pou regard sa *issue*. E lafason i pou gete se sa amannman li menm i kler. I koz lo “*If a person carrying on the business of production and generation of solar, hydropower, wind, biomass or any renewable energy*”.

Alor, sa reveni e sa kou ki ale dan prodiksyon lenerzi renouvlab ki pou montre en *loss*. E sa *loss* ki pou kapab ganny tenir pandan 10 an.

Son larestan kou i pou bezwen *split* pou gete ki kou ki al anver son *retail*, e ki larestan reveni ki pa tonm dan sa kad. Mon koumsa mon ti

pou regard li. Be selman sa i en keksoz ki petet SRC a bezwen deside.

Mon asire zot annan bann ka parey. Pa lo *green energy*, selman dan *tourism*. I annan dimoun ki dan *tourism* i fer lezot keksoz. E se lafason ki zot pou get sa. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Onorab Pillay, nou pa pou *argue* lo sa pwen. I annan en leksplikasyon ki'n donnen. Ou annan en lot pwen?

HON SEBASTIEN PILLAY

Mr Speaker, mon pa konnen si ou'n ekout leksplikasyon ki nou'n ganny donnen?

MR SPEAKER

Mon'n ekoute.

HON SEBASTIEN PILLAY

I mean, at least donn mwan *benefit of the doubt* ler mon pe demann en kestyon, san ki ou sey koup mwan avan mon fini demann mon kestyon. Kestyon ki mon'n demande se ki si ou annan en *power producer* ki al ladan, e li in dir ek mwan koumsa poudir ou pou tir sa bout son *income* ki *derive from power producing*.

Be ou definisyon *turnover* pa permet ou pou fer sa, *in regards to* sa *business entity*. I pa permet ou pou fer sa *unless* ki ou annan en distenksyon ki ganny fer. Akoz ou pe kree en

konsesyon pour en *particular kind of business activity*. *Alright?*

Tandis dan *tourism* bann dimoun ki fer par egzanp, pran ki i pe fer bato an menm tan, *each of these segments of the business* i bezwen antre anba en lot *segment* akoz zot bann *activities they are different*. *They are defined as being different*.

Be *in regards to power production and* fournisman, nou pa ankor defini sa sekter parey in ganny definir lo lezot landrwa. So se pour sa rezon ki i enportan ki nou ganny li kler, akoz ou pe donn li 10 an konsesyon pou *carry en net loss forward*. So, i enportan nou klersi. So napa *labour* pwen. Mon bezwen demann sa kestyon. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Anfen, mwan pour mon VP in reponn ki prodiksyon ki aplikab. Me VP, si ou bezwen re adrese? *Yes, VP?*

VICE PRESIDENT AHMED AFIF

Mersi Mr Chair. Mon pa pe repete be selman dan deklarasyon kot SRC, ou *turnover* ou kapab *break li down*. Ou kapab dir sa i annan pou fer ek prodiksyon. Sa i annan pou fer avek *retail*. E bann kou ki asosye avek sa i tel parey.

E zot fer sa distenksyon dan *return*. Sa i kler sa kot SRC. Alor i pa pou en problem pou zot disteng *turnover* diferan *turnover*. E diferan kou.

MR SPEAKER

Thank you. Eski – madanm ki'n lev lanmen...*Legal counsel* mon krwar?

DIRECTOR OF COMPLIANCE
SRC ROSELINE LEPATHY

Bonn apre midi Mr Chair *and* tou Manm Onorab. Si ou permet mwan pran sa, klarifye sa. Ler en biznes i vin anrezistre e i annan diferan kalite aktivite, menm lo sa staz lanrezistremman nou fini donn li diferan *code* depandan lo sa kalite aktivite ki i pe al fer.

Par egzanp la, sa enn dimoun ki la i pou dan *retail*. Alor son *code* pou *retail* anba son *registration*, pou diferan avek sa enn lot *code* kot i pe al fer sa lot aktivite kot i pe al zener lenerzi renouvlab.

So baze lo la, *upon registration*, nou pou'n fini konnen ki mannyer ler i pou *submit* son *return*, ki mannyer nou sipoze tret son soumisyon *return* ek son lenformasyon dan son *return*. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Sa leksplikasyon in ganny donnen par *Director Compliance* dan SRC. Mersi.

Bon, i annan lot...? Onorab Georges?

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Chair. Mr Chair, mon annan 2 pti propozisyon lamannman. Premye lo sa lamannman ki devan nou la lo *clause 3, the new insertion of section (3A)*. Mon annan en pti problemm avek lafason ki in ganny ekrir.

E avek ou permisyon pou fer li lir pli byen, mon ti ava propoz ki sa katriyenm mo “*carrying*” i devret vin “*carries*”. *So that it reads “If a person carries on the business of production and generation”, eksetera “or any renewable energy and the business has a net loss in the tax year and the net loss is not wholly deducted, then it will be carried over”*.

MR SPEAKER

Thank you. Eski *panel* ek ...? Yes, Vis Prezidan?

VICE PRESIDENT AHMED
AFIF

Mersi Mr Chairman. Mr Chairman, mon konpran son largiman. Selman i enportan pou lir li dan konteks ki i pou vin anba – si ou get sa *mother Act, clause 1, clause 2 e clause 3*. E li i vin apre. Petet zis dan sa bann mo adisyonnal ki ou'n azoute la, ler ou dir “*a tax year*”, mon ti a prefere ki ou

fer li kler poudir *it's the previous tax year*.

Akoz pangar ou a pran nenport *tax year* kot ou ti annan en *loss*, e ou a pran sa sonm ou a dir be sanmenm sa *loss* ki ou pe *carry forward*. I ti a pli bon ou pran sa enn *of the pre...*Konmsi nou gard ou parol ki ou'n azoute – ou bann mo ki ou'n azoute. Selman dan plas “*a tax year*” - “*the previous tax year*”.

MR SPEAKER

Klarifye mwan. Si mon konpran byen, Onorab Georges in sanz “*carrying*” to “*carry*”. *Is that correct?* Tandis ki lot amannman “*for a tax year*” sa, sa bout ki ti ganny prezante par Onorab Andre. *Am I correct? Yes, VP?*

VICE PRESIDENT AHMED AFIF

Si mon ganny li byen, sa ki Onorab Georges pe propoze se i dir “*If a person carrying on the business of production and generation of solar, hydropower, wind, biomass or any renewable energy*”.

Apre i azoute a sa pwen “*and the business has a net loss for a tax year*”. Apre i kontinyen “*and the net loss*”. Mon *ok* ek sa mwan, eksepte ler ou dir “*and the business has a net loss for a tax year*”. Mon dir “*for the previous tax*

year”. Se tou. Me selman mon dakor avek.

MR SPEAKER

Ok. Manm i annan okenn lopinyon? Onorab Georges? Mon krwar nou pe koz lo 2 diferan keksoz Mr Chair. Mon napa problemm avek “*for the previous*” – *whatever,*” *previous tax year*”. Me sa fodre Onorab ki pe *propose* sa lamannman i *move* sa lamannman. *Which is fine as far* ki mwan mon konsernen depandan lo sa ki Lasanble i krwar.

Me mon kestyon *was not about the substance but about the form*. E mon pa war li i lir byen si nou dir “*if a person carrying on the business and the business as a net loss*”. *It doesn't flow*.

Whereas “if a person carries on the business and the business has a net loss” flows. Se sa ki mon ti anvi propoze to *make it flow better*.

MR SPEAKER

Thank you. Nou annan 2 bout la. Nou annan 2 bout. Annou rebran ankor. Onorab Andre, *panel* pe propoze ki “*for a tax year*” i devret vin “*for the previous tax year*”. Eski ou, ou le azout sa dan ou lamannman pou Manm konsidere?

HON CLIFFORD ANDRE

Egzakteman. Prenan konsiderasyon sa leksplikasyon i fer bokou sans “*for the previous tax year*”.

MR SPEAKER

Yeah, ok. Okenn Manm i annan komanter lo la? *Sorry?* Ou annan komanter lo la Onorab Pillay?

HON SEBASTIEN PILLAY

Wi, Mr Chairman. *But in this case then* i pa fer sans pou met sa *within* seksyon 25. *It is better you have a whole new section 25(A) rather than* met li *within* section 25 manner i pe lir konmela. Akoz section 25 sa Lalwa i pe koz lo *loss carry forward*. *Right?*

E prezan section 25(3) i pe koz lo “*a net loss is not wholly deducted under subsection (2)*”. E la i dir ou “*cannot be carried forward for more than five tax years*”. I fer sans la.

Be la nou pe kree en *subset* pour en kategori biznes. Ou konpran mwan? So, mon krwar i pa fer sans pou vin met li la. E pou zwenn sa bann lamannman ki pe ganny propoze, *it is more prudent rather than* pou dir 25(3)(a) ou fer en *whole new section 25A*.

Akoz si ou regard – regard 5 – regard 5 akoz *then* ou pou annan laplikasyon *for*; “*if a business has a net loss*

carried forward and is section for the non tax year the loss ... is deducted first, Ou konpran?

Sa bann laplikasyon i vin anba la. Mon pa konnen si lentansyon sete pou kree en kondisyon separe pour en biznes ki en *power producer*. Or pou *deal* avek *loss carry forward* an sa ki konsern en *power producer*. Sa ki petet nou bezwen ganny en klarifikasyon. Mon pa war li fer sans pou antre la *at (3A)*.

MR SPEAKER

Thank you. Mon a zis fer remark ki remet en nouvo Seksyon i vin en *major new amendment*. I vin en *major new amendment* pour nou al re formil en nouvo seksyon. VP, ou kapab adrese kote nou'n arive?

VICE PRESIDENT AHMED AFIF

Mr Chairman, mon konpran sa ki Onorab pe propoze. Selman mon pa war okenn difikilte pou enkli li la. Akoz si ou get 5 osi “*if a person carries on more than one business this section applies separately to each business*”.

Me selman (3A) ki nou pe azoute, i tre spesifik li e i tonm anba *loss carry forward*. E pour sa biznes ki pou enterpret Lalwa e pou li konnen egzakteman kwa ki i kapab *carry forward*, i kler. Si

ou met li anba (3A), ou met li anba 25, i kler pour li. I pa kree okenn konfizyon dan okenn landrwa.

Alor mwan mon napa problem pou enkli li parey nou'n amande. Savedir "*if a person carries on the business*". Apre kot ou met "*and the businesses and net tax loss for that previous year*". Mon krwar nou *ok* e nou enkli li anba 25. Mersi.

MR SPEAKER

Ok. Onorab Andre?

HON CLIFFORD ANDRE

Mr Chair, an vi ki nou war lozik e mon'n *move* sa lamannman, mon ti a demande ki nou pran en *vote* avek ou permisyon lo sa lamannman. Mersi.

MR SPEAKER

Well, nou pou bezwen pran en *vote* lo sa lamannman, parske mon *still* konsidere poudir pou refer en Seksyon i refer formilasyon sa Lalwa. E *panel* in dakor poudir zot pa war okenn problem dan mannyer in ganny mete la. So, nou a kontinyen avek. Onorab Pillay, mon pa kapab prolonz sa deba. Nou bezwen pran sa lamannman ki la devan nou.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mr Chairman, mon'n lev mon lanmen.

MR SPEAKER

Ou'n lev ou lanmen, *ok*. Mon a permet ou adrese, me selman mon'n dir ou pou dir nou pou kontinyen avek sa *wording*.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mr Chairman, mwan mon pa kapab sanz *wording*, aköz mon napa en mazorite pou sanz *wording*. Sa ki mon kapab fer se kosyonn sa ki mon war pa anliny.

MR SPEAKER

Ok.

HON SEBASTIEN PILLAY

Sak keksoz ki mon dir se ou ki pe reponn. Pour larestan dimoun ou fer *panel* reponn. Les *panel* reponn ler mon dir! Sa ki mon pe demande se ki ou annan en seksyon 5 ki dir ek ou koumsa; sa seksyon i aplik *for more than one business*. Mon pe sey konpran sa.

Nide deryer prezantasyon e merit ki nou'n *vote* nou'n ganny dir pou dir nou pe fer en distenksyon pour bann *Independent Power Producer*. So, mon ti ava ekspekte anba nou Lalwa nou pe kree en distenksyon. Be nou'n pran sa nou *lop* li in dan sa Seksyon an antye. So se sa ki mon ti a kontan ganny en leksplikasyon.

Vis Prezidan pa pou reponn mwan aköz en Vis

Prezidan e ou, zot pa enterese ek okenn komanter ki Lopozisyon i fer. So, konmsi sey fer nou konpran akfer nou...?

MR SPEAKER

Mon a fer ou konpran, wi, silvouple! Mon a fer ou konpran. Ou'n poz en sityasyon. Ou'n poz en kestyon. *Panel*, Vis Prezidan in reponn. In reponn en fwa. In reponn 2 fwa. Ou'n re demann ankor menm zafer.

Mon'n dir pou dir sa ki ou pe dir i konplik mannyer sa Lalwa i ganny ekrir la. E alor mon pou pran amannman ki'n ganny propoze. Onorab Andre in *move* en amannman. Onorab, *move* ou lamannman ganny adopte silvouple.

HON CLIFFORD ANDRE

Mersi Mr Chair. Mr Chair, mon pe *move* ki lamannman swivan i ganny *vote* lo la ki pou aparet dan 3A. Mon pou lir li antye “*if a person carrying*”, oubyen nou'n met “*carries*”.

MR SPEAKER

Sorry, sa sanzman osi *VP* in fek *acknowledge*. Ler in relir li in dir “*if a person carries on a business*”. So, ou kapab – si ou dakor, ou kapab *accommodate* li.

HON CLIFFORD ANDRE

Yes. “If a person carries on the business of production and generation of solar, hydropower, wind, biomass or any renewable energy and the business has a net loss for the previous tax year and the net loss is not wholly deducted under subsection (2), the amount not deducted is carried forward to the next following tax year” and applied as specified in subsection (2) in that year, and so on until the loss is fully deducted, but no loss shall be carried forward for more than ten tax years after the year in which the loss was incurred.”

MR SPEAKER

Ok. Onorab Andre in lir sa paragraf antye enkli son amannman ki i pe propoze. Eski son amannman i ganny segonde? Onorab Hoareau?

HON JOHN HOAREAU

Mersi Mr Chair. Mon pe segonn sa lamannman, mersi.

MR SPEAKER

Nou a *vote* lo sa amannman. Manm ki an faver lev lanmen silvouple? *Thank you*. Manm ki kont? Bon sa amannman in ganny aprouve. Lo sa amannman dan Seksyon 25(3)A ki'n ganny anmennen par Onorab Clifford Andre, 21 Manm in *vote* pour, 0 kont e 8

in *abstain*. Okenn lot amannman, Onorab Georges?

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Chair. E mon konnen ki mon pe debout ant nou Lasanble avek dite, alor mon pou fer li kourt. Mr Chair dan *clause 6 ek 7* dan definisyon *turnover*, dan tou lede mon annan en propozisyon ki mon ti a kontan met devan *panel* pour zot konsiderasyon.

In the definition of turnover just for the legal draftsperson. In the definition of turnover in clauses 6 and 7 its exactly the same wording. The - in line 3 of clause 6(g)...

I beg your pardon. In line 4 "for the provisions of services." I would suggest that "provision should be in the singular - "for the provision of services" in both places rather than "provision of services". Thank you.

MR SPEAKER

Thank you. Panel i annan okenn komanter? Ok, VP in nod. Accepted. That's it. Onorab Andre, nou'n fini avek amendment?

HON CLIFFORD ANDRE

Wi, Mr Chair. Sa ti sel lamannman ki nou ti annan.

MR SPEAKER

Ok. Thank you. Dan sa ka nou'n pare pou nou pas dan Staz Lasanble pour nou pran Formal Third Reading. Nou a ganny Mosyon pour Third Reading silvouple?

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, annakor avek *Order 76* nou *Standing Orders*, mon *move* ki *the Financial Laws (Amendment) Bill, 2023 as amended* i ganny lir en Trwazyenm Fwa. Mersi.

MR SPEAKER

Sa Mosyon a ganny segonde silvouple. Onorab Sandy Arissol?

HON SANDY ARISSOL

Mersi Mr Speaker. As amended i ganny segonde. Mersi.

MR SPEAKER

Thank you. Nou a vote lo Bill pour Third Reading. Manm ki an faver lev lanmen silvouple? Manm ki kont? Lo Formal Third Reading Financial Laws (Amendment) Bill, 2023 as amended, 21 Manm in vote pour, 0 kont, 8 abstansyon. Bill in aprouve par Lasanble. Madanm Clerk a fer Third Reading.

MADAM CLERK

Mersi Mr Speaker. *This Act may be cited as the Financial*

Laws (Amendment) Act, 2023.
Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Madanm Clerk. *Ok, Bill* in pase par Lasanble. Nou annan ankor en *item* pou pran. Mon war li konman en *item* kourt me selman nou a war ki mannyer i ale.

Nou a pran en poz la. Selman si zot permet mwan, mon a fer en poz ase kourt. Nou a retournen 4:05– nou a retournen 4:05 e pou rebran. E mon remersye bann zofisye ki pe kit nou. E mon krwar sa i Ms Lopathy, Ms Labiche. *Sorry* mon pe byen regarde la? *Ok.* E osi Mrs Joymon. Mersi bokou pour zot partisipasyon. Nou a rebran 4:05. Mersi.

(BREAK)

MR SPEAKER

Nou pe avanse lo *Beneficial Ownership (Amendment) Bill, 2023.* Nou annan nouvo *panel* e – *well*, mon *welcome back* Vis Prezidan e osi Mr Patrick Payet. Me nou annan osi Ms Bryna Felix, *Manager Policy* dan *Financial Services Authority.* Ms. Effie Laporte, *Manager Legal Financial Services Authority.* E osi Ms Anita Naidoo, *Director AML/CFT Unit.* E *Assistant Legislative Drafter* Ms. Donna Mughaniri.

Byenveni. Me selman nou bezwen retourn an aryer en pti gin e fer Mosyon pou *wave 7 days’ notice* pour nou kapab pran sa *Bill.* Onorab Georges?

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Speaker. Bonn apremidi bann dimoun ki pe zwenn nou pour premye fwa apremidi.

E Mr Speaker, anba *Order 97(1)*, mon pe rod ou permisyon pour mwan *move* en Mosyon pou sispann *Order 69(2)* pou permet ki sa *Bill Beneficial Ownership (Amendment) Bill, 2023* i kapab ganny lir en Dezyenm Fwa. Malgre ki 7 zour pa ankor pase depi ki’n ganny lir pour Premye Fwa. Mersi.

MR SPEAKER

Mon a ganny segonnman pour Mosyon. Onorab Sandy Arissol?

HON SANDY ARISSOL

Bonn apre midi ankor enn fwa Mr Speaker. Mosyon Onorab Georges i ganny segonde. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Manm a *vote* lo sa Mosyon silvouple. Manm ki an faver lev lanmen? Manm ki kont? Lo Mosyon pou *wave 7 days’ notice* pour *Second Reading Beneficial Ownership*

(Amendment) Bill, 2023 – 20 Manm in vote pour, 0 kont, 7 abstansyon.

Be, Mosyon in aprouve e nou kapab prosede avek sa Bill. E nou a pran Mosyon pour *Second Reading* prezan. Onorab Georges?

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, anba Order 69(2) nou *Standing Orders*, mon move ki *the Beneficial Ownership (Amendment) Bill, 2023* I ganny lir en Dezyenm Fwa. Mersi.

MR SPEAKER

Nou a ganny segonnman. Onorab Arissol?

HON SANDY ARISSOL

Mosyon i ganny segonde. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Nou ava apel VP pou fer prezantasyon sa Bill.

VICE PRESIDENT AHMED AFIF

Mersi bokou Mr Speaker. Bonn apre midi Mr Speaker e tou bann Manm Onorab, e bann *Leaders'* Lasanble Nasyonal e tou dimoun a lekout.

Mr Speaker, mon pe vin devan Lasanble pou prezant lamannman dan *Beneficial Ownership Act, 2020*. Parey

zot mazin, an Desanm 2022 1 an pase, nou ti prezant lamannman dan seksyon 5(1)A pou enkli dan rezis *Beneficial Owner* Nimero Idantite Nasyonal e Nimero Idantifikasyon Tax – sa ki nou apel *TIN*, en *Beneficial Owner*.

Nou ti fer provizyon tranzisyonnèl ki pou donn sa ki nou apel *legal persons* e *legal arrangements* 12 mwan pou zot vin an konformite avek nouvo lobligasyon anba Seksyon 5(1)A. E sa i sipoze vin anfans a lafen Desanm 2023. Lafen sa mwan.

Mr Speaker, Lendistri in war li dan en pe difikilte pou fer sir ki zot ganny tou lenformasyon nesese ki i bezwen. Zot in osi anmenn detrwa konsèrn ki enkli premyerman, en kourt dele letan ki mwens ki 6 mwan pou kree sansibilizasyon ki enkli ledikasyon, e donn lenformasyon avek Lendistri kliyan.

Permet modifikasyon bann sistenm e prosedir bann CSPs pou kolekte bann nouvo lenformasyon adisyonnèl. Kolekte e verifiye sa bann nouvo lenformasyon. E dezyenmman, napa Lezislasyon pou protez lenformasyon dan Sesel. E avek laprouvasyon *Lalwa Data Protection* ki fek pase Lendi, sa konsèrn i ava ganny adrese.

Alors, Lotorite in war li neserer pou donn Lendistri ankor 12 mwan. Ki vedir ziska Desanm 2024 pour sa ki nou apel *legal persons e legal arrangements* vin an konformite avek nouvo lobligasyon anba seksyon 5(1)A.

Sa lamannman dan Seksyon 5(1)A i reste enportan akoz en tel nimerò i fasilite idantifikasyon en dimoun. E dan ka kot en ziridiksyon pa fer provizyon pour Nimerò Idantite Nasyonal pour son bann sitwayen, sa ziridiksyon pou omwen bezwen annan sa ki zot apel en *Tax Identification Number*.

Alor Mr Speaker avek sa, mon demann sipor Lasanble Nasyonal pour sa Prozedlwa *Beneficial Ownership (Amendment) Act, 2023* pour zot konsiderasyon e laprouvasyon. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Vis Prezidan. Nou ava ouver lasal pour entervansyon bann Manm. Eski nou napa okenn entervansyon? Onorab Pillay, ou le adrese? Wi?

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Chairman. Enn bann rar moman dan lavi Mr Chairman, se ler ou ganny prouve ki sa ki ou ti dir ti korek. Malgre tou kritik, ou'n

kontinyen dir menm keksoz. Malgre kalonmni, malgre latak ou'n dir e repete. E finalman sa ki ou'n dir i *turn out* pou vin en realite.

Mon konmans koumsa Mr Speaker, akoz i a fer plis ki – mon'n perdi kont mon menm konbyen fwa menm ler sa Lalwa ti pe pase, nou ti alert Gouvernman lo lenposibilite sa latas ki ti'n set son lekor pou *ensure compliance* avek sa provizyon Lalwa.

Mon servi sa term lenposibilite Mr Speaker akoz sa i pa konsern zis *FSA*, me i osi konsern *FIU* ki li i pe *populate Beneficial Ownership Register* an sa ki konsern bann *domestic companies*.

Pour lenformasyon Lasanble Mr Speaker, *as we speak* la, ni menm 50poursan bann konpanyen domestik pa ankor *fully compliant* avek *Beneficial Ownership Register*. Mon prezimen ki sa poursantaz i bokou pli ba ki 50poursan.

E ler nou ti met sa pwen devan ou konman Chairman dan *Committee Stage*, ou ti refize les nou fer sa komanter avek Minis pour Finans angiz ki nou ti pe *obstruct* travay Lasanble. E i lo rikord. Mon kapab *provide* ou osi avek levidans *video*.

Mon war li enteresan ki Gouvernman in vin avek sa lamannman. Me dan labsans

okenn leksplikasyon ki zot pou fer pou ankouraz bann lakonpanyen pou *comply* avek sa rezis, mon annan gran dout ankor enn fwa Mr Speaker, ki sa peryod 12 mwan ki'n ganny donnen pou satisfere legzisans ki sa Lalwa *Beneficial Ownership* li menm pe anmennen.

Annou pran sa 2 konteks Mr Speaker. Premyerman ou annan bann lakonpanyen ki servi bann CSPs, bann *Corporate Services Provider* ki zot lofis i atraver lemond partou. E ki kontak pou ganny lenformasyon, en pwen ki nou ti fer dan deba lo sa Lalwa. E enn bann rezon aköz lo kote *United Seychelles* nou pa ti vote lo sa Lalwa. Sete zisteman aköz nou ti annan konsern serye lo si Gouvernman pou kapab *ensure compliance* avek sa Lalwa.

Mon ti a kontan alors dan son *summing up*, dan son *Right of Reply* si Vis Prezidan i kapab dir nou ki bann mezir zot in met an plas? Ki bann striktir zot in sanze pou *ensure compliance* avek sa Lalwa?

E ler nou vin lo *compliance* avek sa Lalwa Mr Speaker, sirtou seksyon 5, nou bezwen pran konsyans Mr Speaker ki lenformasyon ki pe ganny demande i kapab tre difisil pour bann antite *provide*.

Mon dir kapab tre difisil aköz mon pe fer en konparezon avek en *domestic company* - en konpanyen ki anrezistre Sesel, ki la deza nou pe ganny difikilte pour nou fer li antre lo sa *Beneficial Ownership Register*.

E pour mwan mon krwar i annan en mankman dan lafason ki nou *ensure compliance*. E dan posibilite pou kapab *ensure compliance* avek sa provizyon Lalwa.

I neserer Mr Speaker, ki a provizyon lamannman i pase ozordi. Aköz si i pa pase, bann lakonpanyen ki pa ankor *comply* avek sa provizyon, pou an defo avek sa Lalwa. E lefe ki zot pou an defo ek sa Lalwa, i pou annan lenplimantasyon bann penalti ki Lalwa in prekonize oubyen Lalwa in defini, pour sa *non-compliance*. Oubyen pour lefe ki zot pa annord avek sa Lalwa.

Mon lenkyetid i pour bann konpanyen lokal. E mon ti a kontan Vis Prezidan i kalifye pour bann konpanyen lokal pou asire ki dan sa konteks kot nou pe koz lo sa *Beneficial Ownership Register* ki reelman *by* sa peryod ki nou'n donnen - sa 12 mwan, nou pou war si ou le en sanzman ki'n ganny fer dan lakantite konpanyen ki'n vin *compliant* avek sa Lalwa.

E la Mr Speaker, mon pe koz partikilyerman lo sa seksyon 5. E 5(1)B sirtou Mr Speaker, kot i koz lo “*details of each Beneficial Owners beneficial interest*”.

E si nou konpran byen sa *landscape* bann konpanyen e bann endividi ki annan *beneficial interest*. Sirtou an sa ki konsern bann konpanyen ki FSA pe *deal* avek, i pou en pe difisil sa latas pou zot kapab akonpli. I pou en pe difisil.

So ti ava bon dan sa konteks ki VP i dir nou egzaktaman konbyen bann lakonpanyen ki'n *comply*? Konbyen ki reste ki pa ankor *comply*? E ki bann lezot mezir ki Gouvernman i anvizaze pran pou ede ki nou *ensure compliance* avek sa provizyon Lalwa.

Akoz sa Lalwa i annan en konponan enportan dan sa konteks *deal* avek AML/CFT ouswa *Anti-Money Laundering*. Oubyen pou *counter the financing of terrorism*. Akoz apre tou, dan en fason pli senp an sa ki konsern en konpanyen ki anrezistre Sesel, me ki kapab annan en lofis *La Suisse* oubyen dan en lot pei, okenn antite legal pou le konnen si enn son bann *beneficial owners* pa en dimoun ki aktivman pe donn finansman pou *terrorism*.

An sa ki konsern en konpanyen lokal, i pou enportan pour bann antite legal konnen si napa okenn endividi ki annan en lentere benefisyer dan en lot lakonpanyen. Kot i probableman pa pe deklar son *earnings*, pa pe pey *tax* oubyen bann lezot konponan legal ki en dimoun i bezwen *comply* avek ler ou antre dan sa domenn biznes.

Alors Mr Speaker, mon ava ekout sa ki Vis Prezidan i annan pou dir nou lo ki bann mezir zot pe met an plas. Mon konnen i en sekter ki Vis Prezidan i konpran tre byen. Apre tou ou ti la ler SIBA ti formen.

E avek legzizans letan, mon kontan ki en pwen ki nou'n deza argimante lo la nou de se ki evantyeleman nou pou bezwen annan en deklarasyon bann *beneficial owners*. Sorti kot deklarasyon kot ou fer zis lo direkter bann lakonpanyen. Me deklare lekel bann dimoun ki *ultimately* anfen kont benefisyer *from* bann lakonpanyen.

Alors Mr Speaker, i pou neserer – e mon dir i pou enportan ki Gouvernman i kapab lans en mesaz kler lo ki bann mezir i pou pran. FSA i ava *deal* avek son konponan bann CSPs. Me an sa ki konsern *domestic companies*,

ki bann mezir ki zot pou pran pou siport travay ki *FIU* osi pe fer pour li kapab asire ki bann konpanyen domestik osi i *comply* avek sa rezis parey i devret, e Lalwa i demande?

Alors Mr Speaker, mon krwar parfwa i neseseur pour nou ekout tou dimoun ler nou prezant en konsey. Annou pa zis pran en Lalwa konman i en tre bon Lalwa. Me annou regard bann difikilte ki pou annan dan lenplimantasyon en Lalwa.

Mon remerci ou pou donn mwan laparol Mr Speaker, e mon ava atann Vis Prezidan pour li koz lo bann mezir ki pe ganny pran pou asire ki sa peryod 12 mwan i en peryod ki nou kapab *ensure compliance* avek sa Lalwa.

E si sa 12 mwan i realistik par rapor avek difikilte pou ganny sa bann lenformasyon ki nou bezwen gannyen. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Henrie in demann laparol?

HON GERVAIS HENRIE

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi tou dimoun. E *welcome* bann dimoun ki fek zwenn nou. Mr Speaker, sa lamannman i pe fer en keksoz. Se pou ankor enn fwa vin devan sa Lasanble, *panel* ki la donn ankor zot letan, zot zefor

pou asire ki bann lenformasyon lo *Beneficial Ownership* dan nou pei i korek, i azour, i presi. E ki tou bann Lotorite konsernen i annan sa lenformasyon dan zot posesyon.

Letan Lalwa *Beneficial Ownership* ti ganny amande an 2022, koman parti zefor kontinyel Sesel pou ki i lo en standar enternasyonal, Sesel ti volonterman swazir pou enkli nimero kart idantite – *NIN* avek nimero idantifikasyon *tax – TIN* pou ed plis idantifye bann *beneficial owners*.

E sa i ti en lanbisyon nasyonal ki nou koman en Lasanble ki krwar dan latransparans, ki krwar dan rann kont, nou merit ankor ozordi *champion* e ankouraze.

Swivan sa ti annan en pe konsern par Lendistri pou zot met zot bann lenformasyon azour. E ti annan en sekter partikilye. *the Fiduciary Services Sector* ki ti eksprim serten konsern. E dayer parey *VP* in mansyonn-en, zot ti fer resorti labsans pour *Data Protection Act* ki sa semenn Lendi mon krwar. Nou'n fer pase.

Donk, nou pe ede menm nou. Lasanble pe ede. E Gouvernman an partikilyerman Minister Finans e son bann partener i kontinyen fer zot par. E i ti osi

enportan pour zot konnen poudir i annan bann gidans kler lo ki fason sekter i merit fer sa.

E parey VP in dir, zot in eksprim konsern ki dan les pas 6 mwan, ti mank zot letan pour zot kree sa ledikasyon e konesans pou propaz lenformasyon parmi lendistri e kliyan. E permet bann *service* – bann *Corporate Service Providers* met bann sistenm neseler an plas pou kolekte lenformasyon neseler. E pli enportan, ler zot in kolekte, pou verifeye ki sa bann lenformasyon adisyonnèl i kredib.

Alor, souvandfwa nou koz lo konsiltasyon Gouvernman pa ekoute. Be in en propozisyon Lendistri pou fer sa *extension*. E Gouvernman in ekoute. Alor, donn ankor en *extension* 1 an. E savedir sa i pou vin - son *deadline* la i le 30 Desanm 2024.

E sa propozisyon in ganny sipor *technical Anti-Money Laundering and Countering the Financing of Terrorism Committee*. E osi *National Anti-Money Laundering and Countering the Financing of Terrorism Committee*.

Now, Mr Speaker letan FIU ti vin la, mon rapel byen akoz mon ti demann Mr Rampal en kestyon lo

poursantaz bann lakonpanyen ki'n met zot lenformasyon. E dan liv Bidze, bann *non-domestic entities* i annan 41 mil 916 ki reprezant 93.24poursan lakonpanyen ki'n donn zot lenformasyon. Sa i bann *non-domestic entities*.

Aprezan pour bann *domestic entities*, nou'n war lo televizyon ti annan lanons toulezour, vin devan, vin donn ou bann lenformasyon. E mwan mon konn bann zanmi ki'n apros mwan. Ki'n demann lenformasyon avek mwan ki mannyer pou fer akoz zot in ale - bann *NGOs*, bann sa, pou donn lenformasyon *Beneficial Ownership*.

Now, this is where mwan mon *upset!* Akoz koman Lasanble nou, nou merit pe dir avek bann bann dimoun, be i ou responsabilite. Apre tou sa i pa *about* mwan ouswa ou. *It's about the country!* Nou bezwen – nou repitasyon, nou standar ki mannyer lemonn i get nou poudir nou en pei ki *compliant*. Akoz i annan en kestyon ganny *blacklisted* sa bann zafer.

So nou, nou bezwen anvoy en mesaz e en mesaz pozitiv, dir avek tou dimoun – parey mon pe dir, *panel* la pe fer zot par. Nou, nou fer nou par ankor ki nou ankor pe travay apre Bidze pou pas sa Lalwa, pou donn zot *the extension*.

Now the onus is on the industry. E tou dimoun konsernen, fer ou par, vin devan, donn ou lenformasyon.

E se sa menm si nou donn ankò en *extension* 1 an, eski sa peryod pou ase? Akòz i annan en dimoun li ki pou deside pou reste deryer. E mwan mon pe dir ek li mon pou toler li fer sa. E mon pe dir ek li ozordi poudir, non i bezwen vin devan.

Vin devan asire ki bann lorganizasyon parey *FSA, FIU* i ganny tou zot sipor neseler. E ki alor nou a kapab vwar Sesel bouz de lavan. Ler nou *extend* sa letan la, nou pe donn lendistri ase letan pou anmas lenformasyon. Verifye sa lenformasyon ki i korek. Minimiz lerer lo Rezis *Beneficial Ownership*.

E ekstansyon sa letan i ava fer sir ki i annan *the quality of information* e ki Sesel i ava ganny regarde dan en bon fason. *In fact*, Mr Speaker, ti annan en moman ki ou pa ti dan pei, e ti annan en lorganizasyon enternasyonal – *Open Government Partnership* mon krwar, ki ti vin Sesel. E zot ti zwenn avek mwan.

E dan konversasyon, mon mansyonn avek *the head of the delegation* akòz zot i ti pe koz lo sa zafer...Prezan mon dir li, be Sesel nou'n pase *and she was surprised*. I pa ti konnen poudir Sesel in enn

parmi sa bann pei Afriken ki'n pase *Beneficial Ownership Act*.

I dir be sa i en – *it's a a great achievement* ki fodre nou koz plis lo la dan kominote enternasyonal pou fer konnen poudir sesel, vwala en pei ki pe non selman koze, me met an pratik bann mezir latransparans, rann kont e bon gouvènanans.

Be selman koman Lasanble, nou osi bezwen kontinyen ankouraz - dabor bann lakonpanyen i bezwen annan *compliance officers*, pou fer sir ki sa travay i ganny fer. E la en landrwa kot nou merit fer sa byen.

Mon koleg Onorab John Hoareau, dan son prezantasyon letan sa Lalwa ti vin devan Lasanble an 2022, i ti donn en legzanp kler kote nou kapab – se dan pos segonder la.

Sa lekol *back in the day* i ti apel *Business Studies*. Be mon krwar la in sanz non la. *SBFA* mon krwar i apele? *Not so sure* ki son *acronym* i *stands for*.

Seychelles Business Academy. *That's what* zot dir mwan i apele. Be laba nou kapab entrodwi en *module* ki i annan bann etidyan ki kapab pran sa zafer *compliance* la e vin bann *compliance officers*.

So, ankò enn fwa, mwan e mon bann koleg isi, tou bann zefor ki pe ganny fer pou

amelyor en Lendistri, pou amelyor *standing* nou pei, pou amelyor bann pilye demokrasi dan nou pei konman en pei modern an term latransparans, rann kont, bon gouvernans, mon pou lev mon lanmen ankor pou donn Lendistri *the extension they need*.

Be selman aprezan nou letan nou'n fer nou par, zot, zot bezwen prezan *live up to* lekspektasyon e legzizans ki Lalwa i demann zot.

Setadir zot bezwen vin devan, *comply* e donn lenformasyon neser ki pei nou tou ansanm nou ava bouze, nou a kapab vin konpetitiv. Ganny pran o serye e ganny pli bon regar parmi kominote enternasyonal. Se sa mon lapriyer ozordi Mr Speaker. Mersi bokou.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Georges?

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, tre briyevman, mon osi mon pou dakor avek bann dimoun ki'n koze ki dir ki sa Lalwa i esansyel, i neser ki nou annan en *Beneficial Ownership Act* aköz se direksyon – *the direction of travel* ki lemonn pe pran.

Kot bann biznes, sirtou bann biznes *offshore*, e nepli

kapab viv anba en *cloak of secrecy*. E nou bezwen annan *quelque part* pou servi kan i annan bezwen en landrwa, en repozistwar kot nou konnen lekel ki *the ultimate Beneficial Owner* of sa bann antite.

E nou ti konnen ki nou tou dan Lasanble – mon krwar tou lede kote latab a sa moman ler Lalwa ti vin devan Lasanble, nou tou nou ti konnen ki i ti pou en gro defi aköz i konplike. E ki mannyer ou *enforce* en keksoz koumsa kot parey Onorab Gervais Henrie in dir, dan gran parti i depan lo en dimoun pou fer en *voluntary declaration*?

E nou pa kapab zis *strike-off* bann lakonpanyen ki pa pe *comply*, aköz nou depan lo sa konman en parti nou Lendistri dan Sekter Finansye. Donk, nou'n bezwen balans en pe sa de kote.

Dezyenm rezon ki nou ti konnen sa ti pou en *challenge*, se ki nou annan plizyer kategori *legal entities* oubyen *legal arrangements*. E mon konnen mon'n deza dir devan sa Lasanble, nou'n annan *challenge* avek bann lasosyasyon par egzanp.

Mwan mon form parti *Island Conservation Society*. E mon rapel nou ti pe rode, be lekel *Beneficial Owner* of en Lasosyasyon Saritab ki pa pe fer okenn profi e ki napa en striktir *pyramidical* avek en

dimoun ki asiz anler? E ti en problem.

Nou'n ale finalman nou'n rezourd. E tou bann manm sa lasosyasyon zot tou zot *the beneficial owner*.

Mon rapel ler Mr Bernard Pool ti vin administrater *Air Seychelles*, sete li ki ti vin *beneficial owner Air Seychelles* pandan sa peryod letan malgre ki SS Payet i ti – swa li, swa en dimoun dan son Minister ti en *shareholder* ladan.

Donk sa se bann *challenge* ki nou'n bezwen fer, me nou'n arive. Nou'n arive fer en bon pe travay. Sa i pa oule dir ki nou *complacent. Far from it*.

Nou devret – e mon krwar nou pe fer li, i devret annan en pe plis – nou bezwen *crank up* en pti pe plis travay ki nou fer pou fer sir ki *the Beneficial Ownership Register* i ganny *populate* pli vit. E ki nou ariv otan ki posib a lafen sa parkour.

Donk otan letan ki nou kapab donn dimoun tout an fer zot mazine ki Gouvernman pa kapab nek tou le-z-an vini *extend* en pe letan. *At some point* nou pou bezwen en pe pli sever. Me sa *c'est un – parey Franse* i dir, *c'est un travail de longue haleine*. Nou ti konnen ki i pa ti pou vin vit.

E la Mr Speaker, mon ti a kontan – aköz nou bezwen

regard en keksoz dan tou son globalite. I byen – i byen ki serten Manm in sonn laklos pou dir, annou fer sir ki letan ki nou donner i apropiye. Aköz i pa byen ki tou le-z-an oubyen tou le 2 an nou vin devan Lasanble e nou *extend* letan.

Be selman nou bezwen met responsabilite kot i ete. E mon pa aksepte ditou ki sa Gouvernman i pou bezwen pran tou responsabilite, pou lefet ki nou'n vin devan Lasanble ankor en fwa pou demann en ekstansyon letan.

E mon dir sa pour en rezon tre senp. Se ki *the Beneficial Ownership Act* li menm, ler i ti ganny pas devan sa Lasanble, i ti an Mars 2020. Mars 2020! E an Mars 2020, Onorab Wavel Ramkalawan, VP Afif, mwan e plizyer lezot dimoun, nou ti asiz la kot Serzan i asize. Nou ti dan Lopoziyon dan sa Lasanble.

Nou ti la dan Lopoziyon dan sa Lasanble. Lo sa kote latab, bann – lo sa kote latab, sa Gouvernman ki ti anmenn sa Lalwa. Ou konnen konbyen letan zot ti donner Mr Speaker? Mars 2020 *assented* to le 5 Mars 2020. Donn ziska Zanvye 2021. Sa se Gouvernman *US* sa ki pe dir ozordi; Nou ti'n dir zot, zot pa'n donn ase letan!

(laughter)

HON BERNARD GEORGES

Zot, ni 1 an zot pa'n – *in fact*, non selman ni 1 an zot pa'n donneren. Zot in fer *commencement notice* an Out - le 28 Out 2020. Donn 5 mwan pou *comply*, apre zot vini zot dir, nou ti'n dir zot, zot pa ti pou ganny ase letan. Nou ti'n dir zot, zot pa ti pou ganny ase letan.

(Interruption)

HON BERNARD GEORGES

Ou war Mr Speaker, nou tou nou ansanm dan sa lager. Nou tou nou ansanm dan sa lager. I annan serten moman dan nou listwar kot nou pou bezwen *join forces*. E sa set enn sa bann lenstans kot nou bezwen dir keksoz egzaktman manner zot ete.

Kot nou bezwen – parey mon ti dir yer dan labsans Lopoziyon; annan de fwa nou bezwen fer en mea koupa pran nou responsabilite e dir; wi, i pa ti byen. Nou eskiz nou lekor, Nou ti'n mal kalkile e nou bezwen prezan rektifye.

E napa naryen ki pli gou ki limilite. Akoz avek limilite Mr Speaker, nou tou nou kapab *join forces* dan lentere nasyonal e fer bouz nou pei devan.

Alor Mr Speaker, avek sa detrwa parol e pour sa bann rezon ki mon'n donneren, nou

pou donn VP son sipor pou *extend* sa letan. Tout an demandan bann dimoun ki *still non-compliant*, pou fer sir ki zot fer li *by* sa *deadline*. Akoz kekfwafwa lafen lannen 2024 pa pou annan ankor en *deadline* ki pou ganny donneren. Mon remersye ou Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Gill?

HON CHURCHILL GILL

Mersi Mr Chair. Tre bref. Zis vi ki nou pe fer sa *extension*, ti a bon nou ganny en nide *moving forward* prezan, lo serten size ki Minister Finans i sipoze fer.

La ozordi ler sa Lalwa in vin devan nou, nou konn vre rezon akoz ki nou bezwen fer en *extension*. Baze lo bann difikilte pou konplet sa legzersis, nou'n bezwen kapab tir en pe leson ladan.

Ki nouvo lapros ki Minister Finans i anvizaze fer pou amelyor travay pour sa legzersis kapab vin pli friktye? Ki lenpak eski sa bann retar i annan lo limaz Sesel dan lizye nou bann *partner* aletranze? Eski lo baz *sharing of information* avek nou bann partner aletranze, sa pou annan serten lenpak?

Si wi, ki manner Minister pe mazin *deal* avek sa bann lenpak ki kapab arive - akoz nou pe fer sa *extension*,

nou pou napa serten lenformasyon, si nou bezwen *share* en pe lenformasyon?

Alors ki bann *steps* ki Minister pe mazin fer pou kapab – menm si i annan sa *extension*, pa ankor kapab anmas tou sa lenformasyon, me selman nou reste relevan avek bann *partner* aletranze? Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab Gill. Avek sa mon ava apel *VP* pou donn son repons lo deba?

VICE PRESIDENT AHMED AFIF

Mersi bokou Mr Speaker. E mersi bokou tou bann Manm ki'n entervenir lo sa lamannman ki ase kourt, me nou'n eksplik son rasyonnal.

Mr Speaker, sa *Bill* ler ti pase sete an 2020. E an 2020 nou ti demann tou dimoun, ki enkli bann lakonpanyen *offshore* – sa ki tradisyonnelman nou apel zot *offshore* e menm bann domestik, ki zot pou bezwen soumet lenformasyon. E anba 5(1) anba sa Lalwa, ti fer kler ki kalite lenformasyon zot pou anmase.

E en kantite sa bann lenformasyon, ti ganny donner direktman avek *FIU*. I annan lenformasyon ki ti pe ganny an menm tan donner *through FSA*.

Sa ki nou'n remarke se ki – bon, Onorab in eksplik lafason ki *commencement date* ti vini e dele letan sa letan. Me antretan apre ki nou'n pas sa Lalwa, Lotorite Seselwa ki enkli *FIU*, *FSA* bann lezot Lotorite, ti konmans annan bann *compliance checks* ki ganny fer par bann regilater aletranze, ki vin gete ki nivo *compliance* ou pe gannyen.

E zeneralman nou Lalwa ti *compliant* li. Nou Lalwa ti demann par egzant anba 5(1); non, ladres, *service address*, dat nesans, nasyonnalite tou sa bann dimoun ki *Beneficial Owner*.

Nou ti demann detay *beneficial owner*, be selman nou pa ti spesifye lekel sa bann detay neserman. E souvandfwa ler bann demann in antre depi 2020, sa ki nou'n vwar se akoz dan Lalwa nou pa ti pe demann detay tel ki *NIN*, tel ki zot *TIN*?

Sa ti bann lenformasyon ki zot pa ti'n demande. Sa bann *CSPs* e sa bann reprezantan ki Sesel oubyen aletranze, pa ti'n demann zot kliyan. E ti enportan pour zot demann zot kliyan.

E ler rankont ti ganny fer ant sa bann reprezantan lokal e zot bann entemedyer, zot ti dir lapratik ki zot pe vwar. E zeneralman ziska resaman, 95poursan bann dimoun ti'n donn *beneficial ownership*

lenformasyon. Me selman, pa neserman ki nou ti pe ganny tou sa lenformasyon tel ki; *NIN*, tel ki *TIN*. Laplipar pe comply.

Domestik ki i bokou mwens. Kot i konsern enternasyon, laplipar pe donn lenformasyon. Me selman akoz dan zot ziridiksyon ti pa neser ki zot ti pe anmas *TIN* ek *NIN*, zot pa ti pe *cater* neserman pour sa.

E alors, an konsiltasyon avek *trade*, e ler nou'n fer sa legzersis resaman, nou'n zwenn avek zot. Zot in dir ek nou; get sa, Lalwa ki ou ti pase zeneralman *compliant*. Eksepte sa bann lenpozisyon, sa bann detay ekstra ki ou pe demande - *beneficial owners* zot deza annan 95poursan. Detay ekstra tel ki *TIN* avek *NIN* pa tou ki zot annan e zot pou bezwen en pe plis letan.

En lot konsiderasyon ki zot ti met devan nou se enn bann difikilte zot gannyen avek zot kliyan se proteksyon lenformasyon. E la nou'n pas sa Lalwa pou donn proteksyon lenformasyon. Be byensir ler ou'n pas sa Lalwa, prezan ki ou pou ekspekte, ou pou war sa pli o nivo *compliance* avek sa ki ou'n demande.

Se pour sa rezon ki nou, nou santi ant la avek en lespas 1 an, vi ki nou'n ganny 95poursan lenformasyon -

selman ti annan bann bout ki manke ladan. Dan sa lespas 12 mwan nou ekspekte ki nou pou ganny en pli o nivo *compliance*.

Ki nou pe fer - ki mezir nou, nou pe pran pou fer sir nou kapab ganny sa? Anfen, pli bon mezir se konsilte, koz ek zot, travay ek zot. Nou pa anvi vin avek en baton e konmans dir; be *ok*, ou *non-compliance*, *strike off*!

Akoz sa zafer *beneficial ownership* e ensiste ki ou ganny tou sa bann detay i en keksoz ki en pe nouvo - en konsep en pe nouvo dan laplipar ziridiksyon dan lemonn.

I annan en bann par egzanp; *limited partnership*. Mon krwar *Scotland* ki ensiste pou donn *beneficial ownership*. E menm Langleter pa ti persiste. Alor, i en konsep ki ase nouvo li. E menm dan serten ziridiksyon Lerop zot in *challenge* li legalman. Zot in *challenge* li legalman.

Alors sa lide ki nou, nou pe vin avek. Nou Sesel nou pe reste en pti pe avangard. Nou pe fer sir poudir nou pe demann pli o nivo posib. E byensir sa bann lenformasyon pa vin lenformasyon piblik. I lo en rezis kot *FIU* oubyen kot regilater li menm.

Me selman nou santi sa amannman i pou ed bann dimoun ki dan sa biznes

ozordi. I pou rezonnab avek bann kliyan final ki nou pe rod sa lenformasyon.

I pou pli rezonnab aköz nou pe ofer zot atraver lamannman ki nou pe pase lo *Data Protection*, pou dir bann keksoz ki ti pe anpes tou sa lenformasyon ganny kolekte dan en fason ki zot, zot santi konfortab avek - prezan i an plas. E alor en 12 mwan ekstra i rezonnab.

Mon krwar an gro Mr Speaker, nou pe met nou lo en oter enternasyonal. Devan lizye bann regilater enternasyonal, nou pe fer sir poudir sesel i annan Lalwa modern. Me an menm tan nou pe azir dan en fason ki pridan. Ki nou pa pe zis met en dat, apre regilater i dir, be, ou napa en *compliance level* ki rezonnab dapre nou odit.

Be si nou dir ek zot, nou'n pous sa ziska 12 mwan. Dimoun i konpran poudir ou'n met en dat rezonnab. E nou krwar poudir sa letan, vi ki nou'n anmans 95poursan lenformasyon ki pa konplet, sa 12 mwan pou ed nou. E aköz nou tonm lo 12 mwan? Se parske an konsiltasyon avek bann fourniser sa biznes.

Se zot ki dir avek nou si i ase ou pa ase. E se zot ki santi pou dir avek *passing Data Protection Act*, avek sa ekstra ki nou pe demande lendikasyon ki zot in donnen,

ankor en 12 mwan i pou ase pour zot.

Se sa zot lenformasyon. E avan nou fer en desizyon, nou konsilte bann dimoun ki prensipalman pou ganny afekte par sa. E nou, nou santi i rezonnab. Nou santi ki i pou met nou lo en *platform* ki pli byen ki kot nou ete ozordi. E nou santi ki nou pe al dan en bon direksyon.

Alor Mr Speaker, mon kont lo sipor Lasanble Nasyonal pou pas sa lamannman, pou ki nou *extend* sa dele letan pou sorti 12 mwan depi Desanm 2022, ki i ava anmenn nou ziska Desanm 2024. Mersi bokou Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Vis Prezidan. Nou ava apel bann Manm pou *vote* lo sa *Bill* dan *Second Reading*, Manm ki an faver lev lanmen? Mersi. Manm ki kont? Lo *general merit Beneficial Ownership (Amendment) Bill*, 2023 – 21 Manm in *vote* pour, 0 kont, 7 in *abstain*. *Bill* in pase lo *general merit*. E Madanm Clerk a fer *Second Reading*.

MADAM CLERK

Mersi Mr Speaker.

A Bill for a Act to amend the Beneficial Ownership Act, 2020. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Madanm Clerk. Mon pa war okenn amannman. Onorab Hoareau, nou annan amannman?

HON JOHN HOAREAU

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, pandan letan *break* mon'n konsilte avek le 2 *Leaders* e zot in dir mwan poudir zot napa an pwennvi...

(Interruption)

MR SPEAKER

Espere mon a ekout li, apre nou a ekout ou! Onorab Hoareau terminen, wi?

(Interruption)

MR SPEAKER

Order, please! Yes, Onorab?

HON JOHN HOAREAU

Yes, mon dir pandan *break* mon'n konsilte avek premyerman, Onorab *LOTO*. Apre mon'n konsilte avek *LGB*. E zot tou lede zot in asir mwan ki zot napa okenn *queries* lo sa size.

Alor Mr Speaker, anba 97 (1) mon pe demann ou leave pour mwan met en Mosyon ki nou *suspend Order 70* ki Staz Komite e nou pran en *vote* pour *Third Reading*. Mersi.

MR SPEAKER

Ok, mon bezwen – mon bezwen ekout Onorab Leader Lopoziyon. Ki – wi? Ki pwen, wi?

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker sa i montre ou en vyolasyon privelez Lasanble. Premyerman, i pa'n fer okenn konsiltasyon. I zwenn mwan la deor, i demann mwan si mon annan size lo la. Mon pa pou dir ou si mon annan kestyon lo la *until* ki mon vin dan Lasanble! *Ok?*

(Interruption)

HON SEBASTIEN PILLAY

Mon pa'n dir ou sa mwan!

MR SPEAKER

Order!

HON SEBASTIEN PILLAY

So, Mr Speaker – *Hold on* en pti kou! *Hold on* en pti kou! *Hold on* en pti kou.

MR SPEAKER

Wi?

HON SEBASTIEN PILLAY

Mon kont konpletman *refute* sa largiman ki i dir in vin konsilte avek mwan. Napa okenn konsiltasyon ki'n ganny fer. E mwan mon annan konsern lo sa Lalwa e mon le anmenn *Committee Stage* vizavi keksoz ki Vis Prezidan in

dir nou. Vis Prezidan in dir ek nou koumsa poudir...

MR SPEAKER

Ok. Be pa met ou konsern. Espere.

HON SEBASTIEN PILLAY

Be ou pe *put this to a vote*?

MR SPEAKER

Si ou annan konsern – *ok*, ou'n dir ou pa'n dakor poudir...

HON SEBASTIEN PILLAY

Yes!

MR SPEAKER

Ou pa'n dakor. E ou annan konsern. Mon pou donn ou laparol. Nou a pas dan Staz Komite e ou a kapab met ou konsern.

Ok. Ankor enn fwa lareg Onorab, nou rod en leksplikasyon. Nou ganny en leksplikasyon. Nou pa antre dan en deba lo si i bon, lo si i pa bon. Nou pe rod leksplikasyon *panel*. Onorab, ou annan laparol.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, mon bezwen fer kler. Mon pa kapab antre dan en deba si i bon, si i pa bon. Mwan mon ti pe demann sa pandan 2 an.

MR SPEAKER

Demande - ou kestyon?

HON SEBASTIEN PILLAY

So, i en keksoz ki mon pe rode.

MR SPEAKER

Ale?

HON SEBASTIEN PILLAY

Me selman mon annan en konsern lo serten *statement* ki'n ganny fer ki mon santi poudir sa 12 mwan pa pou ase. Mon a eksplik ou akoz.

Data Protection Act nou pe donn lefe, son vre lefe an 2025. E i en *requirement* pour sa bann antite - sirtou bann ki an deor Sesel, pou zot vwar poudir nou annan bann *fully compliant data controllers by 2025*.

Be nou pe *however* met 12 mwan *as compliance to the law*. *Now*, mwan pour mwan sa i *raise en concern*. I riske arive ki nou fer problem. Mon ti pou santi li pli fer sans si nou ti'n dir 18 mwan.

Akoz mon pe dir 18 mwan? Pa pour bann konpanyen - bann CSPs ki aletranze ki – pa bann konpanyen ki dan Sekter *Offshore*. *But I am talking about domestic companies* ki FIU pa ankor kapab *populate dan register*. E ki VP, malgre nou'n demann li kestyon lo la. Malgre nou'n demann li ki pe arive ek bann *domestic companies*. Akoz lenformasyon i sipoze la kot Rezistrar. Sa

lenformasyon pa pe ganny servi pou *populate the Beneficial Ownership Register*.

So, nou ti a kontan konnen kote problemn i ete pour nou kapab adres sa enn. *That is why* ki nou santi poudir sa 12 mwan pa pou fer gran diferans, *unless* nou annan en keksoz ki adres en defayans dan *sharing of information*, si i annan.

Oubyen dan koneksyon ki annan ant rezis pour bann *domestic companies* ki anrezistre kot Rezistrar. E rol ki *FIU* pe zwe pou li anrezistre sa bann konpanyen. *That is important* Mr Speaker.

Akoz sa ki relevan pour nou la ozordi - e mon bezwen dir Onorab Georges en keksoz Mr Speaker. Ou bezwen admet poudir mwan mon ti fer mon louvraz, mon sonn *alarm*. E ou, ou ti devret fer ou louvraz konman *LGB* pou war poudir sa i pou en problemn. So, mon ti a kontan ki *VP* i adres sa.

Lefe ki Lalwa ki nou'n fek pase, ou pe donn lefe – e *effect* 2025, mon konnen sa bann dimoun i war sa Lalwa i pou dir; be *ok*, nou vini nou anrezistre. *But what if* ou annan sa problemn? *But that would deal with* bann konpanyen ki an deor Sesel.

E bann ki anrezistre lokalman, ki ou pou fer pou adres sa problemn? Kan mwan mon santi poudir

lenformasyon i sipoze la. E i sipoze kapab pe ganny *populated* dan sa *database*?

Akoz si nou pa fini *populate* sa *database by* lannen prosenn Mr Speaker, nou pou dan problemn konman en ziridiksyon. So ankor enn fwa mon pe sonn *alarm* pou ki nou fer li byen. Mersi.

MR SPEAKER

Bon. *Panel*? Vis Prezidan i le adres sa konsern?

VICE PRESIDENT AHMED AFIF

Mersi bokou Mr Chairman. Mr Chairman, premye konsern ki Onorab pe mete se ki - konmsi ki manner sa bann lakonpanyen, vi ki *data protection* pou annan en dele letan. E li i pe ganny 12 mwan. Ki rasyonnal zot pou annan pour zot *comply*?

Sa ki enportan pou note Mr Speaker, se sa bann dimoun pou regard si ou annan en *Data Protection Act* ki'n ganny *assented to*?

Son dele letan pour *data controller* met an plas bann prosedir – pou *data processor* met an plas bann prosedir eksetera, i en detay sa. Sa bann dimoun zot regard prensip. Eski ou pei i annan *Data Protection Act*? *Wi. Assented?* *Wi.* Pa parey sa enn

2004 ki pa'n zanmen ganny *assented*.

Alor, se sa ki zot regarde. Zot get bann gro sif, bann gro paramet. E pour mwan, zot satisfè – baze lo lenformasyon ki mon annan kot diskisyon ki nou annan avek sa bann diferan *service provider* ek entermedyer - ki pa neserman isi, zot santi lefe ki nou pou annan en *Data Protection Act* ki'n ganny *assented to*. Pour zot sa se kriter.

Nou annan son nivo *compliance* e ki kantite i pou vini. I en detay li. Si ou annan, sa ki enportan. I konnen zot lenformasyon pe al ganny proteze. Zot pou konmans donn sa lenformasyon.

Kot i konsern sa ki lokal kot i annan mwens *compliance* ozordi, *FIU* mon ganny en konpran pe travay avek Rejistrar ek *Licensing* pou fer sir ki sa lenformasyon osi i pas atraver tou bann dimoun konsernen pou ki zot kapab anmase.

Mon krwar zeneralman si ou konn lekel sa dimoun, i pa pou tro difisil pour zot anmas bann *NIN* si ou konn son *beneficial owner*. I pa pou tro difisil. E en legzersis pe ganny antreprann ant *SLA*, *FIU* e Lotorite pou fer sir poudir sa i arive.

Alor nou, nou santi poudir sa dele letan 12 mwan

i rezonnab. E nou santi poudir avek sa laprouvasyon, nou pou met nou lo en nivo *compliance* ki bokou pli o. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Dernyen pwen Onorab. Parey mon'n dir, nou pa pe antre dan largiman. *Yeah?*

HON SEBASTIEN PILLAY

Pa bezwen ki ou dir mwan sa Mr Speaker. Mon konn mon louvraz. Mon pa pe antre dan en largiman mwan. Mon ti a kontan ou klarifye pour mwan en keksoz ki enportan la.

An relasyon ek okenn konpanyen ki pou al anrezistre la, eski ou pe met en legzisans pou *avoid* sityasyon ki nou annan pou - kot ou annan 2 rezis. Enn rezis Rejistrar ki pou annan bann direkter. Pou annan sa bann *beneficial owners*. E *FIU* i bezwen fer sa louvraz *underlined*.

Akoz ou pa konsidere *within the* paramet of anrezistre en konpanyen, ou enkli - ou bezwen anrezistre *beneficial owners* pou fer pli fasil pou *populate* sa *register beneficial owners*.

E ki a fer li pli fasil pour tou bann antite Gouvernman fer zot louvraz *going forward*. *Rather* ki esper *down the line* pour zot al rod sa endividi, envit li dan *meeting* piblik, fer

tou sa bann keksoz pou li kapab fer sa.

Mazinen Mr Speaker, si nou ti donn 18 mwan, nou ti pou annord avek *Data Protection Act*. E *by the time* lot i vin an aplikasyon kot bann *controllers* i konsernen, tou lede ti pou annord. So, mon santi poudir se sa kot mon annan en konsern ki pe arive. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. *Panel* i le adres sa? *Yes, VP?*

VICE PRESIDENT AHMED AFIF

Mersi Mr Chairman. Mr Chairman, mon konpran sa ki i pe dir. Sirtou konsernan bann lakonpanyen domestik. Me selman i annan en diferans ant sa bann lakonpanyen domestik e lakonpanyen enternasyonal.

E diferans se ki tou sa ki lo rezis kot Rezistrar, domestik i piblik. E alor ler zot anrezistre, zot pa kapab fer sir poudir tou sa lenformasyon i lo en *template* ki ou pou war tou keksoz piblik.

Me, pa anpes zot byensir annan en *template* ki zot ranpli bann lenformasyon ki pa pour piblik ki *beneficial ownership*. E sa i kapab ganny fer. E sa i pa en problem. Be selman nou santi sa dele letan avek sa travay ki deza pe

ganny fer avek *SLA* i sifizan pour zot kapab annan en nivo *compliance*. Mersi bokou.

MR SPEAKER

Mersi. Nou a pran kestyon Onorab Gill?

HON CHURCHILL GILL

Mersi Mr Chair. Mon pe zis *reiterate* lo en leklersisman mon ti demande ki ler *VP* in donn son larepons i pa'n klersi.

Lo baz *sharing of information* avek nou bann partner aletranze. Si sa i pou annan okenn lenpak? E si wi, ki fason ki zot pe mazin pou adres sa lenpak pou evite ki fer nou pa relevan avek zot? Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Vis Prezidan?

VICE PRESIDENT AHMED AFIF

Mr Chair avek ou permisyon, *SS Payet* i ava donn detay lo la.

MR SPEAKER

Tre byen. *SS?*

SS PATRICK PAYET

Mersi Mr Chair. Bonn apre midi tou Manm Onorab e tou dimoun ki a lekout. Mersi Onorab. Pou mansyonnen ki letan nou regard par egzanp, nou dernyen rapor *exchange information* ki *OECD* in fer

sorti baze lo lesanz lenformasyon, nou ti vwar ki si letan ou tir sa *case - legacy case* ki ti annan *because* en *registered agent* ti sorti dan ziridiksyon Sesel, nou tir almost 99 *percent compliance*. Menm si sa provizyon pa ti ankore vin *into force*.

So, SRC spesyalman lo kote *beneficial ownership* ki en eleman *A1* dan bann *assessment* ki *OECD* i fer, nou ankore dan sa *high range*. Me selman sa si ou sinye sa bann *legacy issues* ki nou annan *because of* sa *case* ki nou ti annan, ki ti annan enn ki ti sorti dan ziridiksyon Sesel.

So nou *feel* ki baze lo *central database* ki *FIU* i annan, nou an konformite avek bann standar enternasyonal. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Onorab Georges?

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Chair. Mr Chair, mon annan zis 2 pwen pou fer. Premyerman mon le koriz en keksoz ki pe ganny dir depi yer e ki fo. E in ganny repete ankore la apre midi.

Onorab *Leader* Lopoziyon i dir ki *Data Protection Act* pou pran lefe 2025. Sa i fo. I fo e yer in ganny dir par Ms Irene ki ti la konman *Legal Draftsperson*. In dir li kler; *Data Protection Act*

pou vin anfers ler i ganny *assented* e *Gazete*. I ti dir *Gazete* yer, kler.

Sa ki pou vin an 2025 se pour bann *data processors* ki egziste deza, pou ganny sa peryod letan pour zot vin *compliant*, i en *transitional provision*. E nou pa kapab zis toultan sey fer en Lalwa, dir sa ki nou, nou anvi dir. Nou bezwen aksepte ki Lalwa i dir sa ki sa Lalwa i dir. E nou pa kapab repete, repete, repet en keksoz fo pou fer li vin vre. Sa pa marse.

Dezyenm keksoz Mr Speaker – e la mon anvi envit, mon anvi envit bann dimoun ki pe servi sa *Committee Stage* pou lir sa *Order 71* nou *Standing Order* ki dir kler; Sel keksoz ou fer, *by all means* anmenn en largiman *at Committee Stage*. *But* fini li avek en lamannman silvouple.

E Onorab *Leader* Lopoziyon, i annan en tre bon lamannman ki i ti'n kapab fer. I ti'n kapab *move* pou parey – akoz i pe dir ki letan pa ase. Be *move* en *amendment* pou sorti 24 pou al 30, oubyen pou al 36. *And* nou ava deside si nou aksepte.

Convince us, the majority, ki i byen. E si i byen, nou ava *vote* an faver. Nou pa kapab servi Mr Speaker, *Committee Stage* konman *Question Time*. Tou sa ki'n ganny dir la ti'n

devret ganny dir *at merit stage* ler nou ti pe diskite.

E konman *Leader* sa *Caucus* mon bezwen fer sa pwen, akoz sa parti nou *Standing Orders* mon santi pe ganny abize en pe tro. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Terminen silvouple Onorab.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Chairman. Mr Chairman, ler mon'n sorti lanterman Mr Louis Gopal yer, mon pe *drive* pou mon mont kot mwan. Mon'n ekout ou byen lo radyo. E ou'n dir pou dir i bon, bann Manm ki annan kestyon. E ou'n fer li en *Question Time* otour sa Lalwa ki ti pe pase yer lo *Citizenship*.

E tou Manm *LDS* ki ti la ti demann kestyon. E *LGB* pa'n fer sa komanter li. Alors mon *refute* sa kalite komanter ki'n ganny fer a mon legar e legar mon *Caucus* ki nou pe servi *Committee Stage* konman en letan pou demann kestyon.

Li i annan en mazorite. In donn nou pa ni menm 2 zour pour nou get en Lalwa. 2 zour! Pa ni menm 2 zour. E i le nou propoz lamannman. Mr Speaker, annou *etre* rezonnab.

Dezyenmman an sa ki konsern sa Lalwa *Data Protection*. Wi, Lalwa pou ganny *assent*. Wi, i sipoze vin anfors. Be bann *data*

controllers and data processors pou *comply* ek Lalwa an 2025. Se sa ki mon pe sey dir. Alors mon pa pe *mislead* personn. E mon remerisi ou pou donn nou loportinite konman *US Caucus*, pou demann sa bann kestyon ki nou pe demande.

MR SPEAKER

Mersi. Bon, nou'n fini avek leksplikasyon. Nou aprezan – e napa okenn lot lamannman. Alor nou a pas dan Staz Lasanble pour nou pran Mosyon pour *Third Reading*. Nou a ganny Mosyon pour *Third Reading* silvouple. Onorab Georges?

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, anba *Order 76* nou *Standing Orders*, mon *move* ki *The Beneficial Ownership (Amendment) Bill, 2023 as not amended*, i ganny lir en Trwazyenm Fwa. Mersi.

MR SPEAKER

Segonnman silvouple, Onorab Sandy Arissol?

HON SANDY ARISSOL

Mersi Mr Speaker. Bonswar ankor tou dimoun. Mosyon Onorab Georges i ganny segonde. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Nou a *vote* lo *Bill* pour *Third Reading*. Manm ki an faver lev lanmen? Mersi. Manm ki kont? Lo *Formal Third Reading Beneficial Ownership (Amendment) Bill, 2023* - 20 Manm in *vote* pour, 0 kont, 8 abstansyon. *Bill* in pase par Lasanble. Madanm Clerk a fer *Third Reading*.

MADAM CLERK

Mersi Mr Speaker.

This Act may be cited as The Beneficial Ownership (Amendment) Act, 2023' Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi. *The Bill is passed*. Bon mon remersye zot pour travay ozordi. Bann Manm pour zot kontribisyon e *panel* osi pour zot partisipasyon.

Mon a zis rapel zot ki *Order Paper* pour demen i annan *Supplementary Appropriation Bill* e *Financial Stability Bill*, si Manm i bezwen regard sa bann lenstriman.

Nou ava *adjourn* Lasanble. Mon a swet tou dimoun bon depar e bonn kontinyasyon. E nou a rebran travay demen *matin* 9er. *Adjourn*.

(ADJOURNMENT)